

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra sociálnej práce

Sociálnoprávna ochrana detí a rodiny v pomáhajúcich profesiách

Magdaléna HOVANOVÁ, Dušan ŠLOSÁR

Košice 2020

Publikované v rámci projektu VEGA 1/0285/18 Rizikové správanie adolescentov ako klientov sociálnej práce v dôsledku ich osamelosti.

Sociálnoprávna ochrana detí a rodiny v pomáhajúcich profesiách

Vedecká monografia

Mgr. Magdaléna Hovanová, PhD., doc. JUDr. Mgr. Dušan Šlosár, PhD.

Katedra sociálnej práce, Filozofická fakulta, UPJŠ v Košiciach

Recenzenti:

doc. PhDr. Vladimír Frk, CSc.

Katedra andragogiky, Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita v Prešove

doc. PhDr. Ing. Lýdia Lešková, PhD.

Katedra spoločenských vied, Teologická fakulta v Košiciach, Katolícka univerzita v Ružomberku

Vedecká redaktorka:

prof. PhDr. Eva Žiaková, CSc.

Katedra sociálnej práce, Filozofická fakulta, UPJŠ v Košiciach

Všetky práva vyhradené. Toto dielo ani jeho žiadnu časť nemožno reprodukovať, ukladať do informačných systémov alebo inak rozširovať bez súhlasu majiteľa práv.

Za odbornú stránku tejto publikácie zodpovedajú autori. Rukopis prešiel redakčnou a jazykovou úpravou.

Dostupné od: 29.05.2020

Umiestnenie: www.unibook.upjs.sk

© 2020 UPJŠ v Košiciach, Filozofická fakulta

ISBN 978-80-8152-862-0 (e-publikácia)

Obsah

1. Rodina ako subjekt sociálnoprávnej ochrany	8
2. Základné východiská sociálnoprávnej ochrany	16
Úlohy orgánov sociálnoprávnej ochrany	16
Sociálnoprávna ochrana detí.....	17
Sociálna kuratela detí.....	20
3. Zásada rovnakého zaobchádzania v sociálnoprávnej ochrane.....	28
4. Syndróm týraného dieťaťa	31
Telesne týranie.....	31
Sexuálne zneužívanie	32
Psychické týranie	33
Zanedbávanie.....	34
Systémové týranie.....	35
5. Ochrana práv dieťaťa	38
6. Sociálnoprávna ochrana rodiny.....	43
7. Metódy využívané pri sociálnoprávnej ochrane	50
Základné metódy	50
Špecifické metódy sociálnoprávnej ochrany	56
8. Prevencia v sociálnoprávnej ochrane.....	60
9. Opatrenia na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine.....	69
10. Výchovné opatrenia v sociálnoprávnej ochrane	72
11. Opatrenia na zabezpečenie života, zdravia a priaznivého vývinu dieťaťa	77
Opatrovníctvo	77
Poručníctvo.....	79
Dieťa bez starostlivosti	81
Postup pri výkone súdneho rozhodnutia.....	82
12. Postavenie obce v sociálnoprávnej ochrane.....	85
13. Náhradné rodinné prostredie.....	90
Pestúnska starostlivosť	90

Osvojenie	92
14. Opatrenia sociálnoprávnej ochrany v zariadení sociálnoprávnej ochrany.....	98
15. Centrum pre deti, ich rodiny a plnoleté fyzické osoby	100
Výkon opatrení pobytovou formou	103
Psychická spôsobilosť zamestnanca Centra	105
Výkon opatrení pobytovou formou na základe rozhodnutia súdu.....	107
Výkon opatrení pobytovou formou na základe dohody	116
Výkon špecializovaného programu Centrom	119
Výkon resocializačného programu centrom	121
Resocializačný program	125
16. Sociálna kuratela.....	131
Sociálna kuratela pre plnoleté osoby	134
Kuratívna práca pomáhajúcich profesionálov	135

Predhovor

Úlohou štátu, pri ochrane základnej bunky spoločnosti, je prostredníctvom práva, štátnych opatrení, štátnych orgánov a ďalších systémových prvkov vytvárať rámec ochrany rodiny. Sociálnoprávna ochrana detí, rodín má v sebe obsiahnuté prvky právnej a sociálnej ochrany. Toto zameranie vytvára rámcové, legislatívne, ekonomické, environmentálne a inštitucionálne podmienky pre fungovanie rodiny. Zároveň, čo je osobitne dôležité, vytvára priestor aj pre uplatnenie vlastnej zodpovednosti rodiny.

V prípade, ak rodina zlyháva vo svojich základných funkciách, alebo vznikajú dysfunkcie z iných príčin, má štát možnosť najmä prostredníctvom nástrojov rodinnej politiky urobiť všetko preto, aby sa vzťahy v rodine upravili, zlepšili a zároveň sa riešili najzávažnejšie problémy.¹ Prostredníctvom práva a ďalších normatívnych systémov štát vymedzuje aj svoje povinnosti k použitiu opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately, ktoré majú pomôcť rodine stabilizovať sa do takej miery, aby mohla plniť svoje úlohy a funkcie. Najvýznamnejšou právnou normou v tejto oblasti je zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane a sociálnej kuratele.

Rodina je pre pomáhajúce profesie priestorom pre uplatnenie metód, techník a postupov využívaných pomáhajúcimi profesiami, na nápravu problémových situácií, ktoré rodinu poškodzujú alebo ohrozujú a rodina nie je schopná vlastnými silami tieto situácie riešiť. Význam rodinného priestoru je najmä v tom, že sa tu utvárajú hodnoty, postoje, potreby, ciele, záujmy a ambície jednotlivých členov rodiny.² Akékoľvek ohrozenie rodinného priestoru deformuje vývin jednotlivých členov rodiny, ale aj rodinu ako celok. Preto sa rodine zo strany pomáhajúcich profesionálov a iných odborníkov venuje osobitná pozornosť. Podieľajú sa najmä na analyzovaní a riešení problémov ovplyvňujúcich rodinu, pri riešení problémov rodiny a jej členov, sebazdokonaľovaní jednotlivých členov a rodiny ako celku, či rozvoji vzťahov a zručností a spôsobilostí.³

Monografické spracovanie problematiky sociálnoprávnej ochrany rodiny ponúka široké spektrum informácií pre každého, kto sa chce bližšie oboznámiť s tak špecifickým inštitútom, aký sociálnoprávna ochrana rodiny predstavuje. Monografia ponúka odporúčania a postupy

---

¹ SOBOTKOVÁ, I. Psychologie rodiny.

² ŠRAJER, J. a L. MUSIL. (eds.) Etické kontexty sociální práce s rodinou.

³ SATIROVÁ, V. a M. BALDWIN. Terapie rodiny krok za krokem.

pre pomáhajúcich profesionálov, ktorí pracujú s rodinou. Prezentované poznatky sú využiteľné aj členmi rodín, ktorí hľadajú cestu, ako riešiť problémy vo svojej rodine.

Monografia rozpracováva aj realizované výskumy a ich empirické výsledky. Ponúka praktické uplatnenie výskumných výstupov v rodinnom živote a sanácii rodinného prostredia, či elimináciu problémov, ktoré sa v rodine vyskytujú. Základným východiskom monografie je pohľad na rodinu, ako na prirodzenú súčasť ľudského a spoločenského života. Východisko autori vidia v inštitútoch, ktoré vytvárajú a štruktúrujú rodinu, ovplyvňujú jej hodnotovú orientáciu, rozvoj sociálnych vzťahov vo vnútri rodiny, ale aj vzťahov k širšiemu sociálnemu prostrediu.

Aplikovanie poznatkov sociálnoprávnej ochrany, ktoré sú prezentované v monografii, na špecifické podmienky dysfunkčnej rodiny, sú ponechané už na čitateľovi. Každý si musí uvedomiť, že úspech či neúspech rodiny, v ktorej žije, vedie určitú formu sociálneho života, alebo s ktorou pracuje, súvisí s napĺňaním životných hodnôt, cieľov, postojov a očakávaní všetkých členov rodiny. Monografia sa neorientuje len na jednu oblasť poznania, v ktorej je využívané pôsobenie pomáhajúcich profesionálov v rodinnom prostredí. V širších kontextoch monografické spracovanie sociálnoprávnej ochrany poskytuje výsledky transodborového poznania, ktoré nachádzajú široké uplatnenie v živote rodiny. Autori sa zaoberajú prácou pomáhajúcich profesionálov s funkčnými a nefunkčnými rodinami, rodinami so špecifickými potrebami. Ponúkajú riešenie problémov prostredníctvom na to usposobených metód, techník a postupov, ktoré v oblasti sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately využívajú rôzne pomáhajúce profesie.

1. Rodina ako subjekt sociálnoprávnej ochrany

Rodina je typ sociálnej inštitúcie, ktorá mimoriadne citlivo reaguje na nové skutočnosti a zmeny vo všetkých sférach sociálneho života, najmä ekonomickej, sociálnej, kultúrnej, environmentálnej, etickej, morálnej či estetickej sfére. V modernej spoločnosti sa rodina postupne zbavuje anachronizmov a prispôsobuje charakter svojej štruktúry, ako aj podstatu jednotlivých funkcií, ktoré plní novým podmienkam. Táto jej schopnosť prispôbiť sa, je zjavná napriek tomu, že rodina vo svojej inštitucionálnej podstate je jednou z najstarších a relatívne najstabilnejších sociálnych inštitúcií.⁴

V rodinách s deťmi sa stretávame s rôznymi typmi kríz, ktoré súvisia:

- s vývinom detí,
- s vývojovými etapami rodiny,
- s tranzitornými krízami v rodine,
- s poruchami osobnosti alebo poruchami správania jedného, či viacerých členov rodiny,
- s náhlymi životnými udalosťami v živote rodičov detí alebo rodiny ako celku,
- s manželskou krízou.⁵

Pre pochopenie príčin vzniku rodinných kríz je dôležité poznať rodinný životný cyklus, ktorý umožňuje rozlíšiť vývojové vplyvy alebo udalosti.

- **Pravidelné, obvyklé a predpokladateľné krízy.** Tieto krízy súvisia s plynutím času a životným cyklom. Medzi takéto krízy je možné zaradiť:
  - rodinné problémy, problémy vo vzťahoch, vývinové problémy (narodenie, nástup do školy, odchod do dôchodku, smrť, tehotenstvo a pod.),⁶
  - pracovné, finančné a iné krízy spojené so životným cyklom rodiny.⁷
- **Nepriavidelné a nepredpokladané krízy.** Týkajú iba niektorých rodín. Medzi takéto krízy je možné zaradiť rozvod, nezamestnanosť, narodenie postihnutého dieťaťa, úmrtie rodiča, ťažká choroba alebo úraz, a pod.. Ich počet sa zvyšuje.
- **Silné vplyvy, nárazové a dlhotrvajúce krízy.** Týkajú väčšieho počtu rodín v určitom geografickom či sociokultúrnom priestore a konkrétnej historickej dobe.

---

⁴ MOŽNÝ, I. Rodina a spoločnosť. POTOČÁROVÁ, M. Rodina, mládež a jej postoje k sociálnym limitom.

⁵ VODÁČKOVÁ, D. et. al. Krízová intervencia.

⁶ ANDRUCHOVÁ, J. a J. LAJOVÁ. Manuál činností sociálneho pracovníka k problematike sociálnoprávnej ochrany.

⁷ BRANSCOMBE, N. R. & R. A. BARON. Social Psychology.

Medzi takéto krízy je možné zaradiť prírodné katastrofy, vojnu, prenasledovanie etnických menšín a pod.).⁸

Každá kríza je vyvolaná určitým spúšťáčom. Teda niečím, čo krízu vyvolá alebo umožní či posilní jej vznik a priebeh. Všeobecné spúšťáče kríz možno identifikovať ako:

- **vonkajšie spúšťáče** – medzi takéto spúšťáče patrí strata objektu (blízkej osoby, domova), voľba (obvykle medzi dvoma rovnako žiadanými, resp. rovnako nežiadanými možnosťami) alebo zmena (spoločenského postavenia alebo vlastného stavu),
- **vnútorné spúšťáče** – osobná citlivosť a schopnosť adaptácie, sociálny kapitál, prípadne reaktivácia driemajúcich vnútorných konfliktov, tzv. citlivých miest.⁹

Uvedomenie si odlišností medzi jednotlivými typmi kríz a vplyvmi, ktoré ich spôsobujú, umožňujú pomáhajúcim profesionálom výber vhodných intervenčných metód a techník. Rovnaká záťaž či záťažová situácia nepôsobí na rôznych jednotlivcov a ich rodiny rovnako. Ak nastane v rodine situácia, ktorú jej členovia nevedia vyriešiť pomocou vlastných prostriedkov a síl, stáva sa takáto rodina klientom pre rôzne pomáhajúce profesie.¹⁰

U príčinných súvislostí, ktoré môžu viesť k dysfunkčnosti rodiny, je možné identifikovať niektoré spoločné znaky ako:

- deficit rodinnej štruktúry,
- narušené spolunažívanie rodičov,
- chronické funkčné poruchy rodiny,
- nízky sociálno-ekonomický a kultúrny status rodiny,
- nízka kvalita výchovnej spôsobilosti rodičov,
- mnohopočetnosť rodiny,
- nadmerné užívanie alkoholu alebo iných drog,
- nelátkové závislosti zasahujúce do rodinných vzťahov,
- neprimerané interpersonálne vzťahy v rodine,
- nejasné pravidlá a kompetencie v rodine,
- potláčanie osobnej identity na úkor rodinnej identity a pod.¹¹

---

⁸ ŠPATENKOVÁ, N. et al.. Krize. Psychologický a sociologický fenomén; KREDÁTUS, J. Od funkčnej k disfunkčnej rodine, od kvality k nekvalite života.

⁹ THOM, R. In: O. MATOUŠEK. Rodina jako instituce a vztahová síť.

¹⁰ LEVICKÁ, J. et al. Sociálna práca s rodinou.

¹¹ HUDECOVÁ, A., A. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ et al. Sociálna práca s rodinou.

Dysfunkčnosť rodiny pre členov rodiny znamená stratu stability, nemožnosť uspokojiť niektoré dôležité potreby, čím sa rodina stáva zdrojom záťaže, narušenia a neakceptovania všeľudských hodnôt.¹²

Dysfunkčné rodiny predstavujú chybný typ rodinného prostredia. Vyznačujú sa viacerými rizikami, kedy rodina zlyháva v plnení základných funkcií, čo môže mať za následok vznik rôznych foriem deviantneho správania vrátane násilia v rodine.¹³ Medzi dysfunkčné rodiny je možné zaradiť tieto typy rodín:

- **nezrelé rodiny** – nie sú pripravené na plnenie rodičovských rolí pre nízky vek rodičov, alebo pre iné dôvody pre ktoré rodičia nie sú schopní plniť rodičovské povinnosti,
- **preťažené rodiny** – preťaženosť môžu spôsobovať konflikty v rodine, pracovná preťaženosť rodičov, zlé využívanie času, koncentrácia povinností len na jedného člena rodiny a pod;¹⁴
- **ambiciózne rodiny** – rodičia sa sústreďujú na dosahovanie úspechov v jednej alebo viacerých oblastiach,
- **perfekcionistické rodiny** – rodičia majú prehnané nároky na dieťa, ktoré nezodpovedajú jeho schopnostiam a záujmom,
- **autoritárske rodiny** – vyznačujú sa autoritárskym výchovným štýlom rodičov, pričom dieťa je prostriedkom na dosiahnutie cieľov rodičov,
- **rozmaznávajúce rodiny** – vyznačujú sa neodôvodneným ochraňovaním a odmeňovaním dieťaťa, čo vytvára u dieťaťa egocentrizmus.¹⁵

Poruchy rodinného života majú určitý priebeh. Podľa stupňujúcej sa závažnosti problémov je možné rozlíšiť šesť štádií.

1. **Štádium rozporov** – je bežným javom rodinného a párového života. V tomto štádiu dochádza k nesúladu obvykle v drobných veciach.
2. **Štádium konfliktov** – je spojené s nárastom nesúladu. Objavujú sa doteraz nepoznané reakcie, konflikty sa neriešia, stávajú sa chronickými. Neurotizačné faktory už môžu postihnúť nielen jedného, ale viacerých členov rodiny,
3. **Štádium krízy** – vyznačuje sa tým, že konflikty sa stávajú chronickými, symptómy sú patologickým znakom, ktorý narušuje párové a rodinné spolužitie. Poruchy sa

---

¹² PETRO, M. Kríza súčasného manželstva a cesty jej prekonania.

¹³ HUDECOVÁ, A., A. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ et al. Sociálna práca s rodinou; ONDREJKOVIČ, P. Socializácia mládeže ako východisková kategória sociológie výchovy a sociológie mládeže.

¹⁴ ŽILOVÁ, A. Úvod do teórie sociálnej práce. Náuka o sociálnej práci.

¹⁵ VIŠŇOVSKÝ, L. Teória výchovy.

stupňujú, opakujú a prechádzajú do dlhodobého neriešenia. Dochádza k narušovaniu rolí v systéme rodiny.

4. **Štádium debaklovej situácie** – je charakteristické tým, že rodinné vzťahy sú deštruované. Dochádza k funkčnému narušeniu rodinného života. Rodinný systém sa začína rúcať.
5. **Štádium kalamitnej situácie** – v tomto štádiu dochádza k hlbokému narušeniu rodinného života, vzťahy nadobúdajú patologický charakter a hrozí rozpad rodiny.
6. **Štádium rozvratu** – v tomto štádiu rodina ako systém prestáva fungovať. Rodina smeruje k rozvratu, alebo je už v rozpade. Rozvod je často prostriedkom, ako obnoviť funkcie rodiny.¹⁶

V dysfunkčných rodinách, ktoré sa dostávajú do odbornej starostlivosti pomáhajúcich profesionálov, je pozorovaných nápadne veľa negatívnych emocionálnych prejavov od ironizovania až k otvorenému a priamemu napadnutiu. V týchto rodinách sa vyskytujú aj neskrývané prejavy beznádeje a zúfalstva.¹⁷ Poruchy funkcií rodiny môžu byť prepojené s jednou, niekoľkými alebo všetkými základnými funkciami rodiny.

1. Poruchy biologicko-reprodukčnej funkcie rodiny

Vznikajú v rodine z akýchkoľvek príčin, ak nedochádza k plodeniu potomstva, resp. deti sa rodia rôznym spôsobom poškodené. Problém predstavuje reprodukcia do zlých životných podmienok, alebo reprodukcia rodičov, ktorých zdravotný stav nedovoľuje zastávať rodičovskú rolu. V prvom prípade manželia nemôžu alebo nechcú mať deti. Na druhej strane odriekanie rodičovstva súvisí s celým radom aspektov nebiologickej povahy, medzi ktoré je možno zaradiť aspekty od hospodárskej situácie spoločnosti, až po osobnosť každého jednotlivca.¹⁸ Poruchy biologicko-reprodukčnej funkcie sú v priamom vzťahu k ekonomicko-zabezpečovacej funkcii rodiny. Túto skutočnosť možno špecifikovať v kontexte problémov bezdetnosti, neplánovaného rodičovstva a zároveň mnohodetnosti, pri ktorej sa dieťa paradoxne často stáva živelom svojich rodičov prostredníctvom sociálnych dávok a iných foriem sociálneho zabezpečenia zo strany štátu (rodiny s nízkym spoločenským statusom).¹⁹

2. Poruchy ekonomicko-zabezpečovacej funkcie rodiny

---

¹⁶ KREDÁTUS, J. Od funkčnej k dysfunkčnej rodine, od kvality k nekalite života.

¹⁷ LEVICKÁ, J. et al. Sociálna práca s rodinou I.

¹⁸ ŽIAKOVÁ, E., D. ŠLOSÁR, A. FABIAN, A., KOČIŠOVÁ, S. LOVAŠOVÁ, D. ROŠOVÁ, K. ŠIŇANSKÁ a S. HULÍNOVÁ. Zmysel života adolescentov

¹⁹ SOUDKOVÁ, M. O zdravých vzťahoch medzi ľuďmi.

Primárne pramena z toho, že sa rodičia, alebo dospelé deti žijúce s nimi v spoločnej domácnosti, nemôžu alebo nechcú zapojiť do pracovného procesu a tak zabezpečiť pre seba a svoju rodinu dostatok prostriedkov k živobytiu. Ohrozené sú najmä mladé rodiny s deťmi, u ktorých zabezpečenie základných životných potrieb často presahuje ich finančné možnosti. Mnohokrát sú tieto poruchy spojené s patologickými rysmi osobnosti, ako je mentálna retardácia rodičov, psychická anomália, alkoholizmus, delikvencia a pod.²⁰ Môže to byť aj v dôsledku choroby rodiča, invalidity alebo staroby, prípadne ako dôsledok dlhodobej nezamestnanosti. Ale takéto sociálne udalosti rieši sociálne zabezpečenie. Ekonomicko-zabezpečovacia funkcia sa netýka iba materiálnej stránky, ale aj oblasti sociálnej so psychologickými a právnymi aspektmi. Tieto aspekty sa súčasne viažu na emocionálnu funkciu rodiny.²¹

3. Poruchy emocionálnej a psycho-hygienickej funkcie rodiny

Zasahujú všetky ostatné sféry vo vnútri rodiny a to aj vo vzťahu k sociálnemu prostrediu. Poruchy emocionality sú zdrojom väčšiny rodinných porúch.²² Dochádza k citovej deprivácii a frustrácii. Z hľadiska vývinu dieťaťa ohrozuje porucha emocionálnej funkcie predovšetkým harmonické rodinné prostredie, ktoré poskytuje kludnú, vyrovnanú a podnetnú rodinnú atmosféru. Dieťa je v rámci nepriaznivej situácie vystavované rodinným rozvratom, rozchodom rodičov, nedostatočným záujmom rodičov o dieťa, vyúsťujúcim niekedy až do opustenia rodiny, sociálnym osirením, či dokonca týraním, zneužívaním a zanedbávaním.²³ Porucha emocionality narušuje i funkciu biologicko-reprodukčnú.

4. Poruchy socializačno-výchovnej funkcie rodiny

Tieto poruchy sú vo vzťahu k dieťaťu najdôležitejšie. Rodičia predstavujú pre deti prvé výchovné vzory, ktoré majú na ne spravidla veľký vplyv, čo umožňuje efektívnosť rodinnej výchovy. Poruchy socializačno-výchovnej funkcie rodiny nastávajú, keď sa rodičia nemôžu, nechcú či nedokážu náležite postarať o dieťa.²⁴ Výchova úzko súvisí s individualizovanou životnou praxou, ktorú možno dlhodobo, účinne budovať len v rámci dobrej rodinnej výchovy. Rodina zabezpečuje dieťaťu existenčnú dôveru a

---

²⁰ MOŽNÝ, I. Sociológia rodiny.

²¹ MATOUŠEK, O. Rodina jako instituce a vztahová síť.

²² VELLA, G. CH. A family strategy for the new millenium.

²³ OLÁH, M. Sociálnoprávna ochrana detí.

²⁴ BOWLBY, J. Vazba. Teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem.

bezpečnosť. Dieťa ochraňuje pred strachom a poskytuje mu voľný priestor, aby mohlo bezprostredne dospievať.

Dieťaťu pomáhajú vytvárať si vzory a spôsoby správania v jeho ďalšom živote predovšetkým partnerské vzťahy rodičov, ich súdržnosť, pocit zodpovednosti, schopnosť dobre spolunažívať, pozitívna hodnotová orientácia, kvalita partnerských vzťahov, spokojnosť, tolerancia, vzájomné porozumenie, trpezlivosť, pracovitosť, spoločné záujmy, spolupráca a spoločné ciele, pozitívne dopĺňanie sa charakterov, vernosť a stálosť, rovnoprávnosť, vzájomné ocenenie, zdravie a reálny pohľad na život.²⁵ Ak deti zreteľne nevidia ciele rodiny, bude sa im zmysel života strácať, alebo ho vôbec nenájdu. Len v rodine sa môže dieťa naučiť, čo je a čo nie je dobré, spravodlivé a dôležité, aby neskôr mohlo samo, zodpovedne a správne rozhodovať o otázkach vlastného života.²⁶

Príčiny vzniku porúch rodinného systému, z hľadiska etiopatogenézy, možno rozdeliť na objektívne, subjektívne a zmiešané.

- **Rodičia sa nemôžu starať o dieťa**

Dôvody je možno vidieť v nepriaznivých prírodných podmienkach a situáciách (katastrofy, záplavy, zemetrasenia, znečistenie prostredia), v poruchách fungovania celej spoločnosti (vojny, politické prevraty, hladomor, epidémie, nezamestnanosť) i v poruchách fungovania rodinného systému (výkon trestu, izolácia, veľký počet detí, nízke príjmy, nízky sociálny status). Príčiny porúch možno vidieť i v rodičoch samotných.²⁷ Najťažšie situácie, s ktorými sa rodina musí vysporiadať, sú smrť jedného alebo oboch rodičov, ich chronické ochorenie, invalidita a pod.. Vo všetkých týchto prípadoch môžu nastať problémy v starostlivosti o dieťa, aj keď sa o dieťa javí veľký záujem.

- **Rodičia nie sú schopní a nevidia sa postarať o dieťa**

Dôvody sú hlavne v rodinnom systéme a v rodičoch samotných. Ide o situácie, kedy rodičia nie sú schopní zabezpečiť primeraný vývin detí a uspokojiť ich základné potreby.²⁸ Sú buď nezrelí, alebo veľmi mladí, preto nie sú schopní vyrovnat' sa so zvláštnymi situáciami ako je narodenie dieťaťa mimo manželstva, narodenie

---

²⁵ LEŠKOVÁ, L. Polia sociálnej práce; MÁTEL, A. et al. Aplikovaná etika v sociálnej práci a ďalších pomáhajúcich profesiách.

²⁶ BOWLBY, J. Vazba. Teorie kvality raných vzťahů mezi matkou a dítětem.

²⁷ BECHYŇOVÁ, V. a M. KONVIČKOVÁ. Sanace rodiny. Sociální práce s dysfunkčními rodinami.

²⁸ MAŘÍKOVÁ, H. Rodina: proměny mateřství, otcovství a rodičovství; LEWIS, C. S. Velký rozvod.

hendikepovaného dieťaťa, rozvod a pod..²⁹ Záujem rodičov o dieťa môže byť rôzny. Od nadmerného záujmu, cez formálny až po nezáujem o dieťa.

- **Rodičia sa nechcú starať o dieťa**

Ide o situácie, keď príčinou je porucha osobnosti rodičov (maladaptácia, disharmonický vývin a rôzne typy psychopatií), ktoré im zabraňujú plniť rodičovské povinnosti. Existuje množstvo prípadov, kedy rodičia neposkytujú potrebnú starostlivosť deťom, zanedbávajú ich a opúšťajú.³⁰ Nezáujem rodičov o dieťa môže dospieť do takej intenzity, že vývin dieťaťa je vážne ohrozovaný a poškodzovaný. Podpora a pomoc tu končí a dieťa musí byť z takejto rodiny vyňaté.

- **Rodičia dieťa týrajú a zneužívajú**

V tomto prípade sú to zvláštne situácie, kedy rodičia vedome ubližujú, týrajú a zneužívajú svoje deti.³¹

- **Rodičia sa o dieťa nadmerne starajú**

Táto porucha tvorí protipól stavu, v ktorom rodičia týrajú a zneužívajú svoje dieťa. V súčasnej dobe, pri klesajúcom počte detí v rodine, vyššom veku rodičov, zvyšujúcich sa nárokoch na dieťa, sa dostáva dieťaťu väčšia pozornosť ako je žiaduce. Vedie to k rozmaznávaniu dieťaťa, nepripravenosti na samostatný život, nerešpektovanie druhých a pod.³²

Medzi ďalšie poruchy rodinného systému je možné zaradiť jednotlivé druhy deprivácie ktoré sa objavujú v rodinnom systéme, resp. u jednotlivých členov rodiny.

- **Deprivácia biologických potrieb** - ohrozuje priamo telesné i duševné zdravie členov rodiny. Krajným dôsledkom deprivácie biologických potrieb môže byť až smrť.
- **Senzorická deprivácia** - nedostatok v oblasti podnetovej stimulácie, nedostatočné množstvo, kvalita a variabilita zmyslových podnetov, ktoré by mali v rodinnom prostredí existovať.
- **Kognitívna deprivácia** - výchovné a vzdelávacie zanedbávanie v oblasti sociálneho učenia, myslenia a rozvoja strategického a koncepčného myslenia.³³ Člen rodiny sa tak

---

²⁹ PAYNE, R. K., P. DeVOL & T. D. SMITH. Mosty z chudoby. Stratégie pre profesionálov a komunity.

³⁰ NAVRÁTIL, P. Reflexivní posouzení v sociální práci s rodinami.

³¹ ONDREJKOVIČ, P. et. al. Sociálna patológia; BAKER, B. Z bludného kruhu.

³² DUNOVSKÝ, J. Dítě a poruchy rodiny; HRONCOVÁ, J. Prirodzené prostredia výchovy.

³³ BALES, R. F. Personality and Interpersonal Behavior.

môže javiť širšiemu sociálnemu prostrediu ako mentálne postihnutý, či so zníženou sociálnou inteligenciou.

- **Citová deprivácia** - členovi rodiny chýba stabilný a spoľahlivý vzťah s blízkou osobou, resp. jednotlivými členmi rodiny. Citová deprivácia v detstve môže podstatným spôsobom ovplyvniť celkový vývin osobnosti a správanie sa k ľuďom v dospelosti.
- **Sociálna deprivácia** – dochádza k nej pri obmedzení primeraných medziľudských kontaktov. Členom rodiny chýbajú pohladenia, ktoré sociálny kontakt má prinášať.³⁴

Základným vymedzením kontextu sociálnych dôsledkov, ktoré sú spojené s depriváciou dieťaťa v rodine, je právo na rodinnú starostlivosť, ktorú je vo všeobecnosti možno chápať v podobe nároku alebo potreby. Z takto vymedzeného kontextu je možné sociálne dôsledky deprivácie vymedziť v dvoch smeroch:

1. *nárok na ochranu pred niečím* (ochranná funkcia rodinnej starostlivosti).
2. *nárok na uspokojenie niečoho* (nároková funkcia rodinnej starostlivosti).³⁵

Právo na rodinnú starostlivosť sa vymedzuje vždy vo vzťahu k niekomu. Toto právo nie je abstraktné. Je viazané na potrebu ochrany konkrétneho nároku alebo na jeho uspokojenie konkrétnym subjektom. V oboch prípadoch je právo vymedzované ďalšími podstatnými skutočnosťami či vlastnosťami. Je možné ho považovať za inštrumentálnu hodnotu, teda za prostriedok realizácie vyšších mravných hodnôt, napríklad mravnej hodnoty poskytnutej rodinnej lásky, vzájomnej pomoci či poskytnutia starostlivosti každému členovi rodiny. Z práva na rodinnú starostlivosť vyplýva, že na jednej strane ide o povinnosť starostlivosti a na druhej strane o právo, túto starostlivosť požadovať.³⁶

---

³⁴ VÁGNEROVÁ, M. Psychologie osobnosti.

³⁵ MIKLOŠKO, J. a Š. ŽARNAY. Ohrozená rodina na Slovensku.

³⁶ HORVÁTH, E. a E. VARGA. Zákon o rodine. Komentár.

2. Základné východiská sociálnoprávnej ochrany

Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela sa zameriava na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine, ochrany práv a právom chránených záujmov detí, predchádzanie prehlbovaniu a opakovaniu porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu detí a plnoletých fyzických osôb a na zamedzenie nárastu sociálno-patologických javov.³⁷ Základným predpokladom pre vstup do problematiky sociálnoprávnej ochrany je potreba vymedzenia základných témotvorných pojmov ako i teoretických a právnych východísk. Ide najmä o tieto východiskové pojmy v oblasti sociálnoprávnej ochrany.

Úlohy orgánov sociálnoprávnej ochrany

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len orgán SPO) zabezpečuje výkon sociálnoprávnej ochrany prostredníctvom odborných metód práce na podporu riešenia výchovných, sociálnych a iných problémov v rodine a v medziľudských vzťahoch.

Orgán SPO je svojou povahou orgán ochranný a dozorový. Súbežná realizácia oboch zameraní vytvára konflikt medzi ochrannou a dozornou funkciou. Tento konflikt prehlbuje stále sa rozširujúca pomáhajúca a podporná funkcia. Sociálnoprávna ochrana umožňuje riešenie širokej škály konfliktných situácií a problémov, ktoré sa týkajú rodiny a osobitne detí v rodinnom systéme. Za týmto účelom využíva rôzne opatrenia, odborné metódy práce pre deti a ich rodičov, náhradných rodičov a v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany.³⁸

Medzi odborné metódy práce umožňujúce začatie sociálnoprávnej ochrany patrí najmä diagnostika situácie dieťaťa a rodiny. Miera ohrozenia dieťaťa indikuje voľbu ďalších postupov a umožňuje identifikovať možné oblasti sanácie rodiny ako aj odborné metódy práce zamerané na identifikovanie potenciálnych zdrojov rodiny a jej sociálnej siete.³⁹

Rovnaké opatrenia je orgán SPO povinný ponúkať aj v predrozvodových, rozvodových a porozvodových situáciách dieťaťa a jeho rodičom.⁴⁰ Pomoc zo strany orgánu SPO sa poskytne aj vtedy, keď rodičia dieťaťa problémovú situáciu v manželstve neriešia rozvodom alebo nie sú alebo neboli manželmi.

---

³⁷ FICOVÁ, S. Ochrana práv maloletých v civilnom procese.

³⁸ OLÁH, M. a J. ROHÁČ. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

³⁹ MIKLOŠKO, J. a Š. ŽARNAY. Ohrozená rodina na Slovensku.

⁴⁰ LEVICKÁ, J. et al. Sociálna práca s rodinou.

Výchovné opatrenia, ktorých podstatou je diagnostika a výchovný alebo sociálny program môžu byť uložené nielen dieťaťu, ale aj jeho rodičovi alebo inej osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa na základe rozhodnutia súdu.⁴¹

Na zabezpečenie odbornej pomoci deťom a rodinám je kladená požiadavka nie len včasnosti a potrebného rozsahu pomoci, ale aj zodpovedajúcej kvality. Na splnenie tohto cieľa je potrebné pozitívne ovplyvniť rozvoj ambulantných a terénnych foriem sociálnoprávnej ochrany, ako aj zabezpečiť rozvoj dobrovoľných pobytových opatrení. Zabezpečenie potrebného rozsahu služieb sociálnoprávnej ochrany pre deti a ich rodiny je riešené aj rozširovaním kompetencií orgánov SPO.⁴² Samotný proces deinštitucionalizácie služieb sociálnoprávnej ochrany nerieši problémy v oblasti terénnych a komunitných služieb. Súčasný orgány SPO nedokážu pokryť svojou aktivitou celkovú potrebu sociálnoprávnej ochrany detí a ich rodín.⁴³ Súbežné plnenie dozornej a pomáhajúcej funkcie vyvoláva pochybnosti až nedôveru u klientov k orgánom SPO, čo tiež negatívne ovplyvňuje situáciu na tomto úseku. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela má k dispozícii tri siete:

- sieť štátnych orgánov,
- sieť orgánov samosprávy,
- sieť zariadení.⁴⁴

Využitie potenciálu sietí sociálnoprávnej ochrany zmenou podmienok vykonávania opatrení v jednotlivých sieťach pri súbežnom riešení financovania súčasných zariadení, napomáhajú personálnemu a profesijnému zabezpečeniu výkonu sociálnoprávnej ochrany v zariadeniach.⁴⁵ Možno predpokladať rozšírenie týchto sietí o ďalšie subjekty, ktoré sú oprávnené vykonávať svoju činnosť v oblasti sociálnoprávnej ochrany. Zatiaľ žiaľ neponúkajú služby v takom rozsahu, aby vytvorili samostatnú sieť.

Sociálnoprávna ochrana detí

Zameriava sa na zabezpečenie predchádzania vzniku krízových situácií v rodine, ochrany práv a právom chránených záujmov detí, predchádzania prehlbovaniu a opakovaniu porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu detí a na zamedzenie

---

⁴¹ HORVÁTH, E. a E. VARGA. Zákon o rodine. Komentár; VOJČÍK, P. a kol. Občianske právo hmotné.

⁴² HUDECOVÁ, A., A. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ et al. Sociálna práca s rodinou.

⁴³ SEJČOVÁ, Ľ. Deti a mládež ako obeť násillia.

⁴⁴ ŠPECIÁNOVÁ, Š. Ochrana týraného a zneužívaného dieťaťa.

⁴⁵ ŠATÁNEK, J. Rodinné prostredie ako faktor socializácie a personalizácie osobnosti dieťaťa.

nárastu sociálnopatologických javov. Sociálnoprávna ochrana detí je súbor opatrení na zabezpečenie:

- ochrany dieťaťa, ktorá je nevyhnutná pre jeho blaho a ktorá rešpektuje jeho najlepší záujem podľa vnútroštátneho a medzinárodného práva a dohovorov v tejto oblasti,
- výchovy a všestranného vývinu dieťaťa v jeho prirodzenom rodinnom prostredí,
- náhradného prostredia dieťaťa, ktoré nemôže byť vychovávané vo vlastnej rodine.⁴⁶

Predmet sociálnoprávnej ochrany

Za predmet sociálnoprávnej ochrany sú považované polia pôsobnosti sociálnoprávnej ochrany, ktoré možno rozdeliť do piatich oblastí.

- Chránené je každé dieťa jednotlivo ale aj deti, ako spoločenská minorita. Dieťaťom sa rozumie v zmysle dohovoru o právach dieťaťa každá ľudská bytosť mladšia ako 18 rokov (v prípade, že podľa práva nie je plnoletosť dosiahnutá skôr).
- Všetky právne normy, medzinárodné a celosvetové normy, vyhlásenia a deklarácie, zmluvy zaoberajúce sa problematikou ochrany práv detí platné v Slovenskej republike.⁴⁷
- Činnosti, ktoré majú viesť k predchádzaniu príčin vzniku ohrozenia dieťaťa, alebo na riešenie jeho výchovy, plneniu povinnosti voči dieťaťu.
- Prostredie, v ktorom dieťa žije, rodina alebo náhradne formy, škola, vrstovnícke skupiny, ale aj jeho životné prostredie, ktoré tiež spolu pôsobí pri formálnom vývoji dieťaťa.
- Činnosti, ktoré vykonávajú pomáhajúci profesionáli, odborní zamestnanci a dobrovoľníci v zaujme ochrany práv dieťaťa, metódy ich práce, prístup k detskému klientovi a pod..⁴⁸

Objekt patrení sociálnoprávnej ochrany

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany sa vykonávajú pre objekty ako dieťa, pre plnoletú fyzickú osobu do 25 rokov veku a pre inú plnoletú fyzickú osobu.

- **Pre dieťa**, ktoré:

---

⁴⁶ § 1 ods. 2 zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴⁷ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴⁸ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

1. má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt, prechodný pobyt, povolenie na prechodný pobyt, povolenie na trvalý pobyt, má povolený tolerovaný pobyt, alebo pre dieťa, ktorému nemožno určiť obvyklý pobyt,
  2. je občanom Slovenskej republiky a nachádza sa na území iného štátu,
  3. nie je občanom Slovenskej republiky a nachádza sa na území Slovenskej republiky bez sprievodu rodiča alebo inej plnoletej fyzickej osoby, ktorej by mohlo byť dieťa zverené do osobnej starostlivosti.
  4. je mladistvým podľa Trestného zákona, teda je starším ako 14 rokov a nedovršilo vek 18 rokov,
- **Pre plnoletú fyzickú osobu do 25 rokov** veku, ktorá má na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt.
  - **Pre inú plnoletú fyzickú osobu**, ktorá má na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt.⁴⁹

Prostredie pre zabezpečenie sociálnoprávnej ochrany

Výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany môže byť zabezpečovaný v rôznom prostredí. Práve rôznorodosť prostredia, v ktorom sa sociálnoprávna ochrana poskytuje ovplyvňuje metódy, formy a postupy využívané pri práci s rodinou a dieťaťom. V súčasnosti ide o typy prostredia ako prirodzené rodinné prostredie, náhradné rodinné prostredie, otvorené prostredie a prostredie utvorené a usporiadané.

- **Prirodzené rodinné prostredie**, ktorým je domáce prostredie dieťaťa, rodiny alebo plnoletej fyzickej osoby.⁵⁰ Ak je to vhodné a účelné, opatrenia sa vykonávajú aj v širšom sociálnom prostredí dieťaťa, rodiny alebo plnoletej fyzickej osoby a v domácnostiach fyzických osôb, ktoré sú s nimi v príbuzenskom vzťahu, alebo ktoré majú s nimi blízky vzťah.
- **Náhradné rodinné prostredie**, ktorým je domáce prostredie plnoletej fyzickej osoby, ktorej súd zveril dieťa do starostlivosti, alebo ktorej bolo dieťa dočasne zverené rozhodnutím orgánu SPO do starostlivosti.
- **Otvorené prostredie**, ktorým je každé verejné priestranstvo, verejný objekt alebo komunikácia, ktoré sú pre jednotlivcov a skupiny prirodzeným sociálnym prostredím, v

---

⁴⁹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁵⁰ BRNULA, P. Sociálna práca: Dejiny, teórie a metódy.

ktorom sa zvyčajne zdržiavajú.⁵¹ Ide o mobilné alebo stále priestorové zázemia jednotlivcov a skupín.

- **Prostredie utvorené a usporiadané** na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Takýmto prostredím sú Centrá pre deti a rodiny s pobytovým, špecializačným a resocializačným programom a iné zariadenia na vykonávanie opatrení podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane a sociálnej kuratele.⁵²

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa vykonávajú aj v priestoroch subjektov oprávnených na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Zákon o sociálnoprávnej ochrane a kuratele vymedzuje typ prostredia pre poskytovanie jednotlivých typov opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately.⁵³

Sociálna kuratela detí

Je zabezpečovaná orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonávaním opatrení sociálnej kurately najmä pre:

- maloletého, ktorý sa dopustil páchania činu inak trestného,
- mladistvého páchatel'a trestnej činnosti alebo mladistvého podozrivého z páchania trestnej činnosti,⁵⁴
- dieťa, ktoré sa dopustilo priestupku,
- dieťa, ktoré je členom skupiny, ktorá ho svojim negatívnym vplyvom ohrozuje,
- dieťa zneužívajúce drogy alebo dieťa závislé od drog,
- dieťa hrajúce hazardné hry alebo dieťa závislé od hazardných hier, internetu, počítačových hier a iných hier,⁵⁵
- dieťa, u ktorého sa pre poruchy správania prejavujú problémy najmä v škole, v skupinách, vo vzťahoch s inými deťmi, rodičmi alebo inými plnoletými fyzickými osobami,⁵⁶

---

⁵¹ BRNULA, P. Sociálna práca: Dejiny, teórie a metódy; ĐURKOVIČ, V. Rodina na prelome tisícročí – subjekt kultúry, kresťanských a všefudských hodnôt.

⁵² Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁵³ HRUŠÁKOVÁ, M., Z. KRÁLÍČKOVÁ, L. WESTPHALOVÁ a kol. Rodinné právo.

⁵⁴ THURZOVÁ, M. Základy práva pre sociálnych pracovníkov.

⁵⁵ ŽIAKOVÁ, E., D. ŠLOSÁR, A. FABIAN, A. KOČIŠOVÁ, S. LOVAŠOVÁ, D. ROŠOVÁ, K. ŠIŇANSKÁ a S. HULÍNOVÁ. Zmysel života adolescentov.

⁵⁶ LOVAŠ, L. Osobné a situačné kontexty sebakontroly; ŘEZÁČ, J. Sociální psychologie.

- dieťa, u ktorého sa prejavujú poruchy správania zanedbávaním školskej dochádzky, útekmi z domu alebo zo zariadenia, v ktorom je umiestnené,
- dieťa, u ktorého sa neprejavili problémy v správaní ani poruchy správania, avšak jeho jednorazové správanie alebo krátkodobé správanie vyžaduje pre svoju závažnosť alebo neprimeranosť pomoc.⁵⁷

Cieľ sociálnoprávnej ochrany detí

Základným cieľom opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je poskytnutie potrebnej pomoci rodinám tak, aby deti mohli vyrastať v starostlivosti svojich rodičov. Cieľom je odborné pôsobenie na odstránenie alebo zmiernenie problémov v správaní dieťaťa alebo porúch správania, na rozvoj sociálnych zručností, na získanie potrebných spoločenských návykov, hygienických návykov a na zabezpečenie vhodného využitia voľného času dieťaťa.⁵⁸

Orgány poskytujúce pomoc dieťaťu pri ochrane jeho práv na požiadanie

Medzi orgány, ktoré sú pre dieťa prístupné a na ktoré sa môže dieťa obrátiť pri ochrane svojich práv môžeme zaradiť najmä:

- orgán SPO,
- iný štátny orgán, ktorý je príslušný chrániť práva a právom chránené záujmy dieťaťa,
- zariadenie sociálnoprávnej ochrany,
- obec,
- vyšší územný celok,
- akreditovaný subjekt,
- školu a školské zariadenie,
- poskytovateľa zdravotnej starostlivosti.⁵⁹

Dieťa, môže požiadať o pomoc, aj bez vedomia rodičov alebo osoby, ktorá sa o dieťa osobne stará. Rodič a osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa môže žiadať o pomoc pri výkone svojich práv a povinností.⁶⁰

---

⁵⁷ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁵⁸ ANDRUCHOVÁ, J. a J. LAEOVÁ. Manuál činností sociálneho pracovníka k problematike sociálnoprávnej ochrany.

⁵⁹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁶⁰ BECHYŇOVÁ, V. a M. KONVIČKOVÁ. Sanace rodiny. Sociální práce s dysfunkčními rodinami.

Subjekty podieľajúce sa na sociálnoprávnej ochrane

Na výkone sociálnoprávnej ochrany sa podieľajú subjekty, ktorých kompetencie v oblasti sociálnoprávnej ochrany stanovuje zákon o sociálnoprávnej ochrane. Ide o tieto subjekty:

- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR,
- orgány SPO (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny),
- Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže,
- obec,
- vyšší územný celok,
- akreditovaný subjekt,
- právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany podľa § 10. zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane a kuratele,⁶¹
- sociálny pracovník vykonávajúci samostatnú prax sociálneho pracovníka.

Tieto subjekty majú vytvárať siete, ktoré umožňujú čo najkomplexnejšiu prácu s rodinou a dieťaťom, ak je potrebné realizovať opatrenia sociálnoprávnej ochrany. Ich hlavnou úlohou je, aby sa realizovali aktívne preventívne opatrenia, ktoré predchádzajú ohrozeniu alebo porušeniu záujmu dieťaťa.⁶²

Oblasť sociálnoprávnej ochrany

Sociálnoprávna ochrana má vymedzené pole svojej pôsobnosti v súlade s pôsobnosťou jednotlivých orgánov, ktoré zabezpečujú výkon sociálnoprávnej ochrany. Ide najmä o tieto oblasti:

- problematika rodiny,
- dysfunkčné rodiny a rodiny s poruchami funkcií,
- zanedbávanie starostlivosti,
- práca s detským klientom a rodinou,
- poskytovanie poradenstva,
- problémové a krízové situácie v rodine,

---

⁶¹ OLÁH, M. a J. ROHÁČ. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

⁶² BALOGOVÁ, B. Neúspešná sanácia dysfunkčnej rodiny a jej dôsledky na vývin dieťaťa v náhradnej starostlivosti.

- osamelí rodičia, riešenie otázok výživného,
- zverenie dieťaťa do starostlivosti,
- úprava styku s druhým rodičom,
- zmena umiestnenia dieťaťa,
- opustené deti,
- rodičia, ktorí sa nestarajú o dieťa,
- návrhy na umiestnenie alebo zverenie do náhradnej starostlivosti,
- dohľad nad výchovou dieťaťa,
- týrané, zneužívané a zanedbávané deti,
- vyhodnocovanie náhradnej starostlivosti,
- šetrenie v domácnostiach.⁶³

Pri výkone sociálnoprávnej ochrany vzniká množstvo ďalších úloh, ktoré je potrebné zabezpečiť tak, aby boli splnené formálne náležitosti výkonu sociálnoprávnej ochrany.⁶⁴ Medzi takéto ďalšie činnosti, ktoré patria do pôsobnosti orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

1. Návrhy na platenie výživného v prospech maloletého dieťaťa.
2. Návrhy na náhradné výživné.
3. Návrh na určenie otcovstva.
4. Návrhy na úpravu styku s druhým rodičom.
5. Súdne pojednávania o maloletých deťoch.
6. Výkon kolízneho opatrovníka.
7. Návrhy na dohľad nad výchovou dieťaťa.
8. Vyhodnocovanie náhradnej starostlivosti /starostlivosť náhradných rodičov o dieťa.
9. Návrhy na zvýšenie výživného.
10. Návrhy na umiestnenie do náhradnej osobnej starostlivosti /väčšinou príbuzní/.
11. Pri náhradnej osobnej starostlivosti dohľad nad výkonom rozsudku.
12. Zmeny umiestnenia dieťaťa.
13. Riešenie problémov, keď dieťa chce ísť k druhému rodičovi.⁶⁵

⁶³ ANDRUCHOVÁ, J. a J. LAEOVÁ. Manuál činností sociálneho pracovníka k problematike sociálnoprávnej ochrany.

⁶⁴ HUDECOVÁ, A., A. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ et al. Sociálna práca s rodinou.

⁶⁵ Interná norma Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny č. 067/2012 Plánovanie sociálnej práce pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Právna úprava sociálnoprávnej ochrany

Sociálnoprávna ochrana detí má dosiahnuť maximálne možný rozvoj osobnosti dieťaťa tak, ako mu to garantuje Ústava SR.⁶⁶ Ústava SR stanovuje najmä tieto práva:

- Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach.
- Zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky.
- Každý má právo na život. Ľudský život je hodný ochrany už pred narodením.
- Nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená. Obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom.
- Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.
- Každý má právo slobodne prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru buď sám, buď spoločne s inými, súkromne alebo verejne.
- Občania majú právo na prácu. Štát v primeranom rozsahu hmotne zabezpečuje občanov, ktorí nie z vlastnej viny nemôžu toto právo vykonávať.
- Manželstvo je jedinečný zväzok medzi mužom a ženou.
- Manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých.
- Starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.⁶⁷

Do sociálnoprávnej ochrany zasahujú aj ďalšie právne normy, ktoré konkretizujú práva a povinnosti vyplývajúce z Ústavy SR. Jednotlivé právne normy prinášajú časti úpravy rodinných vzťahov a opatrení k zabezpečeniu nápravy vzniknutých dysfunkcií v rodinnom systéme. Niektoré právne normy sa zameriavajú na rodinu, iné sú zamerané na ochranu dieťaťa prostredníctvom opatrení, ktoré ovplyvňujú rodinný systém. Právne normy sa zaoberajú aj procesnými pravidlami poskytovania sociálnoprávnej ochrany a stanovujú postup, ktorý je pre orgány SPO záväzný. Dieťa má právo na svoju rodinu, ktorá zabezpečí aby jeho vývin prebiehal v harmonickom sociálnom prostredí s dostatočnými podnetmi

---

⁶⁶ Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky.

⁶⁷ Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky.

a ochranou. Ak je rodinné prostredie pre dieťa ohrozujúce a dieťa nemôže zotrvať v rodinnom systéme je potrebné ho pred dysfunkčným rodinným prostredím chrániť a umiestniť ho do náhradného prostredia. Pri predchádzaní ohrození dieťaťa právna úprava ponúka ďalšie nástroje, ktorými sú ochranné opatrenia, výchovné opatrenia, či praktický výkon činností pomáhajúcich profesionálov v prospech rodiny, ktorá potrebuje pomoc. Z právnych noriem, ktoré upravujú sociálnoprávnu ochranu možno niekoľko vybrať.

- *Zákon o rodine č. 36/2005 Z.z.* - upravuje najmä:
  - Rovnoprávnosť muža a ženy.
  - Ochranu manželstva rodiny, matky s dieťaťom.
  - Vzájomnú pomoc členov rodiny podľa schopnosti a možnosti jednotlivcov.
  - Monogamiu.
  - Rovnosť civilného a cirkevného sobáša.
  - Rodičovské práva a povinnosti.
  - Výchovné opatrenia.
  - Zásahy do rodičovských práv.
  - Náhradnú starostlivosť.
  - Druhy vyživovacej povinnosti a výšku výživného.
  - Určenie rodičovstva a osvojenie.⁶⁸

- *Zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele* - upravuje najmä:
  - Zabezpečenie predchádzania vzniku krízových situácií v rodine.
  - Ochranu práv a právom chránených záujmov detí.
  - Predchádzanie prehlbovaniu a opakovaniu porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu detí a plnoletých fyzických osôb.
  - Zamedzenie nárastu sociálno-patologických javov.⁶⁹
  - Rovnosť zaobchádzania.
  - Výchovné opatrenia.
  - Ochranu života, zdravia a priaznivého psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa.
  - Zabezpečenie účelu nariadenia ústavnej starostlivosti súdom, neodkladného opatrenia alebo o uložení ochrannej výchovy alebo výchovného opatrenia súdu.

---

⁶⁸ Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁶⁹ DUNOVSKÝ, J., Z. DYTRYCH a Z. MATĚJČEK. et al. Týrané, zneužívané a zanedbávané dieťa.

- Zabezpečenie náhradného rodinného prostredia a výkon ústavnej starostlivosti.
  - Sprostredkovanie osvojenia a medzinárodného osvojenia.
  - Výkon sociálnej kurately.⁷⁰
- *Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení - upravuje najmä:*
    - Zásadu rovnakého zaobchádzania pri poskytovaní sociálnej služby.
    - Poskytovanie sociálnej služby pri ochrane života, zdravia a dôstojnosti prijímateľa sociálnej služby.
    - Sociálne služby krízovej intervencie.
    - Poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach.
    - Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi.
      - Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa.
      - Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa v zariadení dočasnej starostlivosti o deti.
      - Služba na podporu zosúlad'ovania rodinného života a pracovného života.
      - Služba na podporu zosúlad'ovania rodinného života a pracovného života v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa.
      - Služba včasnej intervencie.
    - Podporné služby.
    - Krízovú pomoc poskytovanú prostredníctvom telekomunikačných technológií.
    - Základné sociálne poradenstvo a špecializované sociálne poradenstvo.
    - Preventívne aktivity a výchovu.
    - Pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov.⁷¹
  - *Zákon č. 300/2005 Trestný zákon - upravuje najmä:*
    - Vymedzenie trestnej zodpovednosti.
    - Ukladanie a druhy ochranných opatrení.
    - Dôvody uloženia a výkon ochranej výchovy.
    - Osobitné ustanovenia o stíhaní mladistvých.

⁷⁰ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁷¹ Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení.

- Druhy výchovných povinností a obmedzení ukladaných v trestnom konaní.
- Druhy trestov a ich ukladanie mladistvým.⁷²

Do oblasti sociálnoprávnej ochrany zasahujú aj ďalšie právne normy ako napríklad zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení, zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení, zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v platnom znení, zákon č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov v platnom znení, zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení, zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení, zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení, zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení a ďalšie. Okrem právnych noriem sú z pohľadu sociálnoprávnej ochrany významné aj normy spoločenské, kultúrne, morálne, etické, náboženské a ďalšie, ktoré spoločnosť uznáva a pre svoje zachovanie aj používa.⁷³

---

⁷² Zákon č. 300/2005 Z. Z. Trestný zákon v platnom znení.

⁷³ DIATKA, C. Etika a súčasnosť.

3. Zásada rovnakého zaobchádzania v sociálnoprávnej ochrane

Zásada rovnakého zaobchádzania spadá do problematiky sociálnoprávnej ochrany. Tým, že definuje diskrimináciu v sociálnych vzťahoch, je priamo spojená s opresiami, ktoré vyvolávajú znevýhodnenie určitých skupín v spoločnosti, komunite ale aj rodine. Odhaľovanie a odstraňovanie diskriminačných tendencií pomáha k vytváraniu rovného postavenia jednotlivých klientov pomáhajúcich profesionálov.⁷⁴

Práva sa zaručujú rovnako každému v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou zákonom č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou. V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia z dôvodov:

- **pohlavia** – radí sa do tejto oblasti aj diskriminácia z dôvodu tehotenstva alebo materstva, ako aj diskriminácia z dôvodu pohlavnej alebo rodovej identifikácie,
- **náboženského vyznania alebo viery** – považuje sa aj diskriminácia z dôvodu vzťahu k osobe určitého náboženského vyznania alebo viery a aj diskriminácia fyzickej osoby bez náboženského vyznania,
- **manželského stavu a rodinného stavu,**
- **farby pleti,**
- **jazyka,**
- **politického zmýšľania alebo iného zmýšľania,**
- **odborovej činnosti,**
- **národného alebo sociálneho pôvodu** - za diskrimináciu podľa rasového pôvodu, národnostného alebo etnického pôvodu sa považuje aj diskriminácia z dôvodu vzťahu k osobe určitého rasového pôvodu, národnostného alebo etnického pôvodu,
- **zdravotného postihnutia** - radí sa do tejto oblasti aj diskriminácia z dôvodu predchádzajúceho zdravotného postihnutia alebo diskriminácia osoby, u ktorej by na základe vonkajších príznakov bolo možné predpokladať, že je osoba so zdravotným postihnutím.
- **veku,**
- **majetku,**

---

⁷⁴ DUDINSKÁ, P., P. BUDAJ a Š. VITKO. Manažment v sociálnych službách; ŠRAJER, J. a L. MUSIL. Etické kontexty sociálnej práce s rodinou.

- **rodu alebo iného postavenia.**⁷⁵

Diskrimináciou rozumieme obťažovanie, sexuálne obťažovanie priamu diskrimináciu, nepriamu diskrimináciu, a neoprávnený postih. Diskrimináciou je aj pokyn na diskrimináciu a nabádanie na diskrimináciu.⁷⁶

Obťažovanie

Správanie, v dôsledku ktorého dochádza alebo môže dôjsť k vytváraniu zastráajúceho, nepriateľského, zahanbujúceho, ponižujúceho, potupujúceho, zneuct'ujúceho alebo urážajúceho prostredia a ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť zásah do slobody alebo ľudskej dôstojnosti. Sexuálne obťažovanie je verbálne, neverbálne alebo fyzické správanie sexuálnej povahy, ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť narušenie dôstojnosti osoby a ktoré vytvára zastráajúce, ponižujúce, zneuct'ujúce, nepriateľské alebo urážlivé prostredie. Pokyn na diskrimináciu je konanie, ktoré spočíva v zneužití podriadenosti osoby na účel diskriminácie tretej osoby. Nabádanie na diskrimináciu je presvedčanie, utvrdzovanie alebo podnecovanie osoby na diskrimináciu tretej osoby.⁷⁷

Priama a nepriama diskriminácia

Priama diskriminácia je konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii. Nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.⁷⁸

Diskriminácia nie je také rozdielne zaobchádzanie, ktoré je odôvodnené povahou činností vykonávaných v zamestnaní alebo okolnosťami, za ktorých sa tieto činnosti vykonávajú, ak tento dôvod tvorí skutočnú a rozhodujúcu požiadavku na zamestnanie pod podmienkou, že cieľ je legitímny a požiadavka primeraná.⁷⁹

Za diskrimináciu sa nepovažuje prijatie dočasných vyrovnávacích opatrení orgánmi verejnej správy alebo inými právnickými osobami smerujúcich k odstráneniu znevýhodnení

⁷⁵ Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou.

⁷⁶ DEBRECENIOVÁ, J. a Z. OČENÁŠOVÁ. Rovnosť príležitostí žien a mužov na Slovensku.

⁷⁷ PORTÍKOVÁ, A. a T. ŠKOVŘÁNKOVÁ. Týrané, zneužívané a zanedbávané dieťa Syndróm CAN.

⁷⁸ ŠLOSÁR, D., V. LICHNER, M. HALACHOVÁ, T. ŽIAKOVÁ, Z. ŠOLTÉSOVÁ a J. ŠIMKO. Teórie sociálnej práce a vybrané klientske skupiny.

⁷⁹ SHAPIRO, D. Konflikty a komunikácia: Sprievodca labyrintom riešenia konfliktov.

vyplývajúcich z dôvodov rasového alebo etnického pôvodu, príslušnosti k národnostnej menšine alebo etnickej skupine, rodu alebo pohlavia, veku alebo zdravotného postihnutia, ktorých cieľom je zabezpečiť rovnosť príležitostí v praxi. Dočasnými vyrovnávacími opatreniami sú najmä opatrenia:

- zamerané na odstránenie sociálneho alebo ekonomického znevýhodnenia, ktorými sú nadmerne postihnutí príslušníci znevýhodnených skupín,
- spočívajúce v podporovaní záujmu príslušníkov znevýhodnených skupín o zamestnanie, vzdelávanie, kultúru, zdravotnú starostlivosť a služby,
- smerujúce k vytváraniu rovnosti v prístupe k zamestnaniu, vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti a bývaniu, a to najmä prostredníctvom cielených prípravných programov pre príslušníkov znevýhodnených skupín alebo prostredníctvom šírenia informácií o týchto programoch alebo o možnostiach uchádzať sa o pracovné miesta alebo miesta v systéme vzdelávania.⁸⁰

Každý sa môže domáhať svojich práv na súde, ak sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodrzaním zásady rovnakého zaobchádzania.⁸¹ Môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadosťučinenie; ak ide o nedodržanie zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti, môže sa tiež domáhať neplatnosti právneho úkonu, ktorého účinnosť bola podľa osobitného predpisu pozastavená.⁸²

Ak by primerané zadosťučinenie nebolo dostačujúce, najmä ak nedodrzaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie poškodenej osoby, môže sa tá domáhať aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.⁸³

---

⁸⁰ Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou.

⁸¹ Zákon č. 161/2015 Z. z. civilný mimosporový poriadok v platnom znení.

⁸² OLŠAVSKÁ, M. Niektoré základné informácie k prevencii sociálno-patologických javov.

⁸³ Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou.

4. Syndróm týraného dieťaťa

Syndróm týraného dieťaťa vychádza z anglického termínu *Child Abuse and Neglect (CAN)*, ktorý od začiatku 90. rokov využíva Zdravotná komisia Rady Európy. Prvýkrát bol popísaný na III. Európskej konferencii pre prevenciu týrania detí, ktorá sa konala v roku 1991 v Prahe. Skratka CAN našla uplatnenie aj v domácej literatúre, slovenský jazykový ekvivalent pojmu CAN znamená týrané, zneužívané a zanedbávané dieťa.⁸⁴

Syndróm CAN je definovaný ako poškodenie telesného, duševného i spoločenského stavu a vývinu dieťaťa, ktoré vznikne v dôsledku akéhokoľvek nenáhodného jednania rodičov alebo inej dospeléj osoby, ktoré je v danej spoločnosti hodnotené ako neprijateľné.⁸⁵ Ide o nenáhodné jednanie konkrétne o úmyselne zlé, kruté, priamo neľudské zaobchádzanie s dieťaťom, ktoré nepriaznivo ovplyvňuje jeho telesné i duševné zdravie.⁸⁶ Je potrebné vymedziť, že domáce násilie ako také nie je závislé od veku, sociálneho postavenia, vzdelania, etnickej a náboženskej príslušnosti, temperamentu ako i od mentálnej výbavy agresora i obeť⁸⁷. Domáce násilie môže mať rôzne formy, v praxi sú často tieto formy násillia od seba ťažko oddeliteľné. Väčšinou je fyzické násilie sprevádzané psychickým, sexuálne aj fyzickým aj psychickým násillím a pod..

Zdravotná komisia Rady Európy v roku 1992⁸⁸ vymedzila základné formy týrania: telesné týranie, sexuálne týranie, psychické týranie, zanedbávanie a systémové týranie. K týmto základným formám Dunovský et al.⁸⁹ priraduje ešte aj: organizované zneužívanie detí, rituálne zneužívanie detí, sexuálny turizmus, Münchhausenov syndróm by proxy a kultúrne zvyky ako forma násillia.

Telesne týranie

Telesné týranie je úmyselné zámerné, nenáhodné použitie sily, násillných aktov, alebo správania v aktívnej alebo pasívnej podobe, dôsledkom ktorého je telesné ublíženie, poškodenie, poranenie, alebo aj smrť dieťaťa.⁹⁰

---

⁸⁴ VLČKOVÁ, M. Týrané dieťa; LOVAŠOVÁ, S., K. ŠIŇANSKÁ, M. HALACHOVÁ a V. LICHNER. Násillie v sociálnej práci.

⁸⁵ VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. KOLÁŘ, M. Skrytý svět šikanování ve školách.

⁸⁶ VLČKOVÁ, M. Týrané dieťa; LEVINE, P. a M. KLINEOVÁ. Trauma očima dítěte.

⁸⁷ BRAXATORISOVÁ, E. a K. ŠTEFANIČIAKOVÁ. Manuál pomoci pre obeť domáceho násillia.

⁸⁸ VLČKOVÁ, M. Týrané dieťa.

⁸⁹ DUNOVSKÝ, J. et al. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě.

⁹⁰ VLČKOVÁ, M. Týrané dieťa.

- **Aktívnu formu**, za ktorú možno považovať spôsobenie tržných, zhmoždených rán a poranení, bitie, spôsobenie zlomenín, krvácania, dusenie, otrávenie, spôsobenie smrti. Pri fyzickom týraní ide o telesné ublíženie dieťaťu alebo nezabránenie utrpeniu, ublíženiu dieťaťu, vrátenie jeho uduseniu či otráveniu. Ide o neúmerne použitie telesného trestu, surové zaobchádzanie s dieťaťom, ktoré mu spôsobuje telesné a duševné utrpenie, následkom ktorého je ovplyvňované jeho aktuálne aj budúce životné postavenie.⁹¹
- **Pasívnu formu** za ktorú možno považovať neposkytnutie stravy, vyhladovanie, nedostatky v bývaní, ošatení, v zdravotnej starostlivosti a výchove.⁹² Charakteristickým je nezáujem o dieťa a jeho potreby.

Dôsledky telesného týrania sú závažné a možno medzi sem zaradiť plačlivosť, úzkostné stavy, depresie, zvýšená agresivita, sklony k násilnému správaniu, sebapoškodzovanie, pokles hmotnosti, poruchy spánku a príjmu potravy, suicidiálne sklony. Pozornosť je potrebné venovať zmenám správania ako úteky z domu, záškoláctvo, skorý odchod z primárnej rodiny až úplné prerušenie kontaktov s pôvodnou rodinou.

Sexuálne zneužívanie

V anglosaskej literatúre je označované ako CSA – Child Sexual Abuse. Sexuálne zneužívanie patrí medzi najkomplikovanejšiu formu násilia. Má úzko súvisiace znaky s fyzickým i psychickým týraním (sú jeho súčasťou).

Sexuálne zneužívanie je nepatričné vystavenie dieťaťa pohlavnému kontaktu, činnosti či správaniu. Zahŕňa akékoľvek sexuálne dotýkanie, styk či vykorisťovanie kýmkoľvek, komu bolo dieťa zverené do starostlivosti alebo kýmkoľvek, kto sa s dieťaťom dostal do nejakého styku.⁹³ Sexuálne zneužívanie môže byť v dvoch formách:

- **aktívnej forme**, ktorú prezentujú sexuálne hry, pohlavné zneužitie, ohmatávanie, manipulácia v oblasti erotogénnych zón, znásilnenie, incest;
- **pasívnej forme**, ktorú prezentuje exhibícia, video, fotopornografia a audiopornografia, zapojenie detí do sexuálnych aktivít dospelých.⁹⁴

⁹¹ PORTÍKOVÁ, A. a T. ŠKOVŘÁNKOVÁ. Týrané, zneužívané a zanedbávané dieťa Syndróm CAN.

⁹² ŠLOSÁR, D. a V. LICHNER. Mediácia v systéme sociálnej práce.

⁹³ ŠPECIÁNOVÁ, Š. Ochrana týraného a zneužívaného dieťaťa.

⁹⁴ HANUŠOVÁ, J. Násilí na deťoch - syndróm CAN.

K dôsledkom sexuálneho zneužívania je možné zaradiť negatívne citové reakcie, strach, odpor, úzkosť, zlosť, pocity viny, hanby, poníženia, beznádeje, nízku sebaúctu, pocit bezmocnosti, správanie nápadne apatické alebo dráždivé, izoláciu od spoločnosti, somatické ťažkosti (poruchy spánku, odmietanie jedla alebo prejedanie, bolesti brucha, zvracanie).⁹⁵

Psychické týranie

Psychické týranie možno zaradiť medzi najrafinovanejšie formy týrania, ktoré sú samostatne stojace ťažko diagnostikovateľné a preukázateľné. Často krát sa k tejto forme týrania pridružujú aj ďalšie závažné formy fyzického týrania a sexuálneho zneužívania.

Psychické týranie detí zahŕňa správanie, ktoré nepriaznivo pôsobí na psychický vývoj a správanie dieťaťa. Psychickým týraním rozumieme opakované ubližovanie dieťaťa zo strany rodičov alebo iných osôb odmietaním dieťaťa, ponižovaním, zastrášaním, obmedzovaním jeho slobody pohybu a kontaktov s okolím, zneužívaním vo svoj prospech, učením názorov a spôsobov správania, ktoré odporuje morálke spoločnosti.⁹⁶ Aj toto týranie môže byť v aktívnej a pasívnej podobe.

- **Aktívnu formu** charakteristickú najmä nadávky, strašenie, ponižovanie, stres, šikanovanie, agresia. Najbežnejšie prejavy psychického týrania detí sú vyhrážky, zastrávanie dieťaťa, opovrhovanie, ponižovanie, nedôvera, hostilita.⁹⁷
- **Pasívnu formu** charakteristickú najmä nedostatkom podnetov, duševnou a citovou zanedbanosťou. K pasívnym prejavom patrí aj citový chlad, odmietanie, izolácia, ignorovanie, terorizovanie, korupcia. Patrí tu aj porovnávanie dieťaťa s jeho súrodencom, ktorý je podľa rodičov úspešnejší, rozumnejší.⁹⁸

Dôsledky psychického týrania možno rozdeliť do niekoľkých kategórií:

- **problémy v psychosomatickej oblasti** ako nočné pomočovanie, nevoľnosť, bolesti hlavy, žalúdka,
- **problémy v prežívaní**, kedy u dieťaťa prevažujú zvyčajne negatívne emócie (strach, úzkosť, bezmocnosť), nízke sebavedomie, sebahodnotenie, negatívny sebaobraz, zvýšený výskyt sebapoškodzovania,

---

⁹⁵ VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese.

⁹⁶ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Príručka o syndróme CAN.

⁹⁷ HUDECOVÁ, A., A. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ et al. Sociálna práca s rodinou.

⁹⁸ MIKLOŠKO, J. Náhradná starostlivosť; ELLIOTT, J. a M. PLACE. Dítě v nesnážích: prevence, příčiny, terapie.

- **zmeny v kognitívnych schopnostiach**, ktoré môžu byť poruchy s koncentráciou, pamäťou, zhoršené školské výsledky,
- **prejavy v správaní a sociálnej oblasti**, ktoré sa vyznačujú neistotu vo vzťahoch, utiahnutým správaním, agresiou, útekmi z domu, strachom z nových situácií a ľudí či poruchami správania, pokusy o samovraždu, závislosť od alkoholu, drog.⁹⁹

Zanedbávanie

Pasívny prístup k dieťaťu spojený s nedostatočným zohľadnením a zabezpečením aktuálnych i vývinových potrieb dieťaťa, spôsobujúci zaostávanie jeho telesného, psychického a emocionálneho vývinu je zanedbávanie. Ide o akýkoľvek nedostatok starostlivosti, ktorý spôsobí vážnu ujmu vývinu dieťaťa alebo ho ohrozuje. Ohrozuje však jeho život a spôsobuje oneskorenie jeho neuropsychického vývinu.¹⁰⁰ Zanedbávanie je často späté s nízkym sociálno-ekonomickým statusom rodiny. Táto forma CAN syndrómu sa môže vymedziť na základe toho, aké oblasti postihuje najviac. **Telesné zanedbávanie** je zlyhanie v zabezpečení telesných potrieb ako je nedostatočná výživa po stránke kvality a kvantity, nedostatočné zabezpečenie odievania, ubytovania a hygienických potrieb dieťaťa. **Zdravotné zanedbávanie** je nedostatok zdravotníckej starostlivosti, odmietanie alebo zanedbávanie preventívnych prehliadok a očkovania, ktorého cieľom môže byť zamedzenie odhalenia týrania dieťaťa, nedostatok ochrany pred akýmkoľvek ohrozením. **Psychické a emocionálne zanedbávanie** je zlyhanie pri zabezpečení emocionálnych potrieb dieťaťa v oblasti lásky, jeho identity a spolupatričnosti, intelektuálneho a psychického vývinu.¹⁰¹

Aj pri zanedbávaní dieťaťa je množstvo nepriaznivých dôsledkov:

- neosvojenie si základných ľudských schopností a zručností,
- rizikové správanie,
- zaostávanie v oblasti hygieny, životosprávy, kultúrnych znalostí a sociálnych noriem,
- telesné ujmy na zdraví,
- zaostávanie vo vývinovej a intelektovej sfére,
- podvýživa, spomalenie až zastavenie rastu, v krajných prípadoch smrť,
- psychická deprivácia - psychomotorického vývinu, vývinu reči a sociálnych spôsobilostí, sociálna hyperaktivita, provokácia, útlmové správanie, apatia,
- inklinácia k zneužívaniu látkových a nelátkových závislostí,

⁹⁹ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Príručka o syndróme CAN.

¹⁰⁰ SEJČOVÁ, E. Deti a mládež ako obeť násillia; ŠPECIANKOVÁ, Š. Ochrana týraného a zneužívaného dieťaťa.

¹⁰¹ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Príručka o syndróme CAN.

- zvýšená trestná činnosť,
- znížená miera sebahodnotenia.¹⁰²

Systémové týranie

Týranie spôsobené systémom, ktorý bol založený pre pomoc a ochranu detí a ich rodín. Príkladmi takéhoto týrania je trauma spôsobená dieťaťu v dôsledku necitlivých či zbytočných lekárskech prehliadok, úzkosť spôsobená dieťaťu v rámci jeho kontaktu so súdnym systémom či situácia, keď je dieťa neprávom oddelené od svojich rodičov.¹⁰³ Systémové týranie možno označiť ako sekundárnu viktimizáciu alebo druhotné ubližovanie. Po prvej traume dieťaťa nasleduje toto druhotné týranie práve tými, ktorí by mali záujmy dieťaťa hájiť a chrániť a zamedziť tak ďalšiemu poškodeniu dieťaťa.¹⁰⁴

Okrajovo je možno spomenúť aj zvláštne formy syndrómu CAN, ktoré môžeme nájsť v odbornej literatúre venujúcej sa tejto problematike. Medzi tieto formy možno zaradiť organizované zneužívanie, rituálne zneužívanie a münchhausenov syndróm by proxy. Pri münchhausenov syndróme by proxy ide o poškodzovanie dieťaťa bez zjavnej príčiny alebo prospechu. Obvykle matka predstiera neskutočné problémy dieťaťa alebo ich sama vyvoláva. Ide o časté návštevy lekára, vynucovanie opakovaných bolestivých vyšetrení, predpisovanie liečiv a pod.¹⁰⁵

Skúmanie jednotlivých foriem syndrómu CAN vedie aj k nachádzaniu vhodných preventívnych či terapeutických foriem pomoci. Vymedzením syndrómu CAN je možné dôjsť k záveru, že hoci každá z foriem syndrómu týraného dieťaťa má svoje vlastné špecifiká. Spoločnou charakteristikou pre jednotlivé formy je ich vzájomná podmienenosť. Každá z foriem vedie k psychickému, fyzickému a sociálnemu ubližovaniu dieťaťa.¹⁰⁶

Medzi charakteristické prejavy, ktoré sa objavujú možno zaradiť najmä:

- regres vývinu,
- absenciu dieťaťa pri lekárskech prehliadkach,
- chýbajúce očkovania,
- ignorovanie doporučených diagnostických a liečebných postupov,

¹⁰² SEJČOVÁ, E. Deti a mládež ako obeť násilia; ŠPECIÁNOVÁ, Š. Ochrana týraného a zneužívaného dieťaťa; Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Príručka o syndróme CAN.

¹⁰³ ŠPECIÁNOVÁ, Š. Ochrana týraného a zneužívaného dieťaťa.

¹⁰⁴ DUNOVSKÝ, J. et al. Týrané, zneužívané a zanedbávané dieťa.

¹⁰⁵ SEJČOVÁ, E. a E. MIŠINSKÁ. Náčrt charakteristiky dieťaťa s výchovne problémovým správaním.

¹⁰⁶ FROSCHL, E. a S. LOW. Aspekt: Konat' proti násiliu na deťoch.

- vyššia úrazovosť a pod.¹⁰⁷

Vo všeobecnosti medzi charakteristické osobitosti v správaní týraných detí patrí pasivita, apatickosť, nepokoj, hyperaktivita, agresivita, negatívne sebahodnotenie a nedostatok sebadôvery, zlyhávanie v sociálnej adaptácii, ťažkosti v medziľudských vzťahoch, nedôvera ľuďom, riziko asociálneho, bezohľadného správania, emočné otupenie, strata zábran a mnoho ďalších.¹⁰⁸

Medzi rizikové faktory v rodinách v ktorých je zisťovaný syndróm CAN je možné zaradiť najmä:

- vysokú mieru nezamestnanosti,
- vysoký stupeň kriminality,
- sklon k neusporiadanému životu,
- užívanie drog, alkoholu, prostitúcia,
- neschopnosť ekonomicky myslieť,
- mnohodetnosť rodín.¹⁰⁹

Jedným z najzávažnejších dôsledkov je tzv. medzigeneračný prenos násilia. Ide o prenášanie agresívneho modelu správania do budúceho života týraného dieťaťa. Týraní sa stávajú týrajúcimi.¹¹⁰

Jednou z príčin výskytu CAN v podmienkach rodiny je neschopnosť rodiny, alebo jej členov, prekonávať záťažové konfliktné situácie. Pre rodiny, s prítomnosťou násilia, je zároveň charakteristické, že členovia rodiny si mnohé negatívne vzorce správania, konania, vystupovania prinášajú zo svojho primárneho prostredia v dôsledku medzigeneračného prenosu násilia. Na základe toho sa v spoločnosti vytvára opakujúci sa, negatívny kolobeh problému násilia v rodine.¹¹¹

Moderná rodina je súkromnou inštitúciou, ktorá je ukrytá pred zrakom, sluchom a často aj pravidlami spoločnosti. Súkromie a uzavretosť rodín patrí medzi znaky rodinného prostredia. Násilie v rodine zostáva utajené a vzhľadom k právu na súkromie pomáhajúci profesionáli nemajú možnosť odhaliť týranie, zneužívanie či zanedbávanie, ktoré sa odohráva

¹⁰⁷ MATĚJČEK, Z. Co děti nejvíc potřebují.

¹⁰⁸ VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese.

¹⁰⁹ BECHYŇOVÁ, V. a M. KONVIČKOVÁ. Sanace rodiny. Sociální práce s dysfunkčními rodinami.

¹¹⁰ FUCHSOVÁ, K. Týrané dítě; LEVINE, P. a M. KLINEOVÁ. Trauma očima dítěte.

¹¹¹ MATOUŠEK, O. a kol. Metody a řízení sociální práce; HANUŠOVÁ, J. Násilí na dětech - syndróm CAN.

za dverami obydlia.¹¹² Pre rodiny s prítomnosťou násilia sú charakteristické dva extrémne výchovné štýly a to silne autoritársky alebo zanedbávajúci.¹¹³

Celková atmosféra rodinného života, vzájomné vzťahy, interakcie, komunikácia, kompetencie, uznávaný systém hodnôt, noriem, vzorov správania a presvedčenie o správnej výchove môžu pomáhajúcim profesionálom naznačiť výskyt patológie v rodinnom prostredí.¹¹⁴

Trestný zákon č. 300/2005 Z.z. uvádza aj trestné činy, ktoré súvisia so syndrómom CAN a sú sankcionované. Ide najmä o tieto trestné činy: § 145 Vražda, § 146 Vražda novonarodeného dieťaťa matkou, § 147, 148 Zabitie, § 149 Usmrtenie, § 155, 156, 157, 158 Ublíženie na zdraví, § 175 Podávanie alkoholu mládeži, § 179 Obchodovanie s ľuďmi, § 180, 181 Zverenie dieťaťa do moci iného, § 183 Obmedzovanie osobnej slobody, § 199 Znásilnenie, § 200 Sexuálne násilie, § 201, 201a, 201b, 202 Sexuálne zneužívanie, § 203 Súlož medzi príbuznými, § 205 Odloženie dieťaťa, § 206 Opustenie dieťaťa, § 207 Zanedbanie povinnej výživy, § 208 Týranie blízkej a zverenej osoby, § 211 Ohrozovanie mravnej výchovy dieťaťa, § 237 Porušovanie povinností pri správe cudzieho majetku, § 245 Poškodzovanie cudzej veci, § 360 Nebezpečné vyhrážanie, § 367 Kupliarstvo, § 368 Výroba detskej pornografie, § 369 Rozširovanie detskej pornografie, § 371, 372 Ohrozovanie mravnosti, § 372a Podpora a propagácia sexuálnych patologických praktík.¹¹⁵

---

¹¹² LOVAŠOVÁ, S. Klientske násilie ako súčasť sociálnej práce.

¹¹³ BENTOVIM, A. Týraní a sexuální zneužívání v rodinách.

¹¹⁴ MILGRAM, S. Poslušnosť voči autorite. Experiment odhaľujúci časť ľudskej prirodzenosti.

¹¹⁵ Zákon č.300/2005 Z. z. Trestný zákon v platnom znení.

5. Ochrana práv dieťaťa

Každý je povinný upozorniť orgán SPO na porušovanie práv dieťaťa. Ak je orgán SPO upozornený na použitie hrubých alebo ponižujúcich foriem zaobchádzania a foriem trestania dieťaťa, alebo ak zistí ich použitie rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, je povinný uplatniť niektoré z vybraných opatrení.¹¹⁶

Pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany je zakázané používať všetky formy telesných trestov na dieťati a iné hrubé alebo ponižujúce formy zaobchádzania a formy trestania dieťaťa, ktoré mu spôsobujú alebo môžu spôsobiť fyzickú ujmu alebo psychickú ujmu.¹¹⁷ Pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany je zakázané používať ako výchovný prostriedok zákaz kontaktu s rodičmi a ďalšími blízkymi osobami, sociálne vylúčenie, vyžadovanie neprimeraných fyzických výkonov, zásahov do vonkajšieho vzhľadu a nosenia znevažujúceho oblečenia, neodôvodnené zasahovanie do stravovania (napr. neodôvodneným znižovaním stravnej jednotky, resp. posúvaním času jedla) a iné výchovné prostriedky a postupy práce, ktoré dieťaťu môžu spôsobiť poníženie a môžu neprimerane zasiahnuť do jeho ľudskej dôstojnosti.¹¹⁸ Voči dieťaťu je zakázané použiť výchovný prostriedok len preto, že je súčasťou rovnakej skupiny detí ako dieťa, pri výchove ktorého má byť použitý výchovný prostriedok. Dieťa nesmie byť zodpovedné za rozhodovanie alebo určovanie výchovných prostriedkov pre iné dieťa. Všetky tieto opatrenia, či už ako výchovné prostriedky alebo ako súčasť postupov práce, sú spôsobilé vyvolať poníženie s možným následkom psychickej ujmy. Využívanie kolektívnych sankcií, či zodpovednosti dieťaťa za sankčné mechanizmy nie sú možné ani v prípade mladistvých pozbavených osobnej slobody prostriedkami trestného práva.¹¹⁹

Aj keď výpočet nie je taxatívny, dáva jednoznačný obraz o tom, čo nie je možné pri vykonávaní opatrení použiť ako výchovný prostriedok a to aj napriek tomu, že to nie je súčasťou vyššie uvedeného výpočtu.

Ak je orgán SPO upozornený na použitie hrubých alebo ponižujúcich foriem zaobchádzania a foriem trestania dieťaťa, alebo ak pri výkone opatrení sociálnoprávnej

---

¹¹⁶ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

¹¹⁷ FUCHSOVÁ, K. Týrané dieťa.

¹¹⁸ ELLIOTT, M. Jak ochrániť své dítě; ANDRUCHOVÁ, J. a J. LAEOVÁ. Manuál činností sociálneho pracovníka k problematike sociálnoprávnej ochrany.

¹¹⁹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

ochrany zistí ich použitie rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, je povinný v závislosti od ich povahy a závažnosti uplatniť niektoré z opatrení podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane.¹²⁰

Dieťa má právo požiadať o pomoc pri ochrane svojich práv aj bez vedomia rodičov alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa. Všetky orgány SPO, právnické osoby a fyzické osoby sú povinné poskytnúť dieťaťu okamžitú pomoc pri ochrane jeho života a zdravia, vykonať opatrenia na zabezpečenie jeho práv a právom chránených záujmov, a to aj sprostredkovaním tejto pomoci. To platí aj vtedy, ak dieťa nemôže vzhľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť požiadať o pomoc samo, ale prostredníctvom tretej osoby.¹²¹

Rodič a osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa, majú právo pri výkone svojich práv a povinností požiadať o pomoc orgán SPO, iný štátny orgán, ktorý je oprávnený chrániť práva a právom chránené záujmy dieťaťa, Centrum pre deti a ich rodiny alebo iné zariadenie, obec, vyšší územný celok, akreditovaný subjekt, školu, školské zariadenie a poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Tieto orgány a akreditovaný subjekt sú povinné rodičovi a osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, túto pomoc poskytnúť v rozsahu svojej pôsobnosti.¹²²

Požiadavky na výkon sociálnoprávnej ochrany detí

Každý profesionál, ktorý chce pracovať s rodinou alebo deťmi, musí si uvedomiť, že pre výkon práce s takým špecifickým klientom sú kladené zvýšené nároky na jeho odbornú prípravu. Takéto požiadavky pre prácu s rodinou a na výkon sociálnoprávnej ochrany môžeme rozdeliť do troch stupňov. Jednotlivé stupne na seba nadväzujú a identifikujú požiadavky, ktoré má pomáhajúci profesionál splňať.

- **Základný stupeň** je tvorený vedomosťami a zručnosťami nevyhnutnými a nutnými pre prácu pomáhajúceho profesionála s deťmi a mládežou.
- **Nadstavbový stupeň** je tvorený vedomosťami a zručnosťami nevyhnutnými pre prácu pomáhajúceho profesionála s rodičmi, ich deťmi alebo s rodinou.
- Tretí stupeň predstavuje **praktickú aplikáciu** teoretických poznatkov. Ide o vlastný výkon sociálnoprávnej ochrany pomáhajúcimi profesionálmi v prospech detí a rodiny.¹²³

¹²⁰ BECHYŇOVÁ, V. a M. KONVIČKOVÁ. Sanace rodiny. Sociální práce s dysfunkčními rodinami.

¹²¹ LOVASOVÁ, L. a K. SCHMIDOVÁ. Tělesné tresty.

¹²² ANDRUCHOVÁ, J. a J. EALOVÁ. Manuál činností sociálneho pracovníka k problematike sociálnoprávnej ochrany.

¹²³ WARD, P., S. ADAMS & J. LEVERMORE. Jak se připravovat na práci s mládeží.

Zákon o sociálnoprávnej ochrane stanovuje požiadavky pre výkon sociálnoprávnej ochrany odlišne pre žiadateľov o udelenie akreditácie (budúcich zamestnávateľov) pre výkon sociálnoprávnej ochrany a pre zamestnancov, ktorí budú vykonávať sociálnoprávnu ochranu v priamom kontakte s klientmi.

Odborná spôsobilosť žiadateľa o udelenie akreditácie pre výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany, ktorým je fyzická osoba, vyžaduje preukázanie absolvovania príslušného vysokoškolského štúdia druhého stupňa podľa povahy vykonávaného opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately najmä v spoločenských a behaviorálnych vedách, pedagogických vedách, právnych vedách, lekárskejších vedách a nelekárskych zdravotníckych vedách a najmenej päťročnú prax vykonávanú v rozsahu ustanoveného týždenného pracovného času v oblasti zodpovedajúcej vykonávanému opatreniu, metóde, technike a postupu.¹²⁴

Odborná spôsobilosť zamestnancov, ktorí vykonávajú alebo budú vykonávať svoje povolanie v kontakte s klientmi je podmienená absolvovaním príslušného vysokoškolského štúdia podľa povahy vykonávaného opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately najmä v spoločenských a behaviorálnych vedách, pedagogických vedách, právnych vedách, lekárskejších vedách a nelekárskych zdravotníckych vedách alebo príslušného stredoškolského štúdia podľa povahy vykonávaného opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a najmenej trojročnú prax vykonávanú v rozsahu ustanoveného týždenného pracovného času v oblasti zodpovedajúcej vykonávanému opatreniu, metóde, technike a postupu.¹²⁵

Okrem toho sa od pomáhajúcich profesionálov vyžaduje znalosť princípov ochrany detí, predchádzania, zabraňovania príčinám vzniku a prehlbovania negatívnych javov a procesov v spoločnosti ako i znalosť zákona o sociálnoprávnej ochrane a všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných na jeho vykonanie.

Podmienky pre výkon sociálnej práce majú odlišný charakter, oproti podmienkam stanoveným pre výkon sociálnoprávnej ochrany. Podmienkou na výkon sociálnej práce, ktorá nadväzuje na sociálnoprávnu ochranu a sociálnu kuratelu je odborná spôsobilosť na výkon sociálnej práce a povolenie na výkon samostatnej praxe sociálneho pracovníka.

---

¹²⁴ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

¹²⁵ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

1. **Odborná spôsobilosť na výkon sociálnej práce**, ktorou je splnenie kvalifikačných predpokladov na výkon odbornej činnosti. Za takéto plnenie je považované ak:

- sociálnym pracovníkom je získané vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore sociálna práca,
- asistentom sociálnej práce je získané vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa v študijnom odbore sociálna práca.¹²⁶

Ak si to povaha činnosti vyžaduje a vyžaduje sa osobitný kvalifikačný predpoklad na výkon špecializovanej odbornej činnosti, splnenie podmienky sa dosahuje absolvovaním akreditovaného špecializačného vzdelávacieho programu ustanoveného pre príslušný špecializovaný odbor sociálnej práce.

2. **Povolenie na výkon samostatnej praxe sociálneho pracovníka**, ak je sociálna práca vykonávaná ako samostatná prax. Podmienkou na výkon samostatnej praxe sociálneho pracovníka je povolenie vydané komorou. Podmienkou na vydanie povolenia je, aby:

- a) žiadateľ o povolenie spĺňal ustanovený kvalifikačný predpoklad,
- b) žiadateľ o povolenie vykonával sociálnu prácu v praxi najmenej tri roky,
- c) výkon samostatnej praxe sociálneho pracovníka, na ktorú sa vzťahuje povolenie, umožňoval právny predpis,
- d) žiadateľ o povolenie bol bezúhonný (za bezúhonného sa na účely tohto zákona nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, ak odsúdenie nebolo zahladené),
- e) žiadateľ o povolenie mal spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu,
- f) žiadateľ o povolenie mal zabezpečenú supervíziu na výkon samostatnej praxe sociálneho pracovníka (supervíziu na výkon samostatnej praxe sociálneho pracovníka môže zabezpečiť len fyzickou osobou, ktorá skončila odbornú akreditovanú prípravu supervízora v oblasti sociálnej práce alebo poradenskej práce v rozsahu najmenej 240 hodín),¹²⁷

---

¹²⁶ Zákon č. 219/2014 Z.z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

¹²⁷ HAVRDOVÁ, Z., M. HAJNÝ et al. Praktická supervize. Průvodce supervizí pro začínající supervizory, manažery a příjemce supervize.

g) žiadateľovi o povolenie v období piatich rokov pred podaním žiadosti o vydanie povolenia nebolo odňaté povolenie alebo uložené disciplinárne opatrenie za opakované závažné porušenie povinnosti.¹²⁸

Sociálny pracovník alebo asistent sociálnej práce môže v oblasti sociálnych vecí a rodiny na účel ustanovený zákonom o sociálnoprávnej ochrane vykonávať niektoré odborné činnosti, ktoré si vyžadujú špecifické vedomosti a zručnosti získané absolvovaním akreditovaného vzdelávacieho programu. Nadstavbové odborné činnosti môže v oblasti sociálnych vecí a rodiny na účel ustanovený zákonom o sociálnej práci vykonávať aj psychológ, špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg alebo iná fyzická osoba za podmienok ustanovených zákonom.¹²⁹ Podmienkou na výkon nadstavbových odborných činností je odborná spôsobilosť na výkon nadstavbových odborných činností.

---

¹²⁸ Zákon č. 219/2014 Z.z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

¹²⁹ Zákon č. 219/2014 Z.z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

6. Sociálnoprávna ochrana rodiny

V kompetencii pracovníka SPO je zhodnotenie potrieb dieťaťa a miery jeho ohrozenia. Zhodnotenie vychádza z informácií získaných v rámci predbežného šetrenia, šetrenia v rodine a ďalších relevantných informácií. Pri hodnotení ohrozenia dieťaťa v rodine, pracovníci SPO, využívajú metodický materiál „Posúdenie životnej situácie dieťaťa a jeho rodiny“¹³⁰.

Pracovník SPO a rodinný asistent za účelom zhodnotenia potrieb dieťaťa navštívia spoločne rodinu s cieľom zistiť mieru ohrozenia dieťaťa v rodine a prvotne posúdiť životnú situáciu dieťaťa a jeho rodiny. Šetrenie je spravidla neohlásené. Ak sa rodičia v domácnosti nenachádzajú, je potrebné prítomnosť rodičov v domácnosti zabezpečiť nahlásením termínu vopred.¹³¹ Spravidla sa k nahlasovaniu návštevy domácnosti pristupuje najmä v prípade pracovnej činnosti rodičov alebo iných prípadoch pri ktorých je predpoklad, že rodičia nebudú v domácnosti. Obsahom stretnutia zamestnancov SPO s rodinou je najmä:

- informovanie rodiny o podnete a o relevantných výstupoch z predbežného šetrenia,
- zistenie názorov členov rodiny na overované skutočnosti, alebo podozrenia,
- pozorovanie správania dieťaťa, správania rodičov a interakcií medzi členmi rodiny,
- bytové podmienky rodiny a to aj v kontexte potrieb dieťaťa,
- poskytované služby rodine, plánované kroky rodiny k riešeniu situácie a ďalšie významné skutočnosti z pohľadu sociálnoprávnej ochrany.¹³²

Z návštevy domácnosti spracuje rodinný asistent, alebo orgán SPO záznam, ktorý tvorí súčasť spisu. Záznam musí poskytovať presné vymedzenie výsledkov predbežného šetrenia a šetrenia v rodine, na základe ktorých je vykonané predbežné zhodnotenie ohrozenia dieťaťa v rodine. Záznam musí umožňovať identifikovanie potreby doplnenia ďalších informácií ku komplexnému hodnoteniu situácie dieťaťa v rodine. Záznam má poskytovať aj údaje o spôsobe, akým sa východiskové informácie získali. V závere záznamu sú definované odporúčania v rámci preventívnej ochrany dieťaťa a rodiny. Môže ísť o využitie pôsobnosti obce, sprostredkovanie pomoci obcou alebo akreditovaným subjektom. V zázname je možné odporúčať tvorbu plánu práce s dieťaťom a jeho rodinou v rámci činnosti orgánu SPO.¹³³

---

¹³⁰ Interná norma Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny č. 067/2012 Plánovanie sociálnej práce pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kuratele.

¹³¹ LEVICKÁ, J. et al. Sociálna práca s rodinou.

¹³² HARDY, M., J. BRIŠŠÁKOVÁ, Ľ. PAVELOVÁ a M. TOMKA. Metódy sociálnej práce s rodinou.

¹³³ VLČKOVÁ, M. Týrané dieťa.

Za základné oblasti, na ktoré sa orgán SPO zameriava pri šetrení v rodinnom prostredí dieťaťa, možno považovať najmä:

- základné identifikačné údaje (meno a priezvisko dieťaťa, dátum narodenia, trvalé bydlisko, meno a priezvisko rodičov),
- aktuálny stav dieťaťa (so zameraním na týranie, zneužívanie a zanedbávanie dieťaťa),
- správanie rodiča k dieťaťu,
- správanie dieťaťa k rodičovi,
- potreby dieťaťa, ktoré nie sú napĺňané,
- schopnosť rodičov zabezpečiť potreby dieťaťa (porozumenie potrebám dieťaťa, plnenie rodičovských práv a povinností...),
- osoby, ktoré sa podieľajú na saturovaní potrieb dieťaťa,
- bytové podmienky dieťaťa (so zameraním, či je byt alebo dom prispôsobený potrebám dieťaťa so zameraním najmä na hygienu, bezpečie, spánok, prípravu do školy, hry, trávenie voľného času),
- výživa a stravovanie dieťaťa (jedálny lístok, stravovacie návyky, prístupnosť stravy, preferencia stravy),
- analýza situácie ako i starostlivosti v rodine či je pre dieťa ohrozujúca a v akých smeroch,
- prijatie záveru či je potrebné dieťa vyňať z rodinného prostredia,
- iné dôležité skutočnosti (napr. či bol vykonaný rozhovor s dieťaťom....).¹³⁴

Záznam zo šetrenia podpisuje ten orgán SPO, ktorý ho vyhotovil a rodič dieťaťa, resp. osoba, ktorá sa o dieťa stará.¹³⁵

Posúdenie životnej situácie dieťaťa a jeho rodiny zo strany orgánu SPO je zamerané na oblasti, ktoré sú významné z pohľadu sociálnoprávnej ochrany. Poskytujeme podrobnejšie rozpracovanie jednotlivých oblastí s indikátormi, ktorým je orgán SPO povinný venovať pozornosť.

1. Sociálne a ekonomické podmienky

V tejto oblasti sa orgán SPO zameriava najmä na:

- **deti** (počet detí v rodine, pohlavie, vek súrodencov, školu a ročník ktorý navštevujú, predškolské zariadenie),

---

¹³⁴ Príloha č. 1 Internej normy Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny č. 067/2012 Plánovanie sociálnej práce pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kuratele.

¹³⁵ FICOVÁ, S. Ochrana práv maloletých v civilnom procese.

- **rodičia** (rodinný stav, manželia, konkubinát, homosexuálni partneri, žijú alebo nežijú v spoločnej domácnosti, vzdelanie, zamestnanie a iné významné skutočnosti z pohľadu sociálnoprávnej ochrany),
- **bývanie** (kto tvorí domácnosť, počet osôb a ich príbuzenský vzťah, charakter bývania, počet izieb, ich vzhľad, vhodnosť bývania, vybavenie zodpovedajúce potrebám dieťaťa, voda, kúrenie, svetlo, podmienky na prípravu stravy, podmienky pre pokojný spánok, sanitárne vybavenie, hygiena a čistota priestorov, priestor na hranie),
- **ekonomické podmienky** (zamestnanosť rodičov, čistý mesačný príjem rodiny, stabilita príjmov, poberanie sociálnych dávok a príspevkov, zistenie celkového príjmu a ako celkový príjem rodiny pokrýva potreby členov rodiny, pravidelné výdavky, hospodárenie rodiny s rodinným príjmom, finančné problémy ohrozujúce dieťa).¹³⁶

2. Aktuálny stav dieťaťa a vývinové potreby

V tejto oblasti sa posudzuje najmä:

- **aktuálny stav dieťaťa** (vzhľad dieťaťa, somatické príznaky ako bolesti, nespavosť, žalúdočné problémy, pomočovanie..., emocionálny stav, kto sa podieľa na výchove dieťaťa, ktoré osoby dieťa označuje ako dôležité, priateľov dieťaťa, ako sa dieťaťu darí v škole, aké má problémy v škole),
- **fyzický vývin a zdravie** (výživa a stravovanie, zdravotný stav, prekonané choroby, zdravotné problémy, pravidelná zdravotná starostlivosť, očkovanie, chrup, zrak, telesná hmotnosť, vzrast, ohrozujúce aktivity, užívanie návykových látok...),
- **rozumový vývin a vzdelávanie** (reč, slovná zásoba, plnenie povinnej školskej dochádzky, školský prospech, príprava dieťaťa do školy, záujem o vzdelávanie zo strany dieťaťa a zo strany jeho rodičov, komunikácia rodičov so školou, podpora dieťaťa pri problémoch v škole, podpora dieťaťa so špecifickými potrebami a spolupráca s odborníkmi, rozvoj praktických zručností a sebaobslužných činností, voľný čas dieťaťa),
- **citový vývin** (napĺňanie emocionálnych potrieb dieťaťa rodičmi, iný zdroj uspokojovania emocionálnych potrieb, oceňovanie a povzbudzovanie dieťaťa,

---

¹³⁶ Príloha č. 2 Internej normy Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny č. 067/2012 Plánovanie sociálnej práce pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kuratele.

prejavovanie pozitívnych citov, ako sa rodičia zaujímajú o to čo dieťa prežíva, ako rodičia reagujú na správanie dieťaťa, citové väzby dieťaťa na rodičov a blízkych),¹³⁷

- **vývin osobnej identity** (ako dieťa vníma seba samého, sebavedomie, postavenie v rodine, v školskom kolektíve, v skupine rovesníkov, predstavy o budúcnosti),
- **sociálny vývin** (rozdelenie pozornosti medzi súrodencov, vzťah k rodičom, súrodencom, príbuzným, vzťahy s vrstovníkmi, komunikačné zručnosti, adaptácia na nové sociálne prostredie, správanie v školskom kolektíve),¹³⁸
- **morálny vývin** (poznávanie etických hraníc a ich dodržiavanie, zodpovednosť za svoje správanie, čo je slušné a čo neslušné, hodnoty v rodine, dieťa ako páchatel' trestnej činnosti, preddelikventné, resp. delikventné prejavy ako záškoláctvo, klamstvá, krádeže, násilie, postoj rodičov k sociálno-patologickým javom).¹³⁹

3. Starostlivosť rodičov o dieťa

Je posudzovaná najmä podľa týchto indikátorov:

- rodič vytvára bezpečné prostredie pre rodinu a dieťa,
- rodič chráni dieťa pred fyzickým a psychickým násilím,
- rodič chráni dieťa pred nebezpečnými osobami a prostredím,
- rodič má vedomosť o tom s kým a kde sa dieťa stretáva, ako trávi voľný čas, sú stanovené a dodržiavané jasné pravidlá návratu domov,
- rodič chráni dieťa pred sebapoškodzovaním,
- rodič vie odhadnúť riziká, ktoré dieťa môžu ohroziť, ak ostane bez dohľadu,
- rodič je schopný pripraviť a podať dieťaťu pravidelne zdravú stravu, ktorá je primeraná veku a zdravotnému stavu dieťaťa,
- rodič vie zhodnotiť ohrozenie zdravia a vývinu dieťaťa,
- dieťa má dostatok oblečenia primeranej veľkosti s ohľadom na počasie a ročnú dobu,
- oblečenie dieťaťa je čisté a udržiavané,
- dieťa má zaistenú pravidelnú hygienu,
- rodič vedie dieťa k hygienickým návykom,
- rodič je schopný rozpoznať kedy dieťaťu má zdravotný problém, vie adekvátne reagovať, vie kedy je potrebné vyhľadať lekárske ošetrenie,

---

¹³⁷ VÁGNEROVÁ, M. Psychologie osobnosti.

¹³⁸ TURČEK, K. Psychopatologické a sociálno-patologické prejavy detí a mládeže.

¹³⁹ Príloha č. 2 Internej normy Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny č. 067/2012 Plánovanie sociálnej práce pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kuratele.

- rodič dodržiava odporúčania lekára a liečebný režim dieťaťa,
- rodič sa s dieťaťom zúčastňuje na odborných vyšetreniach.¹⁴⁰

4. Vzťahy a komunikácia v rodine

Sú charakterizované najmä týmito indikátormi:

- vzťahy medzi rodičmi, vzťahy medzi deťmi, vzťahy medzi rodičmi a deťmi, vzťahy so širšou rodinou,
- výchovný štýl, vplyv širšej rodiny na dieťa,
- kto vedie rodinu (autorita v rodine, ako to vnímajú jednotliví členovia rodiny),
- celková atmosféra v rodine,
- spoločné trávenie voľného času, záľuby,
- podnetnosť rodinného prostredia.¹⁴¹

5. Širšie sociálne prostredie

Šetrenie sa zameriava najmä na tieto indikátory:

- vplyv širšieho sociálneho prostredia na dieťa a jeho rodinu (napr. susedia),
- stabilita bývania,
- bezpečnosť v komunite,
- bytové podmienky,
- príjmové skupiny v blízkom okolí (zamestnanosť, hospodárenie s financiami),
- výživa, osobná hygiena, doprava, výchovné prostredie.

6. Miera ohrozenia dieťaťa.

Zo šetrenia sa stanoví sociálna diagnóza a definuje sa spôsob zabezpečenia napĺňania potrieb dieťaťa. Záverom posúdenia životnej situácie dieťaťa a jeho rodiny je stanovenie miery ohrozenia dieťaťa, ktorú orgán SPO zodpovedný za vedenie prípadu vyznačí na spisovú dokumentáciu dieťaťa. Navrhovaná intervencia sa následne premietne do písomne spracovaného plánu práce s rodinou, v ktorom sú uvedené konkrétne opatrenia ako aj subjekty, ktoré budú tieto opatrenia vykonávať.¹⁴²

¹⁴⁰ Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

¹⁴¹ TOMÁNEK, P. Teoretické východiská rodinnej výchovy.

¹⁴² Príloha č. 2 Internej normy Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny č. 067/2012 Plánovanie sociálnej práce pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kuratele.

Rodina je spravidla s obsahom správy oboznámená. Ak nebola stanovená žiadna miera ohrozenia dieťaťa alebo je miera ohrozenia dieťaťa nízka, odporúčajú sa rodine preventívne služby a sociálne poradenstvo poskytované obcou, alebo iné dostupné služby preventívneho charakteru. Ak je riziko vyhodnotené ako stredné alebo vysoké, rodina je informovaná, že ich situácia bude ďalej riešená kompetentným pracovníkom SPO a uvedie sa najbližší postup práce s rodinou. Spravidla pôjde o spôsob a termín kontaktu s rodinou, tvorbu plánu sociálnej práce s rodinou či iné plánované opatrenia zodpovedajúce miere ohrozenia dieťaťa.¹⁴³ Ak sa vyhodnotí, že dieťa je bez ohrozenia, ale rodina by mohla mať úžitok z preventívnych aktivít obce alebo iných subjektov, orgán SPO informuje obec a rodinu o výsledku hodnotenia a odporučí niektoré z opatrení sociálnoprávnej ochrany. Medzi tieto opatrenia patria:

- organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch, tréningoch a aktivitách zameraných na podporu plnenia rodičovských práv a povinností, plnenia funkcií rodiny, na utváranie a upevňovanie vzťahov medzi manželmi, medzi rodičmi a deťmi, rozvoj schopností riešiť problémové situácie a adaptovať sa na nové situácie,
- organizovanie svojpomocných aktivít na podporu plnenia funkcií rodiny a na podporu rozvoja rodičovských zručností,
- organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch a aktivitách zameraných na predchádzanie sociálno-patologickým javom,
- sprostredkovanie kultúrnych, záujmových a iných aktivít zameraných na podporu vhodného využívania voľného času detí.¹⁴⁴

Ak orgán SPO vyhodnotí, že ohrozenie dieťaťa je indikované v nízkej, strednej až vysokej miere a potrebuje získať ďalšie informácie, alebo potrebuje zapojiť ďalšie zainteresované subjekty do tohto hodnotenia, pristupuje ku komplexnému posúdeniu životnej situácie dieťaťa a jeho rodiny a vypracovaniu plánu práce s rodinou.¹⁴⁵

V prípade, že rodina dosahuje s miernou intervenciou obce, zlepšenie svojej situácie a jej stabilizáciu, najmä s využitím vlastných zdrojov, zdrojov širšej rodiny alebo svojej sociálnej siete a nepotrebuje ďalšie služby alebo intervencie pomáhajúcich profesionálov, obec len monitoruje situáciu a podporuje rodinu v autonómnej sanácii.¹⁴⁶ Zároveň naplánuje

---

¹⁴³ PORTÍKOVÁ, A. a T. ŠKOVŘÁNKOVÁ. Týrané, zneužívané a zanedbávané dieťa Syndróm CAN.

¹⁴⁴ § 10 zákona 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele v platnom znení.

¹⁴⁵ GJURIČOVÁ, Š. a J. KUBIČKA. Rodinná terapia.

¹⁴⁶ ANDRUCHOVÁ, J. a J. ĽALOVÁ. Manuál činností sociálneho pracovníka k problematike sociálnoprávnej ochrany.

pre rodinu lokálne podporné služby na podporu rodiny s deťmi¹⁴⁷ a podporné služby¹⁴⁸ v súlade so zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. Ak to situácia umožňuje, zamestnanec obce na úseku sociálnoprávnej ochrany zabezpečí odbornú pomoc akreditovaného subjektu prostredníctvom sieťovania a sprostredkovania odborných programov a služieb realizovaných akreditovaným subjektom.¹⁴⁹

Efektívnosť poskytnutej pomoci sa vyhodnocuje priebežne. V prípade zlepšenia situácie a jej stabilizácie sa podporné služby pre rodinu ukončia. V prípade zhoršenia situácie, alebo pretrvávania problémov v rodine, pracovník obce na úseku sociálnoprávnej ochrany kontaktuje orgán SPO a podáva podnet na začatie prijímania opatrení k rodine. Táto etapa práce s rodinou v podmienkach obce končí podaním podnetu orgánu SPO.¹⁵⁰ Obec sa zapája do jednotlivých opatrení sociálnoprávnej ochrany vo všetkých etapách sanácie rodiny podľa príslušných kompetencií a požiadaviek orgánu SPO.

Práca s rodinou sa uskutočňuje podľa plánu práce, ktorý obsahuje komplexné zhodnotenie potrieb dieťaťa, mieru jeho ohrozenia, postup práce členov multidisciplinárneho tímu s dieťaťom a jeho rodinou a identifikované oblasti a ciele sanácie rodiny. Pri plánovaní práce s rodinou je dôraz kladený na podporu participácie rodiny pri riešení jej problémov, alebo problémov jednotlivých členov rodiny.¹⁵¹

O ukončení sanácie rodiny vypracuje pracovník SPO, v spolupráci s rodinným asistentom, písomnú správu, ktorú doručí rodine a podľa potreby aj ďalším zainteresovaným subjektom, ktoré sú s rodinou v kontakte. Rodine sa v danom čase poskytujú preventívne služby a aj naďalej ostáva v evidencii orgánu SPO.¹⁵² V prípade, že rodina jeden rok po ukončení sanácie adekvátne zabezpečuje svoje funkcie, monitorovanie zo strany orgánu SPO končí.

---

¹⁴⁷ § 31 až 33a Zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení.

¹⁴⁸ § 54 až 60 Zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení.

¹⁴⁹ MATOUŠEK, O. Práca s rodinou.

¹⁵⁰ BALOGOVÁ, B. a E. ŽIAKOVÁ. (eds.) Vademecum sociálnej práce. Terminologický slovník.

¹⁵¹ GABURA, J. Teória rodiny a proces práce s rodinou.

¹⁵² HARDY, M., J. BRIŠŠÁKOVÁ, Ľ. PAVELOVÁ a M. TOMKA. Metódy sociálnej práce s rodinou.

7. Metódy využívané pri sociálnoprávnej ochrane

Základnými vedomosťami, ktorými by mal pomáhajúci profesionál, pre prácu s rodinou disponovať, sú vedomosti a informácie z oblasti psychológie a patopsychológie dieťaťa, sociálnej práce, pedagogiky, andragogiky, práva, ekonómie, sociálnej patológie, etopédie.¹⁵³ Nadstavbový stupeň tvoria vedomosti a spôsobilosti nevyhnutné pre prácu s rodinou, za ktoré je možno považovať najmä komunikáciu, empatiu, riadenie procesov prebiehajúcich v rodine, práca s jednotlivými členmi rodiny.¹⁵⁴ Za tretí stupeň, ktorý by mal pomáhajúci profesionál zvládnuť, je aplikácia teoretických poznatkov v praxi a vlastný výkon práce s rodinou a sociálnoprávnu ochranou detí.¹⁵⁵

Popri týchto predpokladoch musí pomáhajúci profesionál ovládať špecifické metódy a techniky práce s rodinou, ale špecificky aj s deťmi a mládežou. Na úseku sociálnoprávnej ochrany detí sa používa okrem základných metód, medzi ktoré je možno zaradiť rozhovor, pozorovanie a dotazník¹⁵⁶, aj široké spektrum špecifických metód a techník práce v jednotlivých pomáhajúcich profesiách. Za takéto metódy je možné považovať najmä:

- výchovné a sociálne poradenstvo,
- konzultačnú činnosť,
- supervíziu - dohľad a poskytnutie spätnej väzby,
- komunikáciu, ktorá dáva šancu vypovedať i pýtať sa,
- intervenciu a sociálnu intervenciu.¹⁵⁷

Základné metódy

Pri sociálnoprávnej ochrane detí sa používajú všetky známe metódy sociálnej práce a iných pomáhajúcich profesií. Sú to metódy špecificky zamerané na dieťa, rodinu a jednotlivých členov rodiny. Mnohé z týchto metód sú postavené tak, aby ovplyvňovali aj blízke sociálne prostredie.

1. Metódy izolácie.
2. Metódy posilňujúce odolnosť dieťaťa.
3. Metódy ochranné.

---

¹⁵³ GÉRINGOVÁ, J. Pomáhající profese.

¹⁵⁴ HUPKOVÁ, M. Rozvíjanie sociálnych spôsobilostí v pomáhajúcich profesiách.

¹⁵⁵ WARD, P., S. ADAMS & J. LEVERMORE. Jak se připravovat na práci s mládeží.

¹⁵⁶ LOVAŠOVÁ, S. Sociálna práca: Formy, postupy a metódy.

¹⁵⁷ VLČKOVÁ-MEJVALOVÁ, J. (ed.) Komunikace řečí, komunikace lidí.

4. Metódy rekonštrukčné, ktorá sa opiera o prácu s rodinou.
5. Metódy zážitkové.
6. Metódy intervenčné (obvykle zamerané na podporu rodiny).
7. Metódy pozitívnej aktivizácie.
8. Metódy situačné (study case).
9. Metódy inscenačné.
10. Metódy exemplifikácie.
11. Metódy zmeny postojov.¹⁵⁸

1. Metóda izolácie

Cieľ tejto metódy vyplýva priamo z jej názvu, nakoľko je potrebné izolovať dieťa od niečoho. Ide o izoláciu dieťaťa od nevhodného pôsobenia jeho sociálneho prostredia.

Táto metóda sa uplatňuje pri:

- nevhodnom rodinnom prostredí,
- pri poruchách správania dieťaťa alebo iného člena rodiny,
- pri trestnej činnosti samotným dieťaťom, členom rodiny alebo inými osobami, ktoré sa nachádzajú v jeho bezprostrednej blízkosti.¹⁵⁹

Cieľom tejto metódy je izolovať dieťa od kontaktov s určitým okruhom osôb alebo od určitého prostredia, ktoré je pre dieťa ohrozujúce. Ide o izolovanie maloletého alebo mladistvého od nevhodného pôsobenia jeho sociálneho prostredia (nevhodné rodinné prostredie, poruchy správania členov rodiny, páchanie trestnej činnosti...).¹⁶⁰ V princípe rozlišujeme dva druhy izolácie z pohľadu jeho zamerania.

- a) Izolácia dieťaťa, ktorej cieľom je zmena výchovného prostredia z dôvodu zlej, alebo nedostatočnej starostlivosti v rodine dieťaťa. Izolácia dieťaťa, najmä vo vzťahu k rodičom, alebo k osobám, ktoré ho majú v starostlivosti musí byť podložená súdnym rozhodnutím.¹⁶¹
- b) Izolácia dieťaťa od sociálnych problémov, od porúch správania až po delikvenciu dieťaťa, jeho rodičov alebo iných osôb žijúcich s dieťaťom v spoločnej domácnosti.¹⁶²

---

¹⁵⁸ OLÁH, M. a J. ROHÁČ. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

¹⁵⁹ TOMÁNEK, P. Teoretické východiská rodinnej výchovy.

¹⁶⁰ MAŠÁT, V. Vybrané postupy práce se skupinou.

¹⁶¹ DE SINGLY, F. Sociologie současné rodiny. ONDREJKOVIČ, P. et. al. Sociálna patológia.

¹⁶² MATOUŠEK, O. Rodina jako instituce a vztahová síť.

Metóda izolácie má pôsobiť nielen na dieťa, ale aj na rodinu. Prerúšením prirodzeného kontaktu rodiča s dieťaťom sa sleduje zmena v sociálnom správaní dieťaťa ale aj zmena správania sa zodpovednej dospeléj osoby k dieťaťu.

2. Metódy posilňujúce odolnosť dieťaťa

Výhodou týchto metód je, že dieťa nie je izolované od vplyvov domova a širšieho prostredia, ale zostáva vo svojej rodine a je vedené k odolnosti voči nevhodnému vplyvu prostredia.¹⁶³ Posilňovanie sa môže uskutočňovať najmä prostredníctvom priamej dohody, útechy, prognózovania, prípravy na zvládanie situácií, hrania rolí a pod. Jednotlivé metódy posilňujúce odolnosť dieťaťa je možno realizovať ako:

- **metódu postupných krokov** – dieťa postupne, začína od najjednoduchších úkonov a sleduje zmenu vlastného správania, napr. každý deň sa pripravím do školy, pôjdem do školy,¹⁶⁴
- **metódu založenú na racionalizácii správania sa dieťaťa** - dieťa preberá zodpovednosť za vlastný vývin, takto organizovaná metóda predpokladá častý, dá sa povedať každodenný kontakt s pomáhajúcim profesionálom, ktorý vedie dieťa k posilňovaniu žiaduceho správania, oceňuje každý aj malý úspech dieťaťa.¹⁶⁵

3. Metódy ochranné

Tieto metódy sú zamerané na vytváranie pozitívnych vzťahov v rodine. Po obsahovej stránke ide najmä o vytváranie pozitívneho kontaktu medzi dieťaťom a dospelým, resp. dieťaťom a dieťaťom.¹⁶⁶ Dieťa si vytvára vzťah založený na dôvere v ochranu a pomoc rodiny a jej jednotlivých členov. Ide o oporu dieťaťa v takých situáciách, ktoré by mohli byť pre neho ohrozujúce. Možno tu zaradiť aj výchovné opatrenia s charakterom určitého výchovného dohľadu nad rodinou z dôvodu zabezpečenia riadnej starostlivosti.¹⁶⁷ Dochádza k tomu najmä pri porušovaní starostlivosti o dieťa zo strany rodiča. Taktiež aj dávku v hmotnej núdzi a iné sociálne benefity, ktoré saturujú ekonomické záujmy rodiny.¹⁶⁸ Práve tie sú významné pri predchádzaní patologickým

---

¹⁶³ MINUCHIN, S. & H. C. FISHMAN. Family Therapy Techniques.

¹⁶⁴ KASANOVÁ, A. Sprievodca sociálneho pracovníka; VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace.

¹⁶⁵ MAŠÁT, V. Vybrané postupy práce se skupinou; SOPÓCI, J. Základy sociologie.

¹⁶⁶ NAZARE-AGA, I. Nenechte sebou manipulovat; MLČÁK, Z. ed. Profesní kompetence sociálních pracovníků a jejich hodnocení klienty.

¹⁶⁷ KUZNÍKOVÁ, I. Pokročilé metody sociální práce se skupinami.

¹⁶⁸ MATOUŠEK, O. Rodina jako instituce a vztahová síť; SOPÓCI, J. Sociálne inštitúcie a sociálna zmena.

javom a procesom v rodine, ktoré sú spojené s nedostatkom finančných a materiálnych zdrojov.

4. Metódy rekonštrukčné

Rekonštrukčné metódy sú zamerané predovšetkým na rodinu. Ich cieľom je obnovenie vzťahov vo vnútri rodiny, pomoc pri rozvíjaní vzájomnej komunikácie členov rodiny, na vytvorenie vlastných rodinných pravidiel a na tvorbu nových kontaktov aj mimo rodinu. Ide o budovanie sociálnych sietí, ktoré umožnia realizáciu zmeny v rodine.¹⁶⁹ Tieto metódy sa používajú najmä pri dlhodobom odlúčení jedného z rodičov, napríklad z dôvodu dlhobojnej hospitalizácie, výkonu trestu odňatia slobody, pri návrate dieťaťa do rodiny, pri mladých nezrelých manželoch, ktorí nie sú pripravení na prevzatie roly rodiča. Tieto metódy sú zamerané na sanáciu rodinného prostredia ale aj náhradného rodinného prostredia.¹⁷⁰

5. Metódy zážitkové

Tieto metódy sú založené na pozitívnych zážitkoch, prostredníctvom ktorých má dieťa možnosť zažiť niečo nové, povzbudivé a tým si budovať nový sebaobraz, ktorý vedie k sebaakceptácii a posilneniu vôľového konania. Cieľom zážitkovo zameraných metód je vybudovanie nových stereotypov v správaní dieťaťa a rodičov.¹⁷¹ Zážitková metóda sa realizuje najmä prostredníctvom záujmových krúžkov, súťaží, exkurzií, výletov a iných, na zážitok zameraných aktivít. Dôležitou súčasťou metódy je, aby si dieťa prostredníctvom nového zážitku postupne začalo meniť obraz seba samého.¹⁷² Využitie tejto metódy sa odporúča najmä pri deťoch s poruchami správania. Pri zanedbávaných a týraných deťoch sú vhodným doplnkom k niektorej z doporučených terapií.¹⁷³ Ich zámerom je vytesnenie resp. nahradenie negatívnych frustrujúcich zážitkov novými, pozitívnymi zážitkami.¹⁷⁴

6. Metódy intervenčné

---

¹⁶⁹ KONVIČKOVÁ, M. a V. BECHYŇOVÁ. Sanace rodiny.

¹⁷⁰ MITAŠÍKOVÁ, P. Vzťah v pomáhajúcich profesiách; HOLÁ, L. a kol. Mediacie a možnosti využiti v praxi.

¹⁷¹ ONDRUŠEK, D. a V. LABÁTH. Tréning? Učenie zážitkom. Tréning; PELÁNEK, R. Příručka instruktora zážitkových akci; NOVOTNÁ, E. Sociologie sociálních skupin.

¹⁷² VÁGNEROVÁ, M. Psychologie osobnosti. KŘIVOHLAVÝ, J. Konflikty mezi lidmi.

¹⁷³ POLÁCHOVÁ, J., V. HUDEČKOVÁ a M. KRÁLOVIČOVÁ. Práca s rodičmi klientov umiestnených v DC Bratislava – Záhorská Bystrica; HAWKINS, P. & R. SHOHET. Supervize v pomáhajících profesích.

¹⁷⁴ VÁŽANSKÝ, M. Volný čas a pedagogika zážitku; SATIROVÁ, V., J. BANMEN, J. GREBEROVÁ a M. GOMORIOVÁ. Model růstu: Za hranice rodinné terapie.

Ide o metódy, prostredníctvom ktorých sa vstupuje do problémovej situácie rodiny, alebo jej člena. Prostredníctvom intervenčnej metódy sa cielene zasahuje do života rodiny. Intervenčné metódy sú zamerané na podporu a posilnenie rodiny alebo jej člena, podnietenie ich schopností zvládnuť sociálnu realitu, v ktorej sa ocitli.¹⁷⁵ Súčasťou metódy môže byť aj krátkodobá pomoc v situácii, ktorú objektívne nie je rodina schopná vyriešiť sama. Medzi intervenčné metódy patria aj metódy, ktoré sú založené na priamom vstupe pomáhajúceho profesionála do rodiny. Intervenčná metóda musí vychádzať z každodennej reality odohrávajúcej sa v živote rodiny.¹⁷⁶ Pomáhajúci profesionál v rodine sleduje spôsob interpersonálnej komunikácie, postavenie jednotlivých členov rodiny v rodinnom systéme, mieru vzájomnej akceptácie a spolu so všetkými zúčastnenými hodnotí situáciu, hľadá príčiny poruchy vzťahov a možnosti riešenia.¹⁷⁷ Pri získavaní podkladov pre nastavenie intervencie je možné využiť metódu práce s videokamerou, ktorá poskytuje maximálnu mieru objektivity a odstup pri hodnotení reálne prežitých situácií.¹⁷⁸

7. Metódy pozitívnej aktivizácie

Metódy pozitívnej aktivizácie sú zamerané na podnecovanie užitočnej, pre rodinu obohacujúcej činnosti, rozvíjanie záujmov, sociálneho cítenia a ďalších pre členov rodiny prospešných aktivít.¹⁷⁹ Metódy sú zamerané na presadzovanie prosociálneho spôsobu správania a etiku sociálnych vzťahov. Pri voľbe konkrétnej metódy musí pomáhajúci profesionál adekvátne identifikovať potreby rodiny a jednotlivých členov rodiny, ich skúsenosti, schopnosti ako aj ich osobnostnú zrelosť.¹⁸⁰

8. Metódy situačné – study case (prípadové štúdie)

Situačné metódy sú založené na konfrontácii rodiny a jej členov s konkrétnou situáciou, ktorá je svojou podstatou pre rodinu situáciou problémovou, alebo iným spôsobom zaťažujúcou. Metóda umožňuje rodine variovať rôzne prístupy k riešeniu problémovej situácie a pripraviť sa tak na riešenie reálnej záťažovej situácie.¹⁸¹ Medzi varianty situačných metód možno zaradiť metódu rozboru situácie, metódu konfliktnej situácie,

---

¹⁷⁵ POPELKOVÁ, M. a M. ZAŤKOVÁ. Podpora rozvoja osobnosti a intervenčné programy; PELÁNEK, R. Příručka instruktora zážitkových akcií; ORAVCOVÁ, J. Sociálna psychológia.

¹⁷⁶ SHAPIRO, D. Konflikty a komunikácia: Sprievodca labyrintom riešenia konfliktov.

¹⁷⁷ MITAŠÍKOVÁ, P. Vzťah v pomáhajúcich profesiách; GABURA, J. a P. GABURA. Sociálna komunikácia.

¹⁷⁸ DeVITO, J. A. Základy mezilidské komunikace; PELTOVÁ, N. Umenie komunikovať bez zábran.

¹⁷⁹ ZAKOUŘILOVÁ, E. Speciální techniky sociální terapie rodin.

¹⁸⁰ MINUCHIN, S. & H. C. FISHMAN. Family Therapy Techniques.

¹⁸¹ VIERS, D. Aktivity pro skupinovou psychoterapii.

metódu postupného zoznamovania sa s prípadom, alebo metódu kritických incidentov.¹⁸² Situačné metódy obvykle pri svojej realizácii sú štruktúrované do štyroch fáz:

1. príprava a prezentovanie situácie, v ktorej sa rodina nachádza,
2. rozbor situácie, v ktorej sa rodina nachádza,
3. diskusia zameraná na posúdenie situácie rodiny a návrh opatrení,
4. závery.¹⁸³

Z hľadiska pomáhajúceho profesionála patrí samotná príprava využitia situačnej metódy, teda naštudovanie všetkých dostupných podkladov k prípadu, k najnáročnejším fázam prípadovej štúdie. Od tejto fázy závisí ďalšia práca s rodinou. Situačná metóda slúži pre pomáhajúceho profesionála ako zdroj informácií a možnosť odhalenia príčiny zlyhania rodiny, jej členov alebo ich prostredia.¹⁸⁴

9. Metódy inscenačné

Tieto metódy, na rozdiel od situačných metód, pri ktorých sa v práci s rodinou využíva skutočná udalosť, ktorá tvorí samostatný prípad, predstavujú navodenie simulovanej životnej situácie, v ktorej má každý člen rodiny pridelenú konkrétnu rolu.¹⁸⁵ Inscenačné metódy sa využívajú na osvojenie určitého správania v konkrétnom sociálnom prostredí, ktoré predstavuje určitý problém. Môže ísť o odmietnutie drogy, zvládnutie verbálneho útoku, či iné problémové situácie, ktoré by mohli nastať v rodine. Inscenačné metódy využívajú najmä hranie rolí, psychoterapiu, socioterapiu, scenárovú metódu a ďalšie techniky.¹⁸⁶ Na záver tejto metódy je dôležité urobiť zhodnotenie priebehu i dosiahnutého výsledku.

10. Metódy exemplifikačné

Pri týchto metódach sa využívajú príklady a antipríklady, vzory a antivzory. Ide o pôsobenie príkladu ako prostriedku alebo metódy na ovplyvňovanie správania rodiny alebo členov rodiny. Vychádza sa z toho, že rodina alebo člen rodiny napodobňuje správanie sa vybraného vzoru s ktorým sa stotožní. Môže ísť o filmové vzory,

---

¹⁸² BECHYŇOVÁ, V. Prípadové konferencie. Praktický průvodce pro práci s ohrozenou rodinou.

¹⁸³ BALOGOVÁ, B. a E. ŽIAKOVÁ. (eds.) Vademecum sociálnej práce. Terminologický slovník.

¹⁸⁴ LOVAŠOVÁ, S. Klientske násilie ako súčasť sociálnej práce.

¹⁸⁵ ŠKOVIERA, A. Posilňovanie rodičovských kompetencií a zodpovednosti v procese (pre)výchovy dieťaťa.

¹⁸⁶ KUZŇÍKOVÁ, I. Pokročilé metódy sociálnej práce se skupinami.

významné osobnosti, vzory v blízkom okolí.¹⁸⁷ Pomáhajúci profesionál sa dostáva do pozície exemplifikátora, ktorý zámerne modifikuje alebo utvára vzory, aby prostredníctvom nich dosiahol ovplyvnenie rodiny alebo jej členov. Pri exemplifikácii sa využíva imitácia, identifikácia, štúdium životopisov, pôsobenie filmových, literárnych hrdinov, verejných osobností.¹⁸⁸

Táto metóda má aj svoju živelnú formu, s ktorou môže byť spojený prenos rizikového prevzatia negatívnych vzorov, ktoré sú súčasťou predkladaných vzorov. Môže ísť o vzor napríklad agresívneho otca, záporných filmových hrdinov.¹⁸⁹ Využitie exemplifikačnej metódy predpokladá schopnosť pomáhajúceho profesionála ponúknuť rodine vzor a emotívne naladiť rodinu, alebo jej členov na ponúkaný vzor. Klasickým príkladom exemplifikácie je identifikácia dieťaťa s rodičmi.

11. Metódy zmeny postojov

Tieto metódy využívajú postoje, ktoré predstavujú orientáciu rodiny a jej členov na určité hodnoty.¹⁹⁰ Obvykle ide o realizáciu potreby sociálneho začlenenia sa rodiny a jej jednotlivých členov do určitého sociálneho prostredia. Metódy zmeny postojov sa orientujú na dva okruhy.

1. Prvý okruh sa zameriava na zmenu postojov rodiny a jej členov k sebe.
2. Druhý okruh sa zameriava na sociálne prostredie v ktorom sa rodina nachádza.¹⁹¹

Zmena postojov závisí od inteligencie členov rodiny,¹⁹² pohotovosti členov rodiny prijímať vplyvy z okolia, dostupnosti potrebných informácií a schopnosti ich vyhľadať, prítlačivosti predkladanej zmeny, vplyvu sociálneho prostredia na rodinu.

Špecifické metódy sociálnoprávnej ochrany

Špecifické metódy sociálnoprávnej ochrany, patria do skupiny metód, ktoré sa svojou realizáciou viažu bezprostredne na oblasť výkonu štátnej správy pri realizácii sociálnoprávnej ochrany. Sociálnoprávna ochrana sa uskutočňuje najmä vyhľadávacou, poradenskou,

---

¹⁸⁷ KRATOCHVÍL, S. Manželská terapie. ONDRUŠEK, D. Efektívna komunikácia v terénnej sociálnej práci.

¹⁸⁸ NAVRÁTIL, P. Reflexivní posouzení v sociální práci s rodinami.

¹⁸⁹ LEVICKÁ, J. Metódy sociálnej práce. LEŠKOVÁ, L. Sociálna práca v teréne.

¹⁹⁰ MAREŠ, J. a kol. Sociální opora u dětí a dospívajících.

¹⁹¹ BECHYŇOVÁ, V. Případové konference. Praktický průvodce pro práci s ohrozenou rodinou.

¹⁹² ŽIAKOVÁ, E., J. ČECHOVÁ a J. KREDÁTUS. Psychosociálne aspekty sociálnej práce.

výchovnou, sprostredkovateľskou, rozhodcovskou, preventívnou činnosťou, činnosťou spojenou s výkonom funkcie opatrovníka a kolízneho opatrovníka.¹⁹³

Sociálnoprávna ochrana ako špecifický výkon štátnej správy je realizovaná prostredníctvom úradov práce, sociálnych vecí a rodiny na oddeleniach sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately. Z pohľadu samosprávy zabezpečujú výkon sociálnoprávnej ochrany obce a samosprávne kraje. Činnosť vykonávaná na oddelení sociálnoprávnej ochrany sa dá rozdeliť do týchto štyroch základných skupín:

1. výkony súvisiace so sociálnou ochranou,
2. výkony súvisiace s právnou ochranou,
3. výkony súvisiace so sociálnou kuratelou,
4. výkony súvisiace s prevenciou, ako špecifickou metódou práce.¹⁹⁴

Pri zabezpečovaní úloh sociálnoprávnej ochrany sú využívané metódy práce rôznych pomáhajúcich profesií, ktoré umožňujú dosiahnuť stanovený cieľ sociálnoprávnej ochrany. Medzi najčastejšie využívané metódy z pohľadu štátnej správy a samosprávy je možné zaradiť

- metódu prevencie,
- metódu rodinnej rekonštrukcie,
- metódu vyhľadávania ohrozených detí,
- náhradnú rodinnú starostlivosť,
- ukladanie výchovných opatrení,
- opatrovníctvo (opatrovník, kolízny opatrovník) – kuratelu,
- výchovno-poradenskú činnosť.¹⁹⁵

1. Metóda prevencie

Je odbornou činnosťou zameranou na predchádzanie nežiaducim javom a posilňovanie javov žiaducich z pohľadu ochrany dieťaťa a rodiny pred negatívnymi vplyvmi.¹⁹⁶ Do prevencie patrí aj pomoc rodinám, ktorá sleduje predchádzanie vzniku nežiaducich situácií v rodine s dieťaťom. Sociálna prevencia sa vykonáva:

---

¹⁹³ ANDRUCHOVÁ, J. a J. ĽALOVÁ. Manuál činností sociálneho pracovníka k problematike sociálnoprávnej ochrany.

¹⁹⁴ MITAŠÍKOVÁ, P. Vzťah v pomáhajúcich profesiách.

¹⁹⁵ LEVICKÁ, J. et al. Sociálna práca s rodinou; LEŠKOVÁ, L. Realizácia sociálnej kurately detí: (ÚPSVaR - pracovisko Gelnica).

¹⁹⁶ LOVAŠ, L. Sociálne normy a spravodlivosť v sociálnej psychológii; LIN, N. Social Capital. A Theory of Social Structure and Action.

- ak doterajšia výchova je vážne ohrozená alebo narušená,
- ak ide o dieťa s poruchami správania,
- ak ide o žiaka, ktorý zanedbáva povinnú školskú dochádzku,
- ak ide o dieťa, ktorému bola súdom nariadená ústavná výchova.¹⁹⁷

K prevencii môžeme zaradiť aj dávky sociálnej pomoci, sociálne služby, príspevky na kompenzáciu zdravotného postihnutia, ktoré ovplyvňujú ekonomickú situáciu rodiny.

2. Metóda rodinnej rekonštrukcie

Vychádza z toho, že je dôležité prijať také opatrenia, aby rodina vytvárala vhodné prostredie pre výchovu dieťaťa po stránke ekonomickej, sociálnej, zdravotnej, výchovnej, teda aby bola schopná vytvárať priestor pre zabezpečovanie základných životných potrieb všetkým členom rodiny, najmä nezaopatreným deťom. Rekonštruovanie rodiny je zamerané na vytváranie rodinného prostredia, ktoré poskytuje bezpečné prostredie vhodné pre rozvoj všetkých členov rodiny.¹⁹⁸ Rekonštrukcia môže prebiehať so zameraním na pôvodný stav, alebo želaný stav z pohľadu jednotlivých členov rodiny. Znovu vytvorenie rodiny a rodinných vzťahov môže mať široké spektrum variantov, najmä z pohľadu záverečného výsledku rekonštrukcie. Základom je objektivizácia predstáv jednotlivých členov rodiny o tom, ako by mala rodina fungovať a aké funkcie na akom hodnotovom základe by mala plniť.

3. Metóda vyhľadávania ohrozených detí

Vyhľadávanie sa zameriava na deti o ktoré sa rodičia z vážnych dôvodov nemôžu alebo nechcú starať, teda nie je zabezpečené riadne plnenie rodičovských práv a povinností.¹⁹⁹ Tiež ide o prípady, v ktorých rodičia svoje práva zneužívajú alebo závažným spôsobom zanedbávajú plnenie rodičovských povinností. Orgány SPO vyhľadávajú:

- deti s poruchami správania,
- deti pre ktoré treba zabezpečiť náhradnú rodinnú starostlivosť,
- deti u ktorých je zanedbávaný fyzický, psychický a sociálny vývin,
- deti ktorým prostredie neposkytuje dostatok impulzov pre ich vývin a rozvoj, alebo ohrozuje ich fyzický, psychický a sociálny vývin,

¹⁹⁷ BALOGOVÁ, B. a M. ŽUMÁROVÁ. Medzigeneračné mosty; DE SHAZER, S. Keys to solution in brief therapy.

¹⁹⁸ ZAKOUŘILOVÁ, E. Speciální techniky sociální terapie rodin.

¹⁹⁹ LINDZEY, G. et al. Handbook of social psychology; ÚLEHLA, I. Umění pomáhat.

- deti u ktorých je dôvodné podozrenie z týrania alebo sexuálneho zneužívania.²⁰⁰

Táto metóda vyžaduje, aby pomáhajúci profesionáli boli iniciatívni a to aj v spolupráci so širším sociálnym prostredím dieťaťa.²⁰¹ Ak táto metóda prináša výsledky, ktoré si vyžadujú ďalší postup orgánov SPO, tak dochádza k nápravnej činnosti, ktorá predstavuje súhrn postupov zameraných na dosiahnutie pozitívnej zmeny a odstránenie nedostatkov vo výchovných pomeroch rodiny.²⁰²

---

²⁰⁰ WAŚIŃSKI, A. Dziecko, rodzice, adopcja. Ontologiczne i psychospołeczne aspekty rodzinnych form opieki zastępczej.

²⁰¹ LABÁTH, V., J. SMIK a Š. MATULA. Expoprogram. Intervenčný program pre skupinovú prácu s deťmi a mládežou; LEŠKOVÁ, L. Úvod do základov sociálnej práce.

²⁰² HARDY, M., J. BRIŠŠÁKOVÁ, Ľ. PAVELOVÁ a M. TOMKA. Metódy sociálnej práce s rodinou.

8. Prevencia v sociálnoprávnej ochrane

Prevencia je najúčinnnejším a relatívne najlacnejším prostriedkom predchádzania a riešenia sociálne-patologických javov v rodinných systémoch. Prevencia znamená predchádzanie nežiaducemu javu. V praxi sociálnoprávnej ochrany sa stretávame s viacdimenzionálnym vymedzením prevencie. K tradičnému chápaniu prevencie zaraďujeme primárnu, sekundárnu a terciárnu prevenciu. Novší model v prístupe k prevencii pracuje s prevenciou univerzálnou, selektívnou a indikovanou.²⁰³ Okrem toho môžeme zaradiť k prevencii prevenciu sociálnu, viktimáčnú, situačnú, komunitnú, komunálnu či prevenciu osobnej zodpovednosti.

Podstatou primárnej prevencie je celoplošná osвета zameraná na laickú verejnosť, ktorá sa realizuje multimedialnými prostriedkami. Ide o rôzne kampane či opatrenia v prospech rodín, týkajúce sa najmä problematiky rôznych podôb sociálnej patológie.²⁰⁴ Prevencia vychádza z potreby informovanosti rodičov, dobrovoľníkov, odborných pracovníkov a špecialistov o potrebách, prístupoch a metódach výchovy a starostlivosti o dieťa. Zároveň prevencia podporuje výchovu mladých ľudí k zodpovednému rodičovstvu. V týchto oblastiach sa má pomáhajúci profesionál angažovať a prispievať tak k skvalitňovaniu primárnej prevencie a zvyšovaniu povedomia o problematike sociálnych problémov, ktoré bránia rodinnému, ale aj individuálnemu rozvoju.²⁰⁵

Cieľom **sekundárnej prevencie** je vyhľadávanie rizikových skupín obyvateľstva, rizikových životných situácií a riešenie diagnostikovaných problémov dieťaťa prijatím opatrení, ktoré zamedzia možnosť recidívy sociálne-patologických javov. Pomáhajúci profesionáli v rámci terénnej práce vykonávajú prevenciu v rodinách, v ktorých sa nachádzajú potenciálne rizikovní dospelí, snažia sa o zabezpečenie poradenskej alebo terapeutickkej pomoci.²⁰⁶

Vo svete sú známe preventívne aktivity formou návštevy v domácnosti, ktoré sú zamerané na široké spektrum rizikových faktorov. Základom týchto návštev sú stratégie zamerané na učenie rodičov pozitívnym zručnostiam a spôsobilostiam, správaniu, komunikácii, ako vhodne reagovať na detské potreby a pod. Zo širokej škály programov vyberáme aspoň niektoré z nich.

---

²⁰³ TRELAŮN, B. Prekonávanie konfliktov v rodine; KOPŘIVA, K. Lidský vztah jako součást profese.

²⁰⁴ RIEGER, Z. Loď skupiny; PRAŠKO, J. Jak vybudovat a posílit sebvedůvěru.

²⁰⁵ ČISECKÝ, F., M. OLAH a M. SCHAVEL. Sociálna prevencia.

²⁰⁶ KLENOVSKÝ, L. Terénna sociálna práca; ONDREJKOVIČ, P. et. al. Sociálna patológia.

- Program STEEP – Kroky smerom k efektívnemu rodičovstvu.
- Program domácich návštev podľa Hana Like.
- Program CPS – Služby ochrany dieťaťa a iné.²⁰⁷

Vo všeobecnosti možno preventívne programy, ktoré sa zameriavajú na rodiny rozdeliť na preventívne programy, ktoré sa zameriavajú na manželov, ich rodičov a blízkych príbuzných ako aj ich detí. Teda na tie osoby, ktoré tvoria tieto rodiny.²⁰⁸ Pripúšťa sa aj užšie zameranie na manželské páry či niektorých členov rodiny. Program obvykle pozostáva z viacerých projektov, ktoré sa obsahovo dopĺňajú a vzájomne sa podporujú. Tým sa vytvára synergetický prvok preventívneho pôsobenia.

Rodinné preventívne programy zamerané na jednotlivcov a ich problémy, ktoré sa týkajú rodinných systémov, predstavujú najmä poradenstvo, sociálnu oporu, sprevádzanie a pomoc jednotlivým osobám s následným vplyvom na ich rodinu. Ide predovšetkým o systematický ľudský a osobnostný rast jednotlivých členov rodiny, snaha o budovanie ľudského kapitálu, osobnej dôstojnosti všetkých členov rodiny, ochrany, podpory a opory, prebudenie a zmobilizovanie všetkých kapacít, ktorými disponujú jednotliví členovia rodiny. Najmä spoluzodpovednosť pri utváraní najvyššej možnej kvality života, prežívanie života v celej jeho plnosti, intervencia pri oslobodzovaní od každej formy opresie či ponižujúcej podriadenosti až otroctva.²⁰⁹

Prevenencia využíva rôzne metódy a to od poradenstva, osobného sprevádzania, rozhovorov, bežnej intervencie a pomoci pri riešení osobných, partnerských či rodinných problémov. Prostredníctvom prevencie sú pripravované formujúce, ale aj zábavné stretnutia, ktoré dodávajú potrebnú silu na prežívanie vlastného profesionálneho uplatnenia a súbežného nachádzania svojho miesta v rodine a v spoločnosti.²¹⁰

Rodinné preventívne programy sú špecificky zamerané aj na manželské páry. Obvykle sú orientované na kvalitnú prípravu snúbencov na manželstvo, výchovu k manželstvu a rodičovstvu, poradenskú činnosť pre manželov, pomoc pri riešení manželských problémov. Ďalej sú to poradne pre bezdetné manželské páry, školenia pre manželov a snúbencov, kurzy zamerané na rôzne oblasti súvisiace s manželským a rodinným životom, pomoc pri riešení

²⁰⁷ TRAIN, A. Nejčastější poruchy chování dětí: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka; POPELKOVÁ, M. a M. ZAŤKOVÁ. Podpora rozvoja osobnosti a intervenčné programy.

²⁰⁸ BENDL, S. Prevence a řešení šikany ve škole; BERTOVIČ, S. Práca s výchovným prostredím dieťaťa.

²⁰⁹ PORTMANNOVÁ, R. Hry pro posílení psychické odolnosti; VYMĚTAL, J. Průvodce úspěšnou komunikací.

²¹⁰ KOLARÍK, M. Interakční psychologický výcvik; WATZLAWICK, P., J. B. BAVELAS & D. D. JACKSON. Pragmatics of Human Communication: A Study of Interactional Patterns, Pathologies and Paradoxes.

krízových situácií v rodine.²¹¹ Môže ísť o týrané ženy, zneužívané deti, budúce matky, pomoc pri riešení závislostí či iné patologické javy v rodinnom živote. Preventívne aktivity sú realizované prostredníctvom ponuky spoločných výcvikov, prednášok, aktivít na rozvoj komunikačných spôsobilostí a nácvikov správania a ďalších špecificky zameraných aktivít.²¹²

Preventívne programy zamerané na celé rodiny predstavujú aktivity, počas ktorých sa budujú vzájomné vzťahy jednotlivých členov rodiny. Významným prvkom je ponuka spoločných formatívno-zábavných stretnutí a kurzov pre celé rodiny, ku ktorým možno zaradiť tradičné Dni rodiny, zábavné rodinné výlety, víkendové pobyty pre celé rodiny, rodinné tábory, fašiangové zábavy, Mikulášske večierky, Vianočné stretnutia, Novoročné plesy, majálesy a ďalšie programy a podujatia.²¹³ Pomáhajúci profesionáli venujú pozornosť otázkam a potrebám predovšetkým mladých rodín. Špecifickou oblasťou sú rodiny prichádzajúce do zariadení sociálnoprávnej ochrany ktorým sa venuje osobitná pozornosť a poskytuje sa im pomoc pre objavovanie a rozvíjanie ich vnútorných možností. Vychádza sa z priameho kontaktu s rodinou a dlhodobého zisťovania stavu, v ktorom sa rodina nachádza. Pomáhajúci profesionáli sa usilujú pochopiť realitu v ktorej manželia žijú, obzvlášť protirečivú a konfliktnú časť ich života, aby ich sprevádzali a pomáhali im. Práve táto realita vytvára a ovplyvňuje základ rodinného života.²¹⁴

Zo strany orgánov SPO, akreditovaných subjektov a obcí je dlhodobo signalizovaná nedostatočná účinnosť prevencie. Chýba ucelený prehľad úspešných preventívnych programov, ktoré by mohli byť inšpiráciou pre pomáhajúcich profesionálov a pomohli by k skvalitňovaniu prevencie.

Významnú úlohu zohráva pomáhajúci profesionál aj pri **terciárnej prevencii**, v prípade, keď už došlo k ublíženiu dieťaťa, ohrozeniu rodinného systému alebo inej škode. Situáciu je potrebné kompetentne posúdiť v spolupráci s interdisciplinárnym tímom.²¹⁵ Následne pomáhajúci profesionál vypracuje anamnézu a na záver určí komplexnú sociálnu diagnózu, prognózu, rôzne alternatívy riešenia sociálne-patologických javov.

Prevenciu v oblasti sociálnoprávnej ochrany zastrešuje zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele. Orgány SPO plnia preventívne úlohy

---

²¹¹ ZAKOUREILOVÁ, E. Speciální techniky sociální terapie rodin.

²¹² MILGRAM, S. Poslušnost voči autorite. Experiment odhaľujúci časť ľudskej prirodzenosti.

²¹³ ONDRUŠEK, D. a V. LABÁTH. Tréning? Učenie zážitkom. Tréning.

²¹⁴ NAVRÁTIL, P. Reflexivní posouzení v sociální práci s rodinami; SIEGRIST, M. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení.

²¹⁵ OLÁH, M. Sociálnoprávna ochrana detí; SCHWARTZ, B. & J. V. FLOWERS. Ako zlyháva terapeut. 50 spôsobov ako stratiť alebo poškodiť vašich pacientov.

najmä v situáciách, keď sa rodičia dieťaťa rozvádajú alebo keď nie sú schopní riešiť problémy či konflikty v rodine.²¹⁶

Významným je aj zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, ktorý vymedzuje sociálnu prevenciu. Sociálna prevencia sa zameriava na predchádzanie vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby alebo rodiny.²¹⁷ Taktiež je zameraná na zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopností fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti, zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb, riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny a prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.²¹⁸

Za preventívnu aktivitu možno považovať každú odbornú činnosť zameranú na predchádzanie rizikovému správaniu fyzickej osoby, skupiny, rodiny alebo komunity a na predchádzanie rizikovým situáciám alebo na ich prekonanie či riešenie.²¹⁹ Pri práci s rodinou je možné za preventívnu aktivitu pokladať aj poskytnutie pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa v prípade, ak rodič dieťaťa alebo fyzická osoba, ktorá má dieťa zverenú do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, nemôže zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa sama alebo s pomocou rodiny a nie sú ďalšie dôvody, pre ktoré je potrebné v záujme dieťaťa postupovať podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane. Pomoc sa poskytuje prostredníctvom bežných úkonov starostlivosti o dieťa, pomoci pri príprave na školské vyučovanie a výchove.²²⁰

Všetky opatrenia uvedené v zákone č. 305/2005 Z. z. a zákone č. 448/2008 Z. z. majú v prvom rade preventívny charakter. Na realizácii prevencie sa podieľajú odborní pracovníci úradu práce sociálnych vecí a rodiny, pomáhajúci profesionáli, odborní pracovníci, rôzne mimovládne organizácie, Centrá pre deti a rodiny, linky pomoci a ďalšie subjekty.

V súčasnosti sa u nás udomácňuje aj Gordonov model, ktorý ponúka jasnejšiu prevenčnú schému.²²¹ Tento model prevencie poskytuje členenie prevencie na univerzálnu, selektívnu a indikovanú.

Univerzálna prevencia

---

²¹⁶ ČISECKÝ, F., OLAH, M. a M. SCHAVEL. Sociálna prevencia.

²¹⁷ ŘEZNÍČEK, I. Metody sociální práce; SKŘÍČKOVÁ, Z. a kol. Metodika pro plánování sociálních služeb.

²¹⁸ OLÁH, M. Sociálnoprávna ochrana detí; POPPLE, K. Analysing Community Work. Its Theory and Practice.

²¹⁹ MILLER, R.W. & S. ROLLNICK. Motivační rozhovory. Příprava lidí ke změně závislého chování.

²²⁰ NOVÁK, T. Jak předejít krizi v manželství.

²²¹ OROSOVÁ, O., B. GAJDOŠOVÁ, M. BACÍKOVÁ-SLESKOVA, F. SALONA a R. SEBENA. Health-related behaviour among adolescents and young adults.

Tento typ prevencie sa cielene a vedome zameriava nielen na deti z rizikových rodín, ale aj na bezproblémovú časť populácie. Predchádza vzniku problémov a pre prípad ich vzniku, ponúka vypracované postupy na ich riešenie. Univerzálna prevencia je zameraná na celú populáciu všeobecne a zároveň aj na špecifické podskupiny. Ku univerzálnej prevencii možno zaradiť programy zdravého spôsobu života, ponuky alternatív pre trávenie voľného času, protifajčiarske, protialkoholické či protidrogové kampane, programy na zmierenie nelátkových závislostí, boj s chudobou a bezdomovectvom či inými v spoločnosti rozšírenými patológiami. Je zameraná na predchádzanie ohrozujúcim javom, tvorbu priaznivých podmienok pre telesný, intelektuálny, psychický a sociálny vývin každého jednotlivca. Zameranie univerzálnej prevencie môže byť orientované na rodinné systémy, ale aj na jednotlivých členov rodiny s prihliadnutím na ich vek, záľuby, aktivity. Pri univerzálnej prevencii sa využívajú preventívne formy akými sú besedy, prednášky, voľno-časové aktivity, pôsobenie prostredníctvom masmédií, sprievodné aktivity v kultúrnej, športovej, zdravotnej oblasti.²²² Charakteristické je oslovenie čo najširšej skupiny obyvateľstva, alebo väčších cieľových skupín, pričom dôležitú úlohu zohráva spôsob sprostredkovania informácii.²²³

Selektívna prevencia

Táto prevencia v rodinnom systéme zahŕňa najmä resocializáciu zanedbávaného dieťaťa. Zameriava sa na konkrétne problémy v rodinnom systéme. Predstavuje konkrétnejšiu formu prevencie, ktorá nie je zameraná na celú populáciu, ale špecificky smeruje na ohrozené skupiny obyvateľstva. Ohrozenie môže byť spôsobené prostredím, narušenými vzťahmi v rodine, spôsobom života rodiny, sociálnou patológiou, látkovými či nelátkovými závislosťami, neúspechmi pri plnení alebo dosahovaní cieľov rodiny a v uspokojovaní osobných ambícií členov rodiny, pracovným preťažením spojeným s dlhodobým stresom, dlhodobou nezamestnanosťou, osobnostnými predpokladmi a ďalšími faktormi.²²⁴

Selektívne preventívne programy podporujú zmenu v rodinnom systéme a zároveň pomáhajú identifikovaným rizikovým rodinám participovať na zmene. Tieto programy sú ponúkané jednotlivcom alebo rodinám, u ktorých sú prítomné biologické alebo sociálne rizikové faktory vzniku sociálnych, ekonomických, psychických, či mentálnych porúch.²²⁵ Je určená priamo ohrozeným jednotlivcom, rodinám, alebo rizikovým skupinám obyvateľstva,

---

²²² MAŠÁT, V. Vybrané postupy práce se skupinou.

²²³ LUKÁČ, M. Resocializácia dospelých.

²²⁴ OLŠAVSKÁ, M. Niektoré základné informácie k prevencii sociálno-patologických javov.

²²⁵ OROSOVÁ, O. Prevencia – pomoc – rovesníci alebo „Preventívne nie nepoškodí“ (Inovatívne metódy pomoci v prevencii drogových závislostí v školskej praxi).

pričom vytvára priestor pre aktivity pomáhajúcich profesionálov. Má zabrániť vzniku alebo prehlbovaniu porúch sociálneho a psychického vývinu, či zdravotných problémov.²²⁶ Dôležité je zachytenie už vzniknutých a reálne sa prezentujúcich porúch alebo problémov, ako aj ich eliminovaní už v počiatočnom štádiu prostredníctvom opatrení, ktoré by zamedzili ich ďalšiemu prehlbovaniu a šíreniu.

Indikovaná prevencia

Táto prevencia sa zameriava na konkrétny problém a všetky jeho špecifiká, alebo na konkrétne skupiny klientov. Konkrétnosť zamerania si vyžaduje spoluprácu pediatrov, psychológov, zdravotníkov, pedagógov, andragógov, sociálnych pedagógov, právnikov a sociálnych pracovníkov. Prevencia predchádza zhoršovaniu stavu už vzniknutých problémov alebo porúch. Je zameraná najmä na predchádzanie a zabránenie recidíve. Ide o prevenciu v rámci ohraničenia dôsledkov, príčin a prejavov prezentovanej poruchy, javu alebo problému.²²⁷ Nastupuje po zlyhaní univerzálnej a selektívnej prevencie. Cieľovou skupinou sú ľudia s jasne pomenovanými a existujúcimi problémami, ktorí okrem toho, že ohrozujú seba, predstavujú vážne riziko aj pre svoju rodinu a najbližšie okolie. Takéto riziko predstavujú drogový a alkoholový závislí, recidivisti, páchatelia trestnej činnosti, agresívni jednotlivci, jednotlivci dlhodobo dobrovoľne nezamestnaní, patologickí hráči, dobrovoľne nezamestnaní, bezdomovci a pod.²²⁸ Prostredníctvom tejto úrovne prevencie možno zamedziť zhoršovaniu stavu, recidívam a znižovaniu dôsledkov porúch v sociálnom, psychickom alebo telesnom vývine. Cieľom indikovanej prevencie je resocializácia a integrácia jedincov do spoločnosti.²²⁹

V rámci prevencie pri sociálnoprávnej ochrane dieťaťa je možné vymedziť hlavné princípy, ktoré má prevencia dodržiavať.

- 1. Komplexnosť starostlivosti o dieťa** – má zahŕňať všetky oblasti: telesnú, duševnú i sociálnu, kde sa rodina spoločne s dieťaťom stáva subjektom starostlivosti.
- 2. Interdisciplinárnosť starostlivosti o dieťa** – súlad všetkých odborníkov podieľajúcich sa na riešení problému. Práve v kontexte spolupráce profesionálov je potrebný sociálny pracovník pre ich vhodne zvolenú koordináciu a prehľadnosť prípadu.

---

²²⁶ NAVRÁTIL, P. Teorie a metody sociální práce.

²²⁷ SHULMAN, L. The Skills of Helping Individuals, Families, Groups and Communities.

²²⁸ HARDY, M., J. BRIŠŠÁKOVÁ, E. PAVELOVÁ a M. TOMKA. Metódy sociálnej práce s rodinou.

²²⁹ SCHAVEL, M. a kol. Sociálna prevencia.

- 3. Kvalifikovanosť starostlivosti o dieťa** – predstavuje snahu o dosiahnutie komplexnej starostlivosti o dieťa, ktorú bezvýhradne potrebuje, či už zo strany rodiny alebo odborníkov.
- 4. Pružnosť a pohotovosť poskytnutej pomoci** – potrebnosť poskytnúť dieťaťu dostatok možností, ako vyhľadať odbornú pomoc, napríklad formou detských liniek (dištančná intervencia dostupná 24 hodín denne).
- 5. Prospech dieťaťa** – všetci členovia multidisciplinárneho tímu by mali vychádzať z jedinej premisy a to najlepšieho záujmu a prospechu dieťaťa v jeho jedinečnom probléme.
- 6. Prevencia** – vhodné poznanie a využitie primárnej, sekundárnej ale i terciárnej prevencie pri práci s dieťaťom ako i jeho rodinou.²³⁰

Hlavným zameraním každej starostlivosti o deti je sociálna prevencia a účinné prechádzanie všetkému, čo by mohlo ohroziť alebo poškodiť zdravý vývin dieťaťa. Základom prevencie je rozvoj všeobecných kompetencií členov rodiny s dôrazom na:

- **rozvoj sociálnych spôsobilostí**, ktoré sú nápomocné pri orientácii v sociálnych vzťahoch, formovaní zodpovednosti za vlastné správanie a uvedomovaní si dôsledkov konania,
- **posilňovanie komunikačných spôsobilostí** s cieľom nasmerovať a získavať deti k preferovaniu konštruktívneho riešenia problémov a konfliktov, nácvik adekvátnych reakcií na stres, neúspech a kritiku,²³¹
- **vytváranie pozitívnej sociálnej klímy** v prostredí rodiny, ktorej základom je atmosféra dôvery, bezpečia, istoty a prijatia,
- **formovanie pozitívnych postojov** k spoločenským, mravným, morálnym a humanistickým hodnotám vyznávaných rodinou a spoločnosťou.²³²

Predpokladom a podmienkou rozvoja kompetencií členov rodiny je výber takého súboru poznatkov v rámci pomáhajúceho procesu, ktoré majú pre členov rodiny funkčné využitie a poskytujú im súvislosti v aktuálnom priestore a čase.²³³ Východiskom sú skúsenosti členov

---

²³⁰ CABAN, M. et al. Sociálna práca s vybranými cieľovými skupinami.

²³¹ CANFIELD, J. & F. SICCONI. Hry pro výchovu k odpovědnosti a sebedůvěře; CEJPEK, J. Informace, komunikace a myšlení.

²³² MITAŠÍKOVÁ, P. Vztah v pomáhajících profesích.

²³³ MAREŠ, J. a kol. Sociální opora u dětí a dospívajících.

rodiny a ich prirodzené sociálne prostredie. Nevyhnutnou podmienkou je používanie interaktívnych metód, ktoré sú v kompetencii pomáhajúcich profesionálov.

Preventívne systémy vyžadujú od pomáhajúcich profesionálov, aby poznali a boli schopní využívať jednotlivé modely prevenčného pôsobenia. Zároveň dokázali vhodne kombinovať jednotlivé typy prevencie. Každý pomáhajúci profesionál musí poznať svoju pôsobnosť a kompetencie,²³⁴ ktoré mu umožňujú pripraviť a realizovať preventívne aktivity pre rodinný systém s využitím tých najvhodnejších metód, techník a postupov.²³⁵

Prevencia má predchádzať represívnemu pôsobeniu. Tým by mala represívnemu pôsobeniu predchádzať, ale aj priamo na represívne pôsobenie nadväzovať. Prevencia i represia môžu existovať samostatne, ale môžu vytvárať aj spoločný priestor v ktorom sa pomáhajúci profesionáli pohybujú. Je všeobecne známou pravdou, že profesionál vykonávajúci represiu, bude uprednostňovať rýchlejšie a v danom prípade efektívnejšie riešenia. Tým bude menej príklonný k preventívnym aktivitám. Dokonca výskumne v tejto oblasti bolo preukázané, že profesionáli vykonávajúci represiu nemôžu efektívne vykonávať prevenciu. Stále tu bude existovať príklonnosť k represii. Je potrebné odlišiť prevenciu v systéme sociálnoprávnej ochrany a prevenciu kriminality a inej protispoločenskej činnosti.²³⁶ Tieto prevencie majú rozdielny právny základ, metódy a techniky pôsobenia, rozdielny vzťah k represii. Na druhej strane sa môžu prelínať, ak v rodinnom systéme dochádza ku aktivitám kriminálneho charakteru. Rovnako aj k sociálnej prevencii musí byť nastavená zodpovedajúca primeraná represia. Teda represívne prostriedky, ktoré pomáhajúci profesionáli môžu použiť, keď zlyhá prevencia.

Prevencia si vyžaduje analýzu existujúceho stavu a nastavenie preventívnych opatrení v časopriestore tak, aby sa existujúci patologický stav postupne menil na žiadúci stav. Problém tvoria premenné, ktoré sú v jednotlivých prípadoch rozdielne a mnohopočetné. Identifikácia tých premenných, ktoré sú významné z pohľadu riešeného prípadu alebo problému, je základom pre nastavenie prístupu pomáhajúceho profesionála.²³⁷ Zjednodušovanie premenných, ktoré vytvárajú sociálnu patológiu v rodinnom priestore vedie k nepochopeniu toho, čomu sa pomáhajúci profesionáli majú venovať. Preto pri riešení mnohých prípadov, týkajúcich sa rodinných problémov, sú pomáhajúci profesionáli

---

²³⁴ SIEGRIST, M. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení.

²³⁵ TOMÁNEK, P. Teoretické východiská rodinnej výchovy.

²³⁶ Zákon č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

²³⁷ VÁVROVÁ, S. Doprovázení v pomahajících profesích; RUSZKOWSKA, M. Rodzina zastępcza jako środowisko opiekuńczo—wychowawcze.

vysoko neefektívni, resp. výsledok ich činnosti je viac-menej z pohľadu časovej zmeny rodiny nulový.²³⁸

Zameranie prevencie nie je len v pôsobení proti negatívnym javom, ale aj v budovaní nových pre rodinu pozitívnych vzťahov. Prevencia v oblasti sociálnoprávnej ochrany si vyžaduje dlhodobé rodinné stratégie²³⁹ s postupnými zmenami jednotlivých funkcií rodiny, vzťahov v rodine či iných prvkov týkajúcich sa dynamiky a štruktúry rodinných vzťahov. Budovanie pozitívnych vzorov, ponuka zmien v spôsobe rodinného života, zmena hodnôt a cieľov rodiny, zaradenie rodiny do nového širšieho prostredia patria medzi aktivity preventívneho charakteru, ktoré môžu zmeniť rodinný systém.²⁴⁰

---

²³⁸ PRAŠKO, J., P. MOŽNÝ a M. ŠLEPECKÝ. Kognitívne behaviorální terapie psychických porúch.

²³⁹ TRELAŮN, B. Prekonávanie konfliktov v rodine.

²⁴⁰ TUCKMAN, B. W. Developmental Sequence in Small Groups; KUNÁK, S. Vybrané možnosti primárnej prevencie negatívnych vplyvov na deti a mládež.

9. Opatrenia na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine

Základným prostredím pre dieťa je rodina, ktorá odrazom množstva premenných ako rodinné vzťahy, ktoré sa utvárajú na základe osobnostných a hodnotových kvalít rodičov a ich vzájomnej komunikácie, ako aj sociálno-ekonomickej situácie a spoločenského vývoja. Zmena spoločensko-ekonomických pomerov, rozpad a deštrukcia hodnôt, internet, surfovanie, absencia pozitívnych vzorov spôsobuje nárast sociálno-patologických javov. Preto sú potrebné na seba nadväzujúce a vzájomne sa podmieňujúce opatrenia, ktorými je zabezpečovaná dieťaťu a jeho rodine ochrana, pomoc a podpora.

Za opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine sú považované najmä:

- organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch, tréningoch a aktivitách zameraných na podporu plnenia rodičovských práv a povinností, plnenia funkcií rodiny, na utváranie a upevňovanie vzťahov medzi manželmi, medzi rodičmi a deťmi, rozvoj schopností riešiť problémové situácie a adaptovať sa na nové situácie;
- organizovanie svojpomocných aktivít na podporu plnenia funkcií rodiny a na podporu rozvoja rodičovských zručností a spôsobilostí;
- organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch a aktivitách zameraných na predchádzanie sociálno-patologickým javom;
- sprostredkovanie kultúrnych, záujmových a iných aktivít zameraných na podporu vhodného využívania voľného času detí.²⁴¹

Ďalšími opatreniami v oblasti sociálnoprávnej ochrany sú opatrenia, ktoré sa zameriavajú na obmedzenie a odstraňovanie negatívnych vplyvov, ktoré ohrozujú psychický, fyzický alebo sociálny vývin dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby. Medzi tieto opatrenia je možné zaradiť najmä:

- ponúknutie pomoci dieťaťu, rodičom alebo inej plnoletej fyzickej osobe alebo ponúknutie sprostredkovania pomoci pri riešení výchovných problémov alebo rodinných problémov a pri uplatňovaní nárokov dieťaťa;
- sledovanie negatívnych vplyvov pôsobiacich na dieťa a rodinu, zisťovanie príčin ich vzniku a vykonávanie opatrenia na obmedzenie pôsobenia nepriaznivých vplyvov;

---

²⁴¹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

- organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch zameraných na pomoc pri riešení problémov detí v rodine, v škole a na pomoc rodinám pri riešení výchovných problémov, sociálnych problémov a iných problémov v rodine a v medziľudských vzťahoch;²⁴²
- organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch zameraných na pomoc deťom a plnoletým fyzickým osobám ohrozeným správaním člena rodiny alebo správaním iných osôb;²⁴³
- organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch zameraných na plnoleté fyzické osoby, ktoré svojím správaním ohrozujú členov rodiny;
- organizovanie alebo sprostredkovanie programov na obmedzenie a odstránenie negatívnych vplyvov prostredia a na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu detí a plnoletých fyzických osôb.²⁴⁴

Ak je krízová situácia v rodine spojená s rozvodom rodičov dieťaťa, je potrebné z pozície orgánov SPO:

- dieťaťu a jeho rodičom poskytnúť alebo sprostredkovať sociálne poradenstvo,
- rodičom dieťaťa odporučiť psychologickú pomoc v záujme obnovy manželského spoluzitia a v záujme predchádzania nepriaznivým vplyvom rozvodu na dieťa,
- dieťaťu poskytnúť alebo zabezpečiť potrebnú psychologickú pomoc aj po rozvode.²⁴⁵

Ak je to potrebné, môže súd alebo orgán SPO, rozhodnúť aj o uložení výchovných opatrení.²⁴⁶ Významnú úlohu najmä pri predchádzaní vzniku krízových situácií v rodine a pri obmedzovaní a odstraňovaní negatívnych vplyvov má orgán SPO z úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a miestna samospráva. Potom sú to akreditované subjekty, akreditované právnické osoby a fyzické osoby podieľajúce sa na sociálnoprávnej ochrane.²⁴⁷

Ak orgán SPO pri vykonávaní opatrení zistí, že dieťa, rodič alebo osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa, potrebujú pomoc z dôvodu, že nie sú schopní riešiť problémy v rodine,

²⁴² LENCZOVÁ, T. Zdravá rodina – základ demokratického štátu v Európe.

²⁴³ KVAŠŇÁKOVÁ, L. Potreba inšpirácie zahraničnými nástrojmi pri posúdení životnej situácie ohrozenej rodiny v podmienkach Slovenskej republiky.

²⁴⁴ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

²⁴⁵ NOVÁK, T. Jak předejít krizi v manželství.

²⁴⁶ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení; Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

²⁴⁷ PETRO, M. Kríza súčasného manželstva a cesty jej prekonania.

konflikty v rodine,²⁴⁸ prispôbiť sa novej situácii v rodine, alebo ak ide o rodinu so špecifickým problémom navrhne, ako súčasť vykonávaných opatrení vykonanie alebo zabezpečenie vykonania:

- a) mediácie ako odbornej metódy na uľahčenie riešenia konfliktných situácií v rodine;²⁴⁹
- b) odborných metód na:
  - prispôsobenie sa novej situácii v prostredí v prirodzenom rodinnom prostredí a v náhradnom rodinnom prostredí,
  - úpravu rodinných a sociálnych pomerov dieťaťa,
  - podporu riešenia výchovných problémov, sociálnych problémov a iných problémov v rodine a v medziľudských vzťahoch,
  - podporu obnovy alebo rozvoja rodičovských zručností a spôsobilostí,
  - zhodnotenie situácie dieťaťa a rodiny, posúdenie možností rodičov, ďalších príbuzných a iných blízkych osôb dieťaťa riešiť situáciu dieťaťa a rodiny na účely určenia miery ohrozenia dieťaťa;
- c) odborných metód na pomoc deťom alebo plnoletým fyzickým osobám, ktoré boli obeťami obchodovania;
- d) poradensko-psychologickej pomoci rodinám so špecifickým problémom a pri krízových situáciách.²⁵⁰

Orgány SPO zastupujú deti v súdnych konaniach, v ktorých nemôžu byť z dôvodu konfliktu záujmov zastúpené svojimi rodičmi. Ide o formu kolízneho opatrovníctva v ktorom pracovníci SPO obhajujú záujmy detí v súdnych pojednávaniach v ktorých ich nemôžu alebo nechcú zastupovať zákonní zástupcovia.

---

²⁴⁸ KŘIVOHLAVÝ, J. Konflikty mezi lidmi.

²⁴⁹ ŠLOSÁR, D. a V. LICHNER. Mediácia v systéme sociálnej práce.

²⁵⁰ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

10. Výchovné opatrenia v sociálnoprávnej ochrane

Rozhodujúcu úlohu vo výchove a kultivácii dieťaťa majú rodičia. Za výchovu, vývin, rozvoj a socializáciu dieťaťa nesú rodičia spoločnú zodpovednosť. Majú právo vychovávať deti v zhode s vlastným náboženským a filozofickým presvedčením. Ak sa vo výkone rodičovských práv a povinností objavia problémy, ktoré poškodzujú dieťa, môže súd a orgán SPO uložiť výchovné opatrenia. Ak to situácia vyžaduje a sú splnené zákonom stanovené podmienky, môže súd rozhodnúť o pozastavení, obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností.²⁵¹

Podmienkou pre uloženie výchovného opatrenia je záujem dieťaťa, ktorý je chránený práve prostredníctvom uloženia týchto opatrení. Uloženie výchovného opatrenia, či už orgánom SPO alebo súdom, musí byť adekvátne k problému, ktorý je potrebné riešiť v záujme ochrany práv maloletého dieťaťa. Výchovné opatrenia je možné uložiť podľa zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Preto aj postupnosť výchovných opatrení v oboch zákonoch²⁵² je zameraná na výchovné opatrenia, ktoré sú upravené od najmiernejšieho opatrenia až po výchovné opatrenie najviac zasahujúce do rodičovských práv a povinností. Výchovné opatrenie plní predovšetkým ochrannú funkciu a jeho nariadením sa rodičia, prípadne osoby zodpovedné za výchovu a starostlivosť o dieťa nesankcionujú. Práve naopak, účelom výchovného opatrenia je navrátenie riadneho výchovného prostredia pre dieťa a odstránenie dôvodu, pre ktoré bolo výchovné opatrenie potrebné nariadiť.²⁵³

Ak je to potrebné v záujme dieťaťa, **súd** môže rozhodnúť o uložení týchto výchovných opatrení:

- vhodným spôsobom napomenie maloleté dieťa, jeho rodičov a iné fyzické osoby, ktoré svojím správaním ohrozujú alebo narušujú jeho riadnu výchovu,
- určí nad výchovou maloletého dieťaťa dohľad; dohľad vykonáva najmä za súčinnosti orgánu SPO, obce, školy, neštátnych subjektov a zariadenia, v ktorom je maloleté dieťa umiestnené,

²⁵¹ HORVÁTH, E. a E. VARGA. Zákon o rodine. Komentár.

²⁵² Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení. Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

²⁵³ VODÁČKOVÁ, D. a kol. Krízová intervencie.

- uloží maloletému dieťaťu obmedzenie v rozsahu potrebnom na predchádzanie a zabráňovanie škodlivým vplyvom, ktoré môžu ohroziť alebo narušiť jeho priaznivý vývin, dodržiavanie uloženého obmedzenia sleduje najmä za súčinnosti obce,
- uloží maloletému dieťaťu a jeho rodičom povinnosť podrobiť sa sociálnemu poradenstvu alebo inému odbornému poradenstvu.²⁵⁴

Orgán SPO môže uložiť výchovné opatrenia v rovnakom rozsahu ako súd alebo môže rozhodnúť o uložení týchto výchovných opatrení:

- upozorní vhodným spôsobom dieťa, jeho rodičov alebo osobu, ktorá sa osobne stará o dieťa, ak svojím správaním môžu ohroziť alebo narušiť priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin dieťaťa,
- uloží dieťaťu, rodičovi alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, povinnosť podrobiť sa odbornej diagnostike v špecializovanej ambulantnej starostlivosti, ak je to potrebné na uplatnenie primeraného opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre deti a diagnostiku nemožno zabezpečiť iným spôsobom,
- uloží dieťaťu povinnosť zúčastniť sa na liečbe v špecializovanej ambulantnej starostlivosti, len na základe odporúčania lekára so špecializáciou v príslušnom špecializačnom odbore,
- uloží dieťaťu, rodičovi alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, povinnosť zúčastniť sa na výchovnom programe alebo na sociálnom programe.²⁵⁵

Orgán SPO môže určiť akreditovaný subjekt alebo právnickú osobu alebo fyzickú osobu, ktorá má spolupôsobiť alebo spolupracovať pri výkone výchovného opatrenia,²⁵⁶ poskytovaní opatrení odbornej diagnostiky v špecializovanej ambulantnej starostlivosti, liečbe v špecializovanej ambulantnej starostlivosti alebo výchovnom programe alebo na sociálnom programe po predchádzajúcom súhlase akreditovaného subjektu alebo právnickej osoby alebo fyzickej osoby. Predchádzajúci súhlas sa nevyžaduje, ak má výchovné opatrenie vykonávať zariadenie, ktoré je zriadené na účel vykonávania výchovných opatrení.²⁵⁷

Orgán SPO nemôže rozhodnutím o uložení opatrenia odňať dieťa z osobnej starostlivosti rodičov alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa. V rozhodnutí o výchovnom

²⁵⁴ § 37 ods. 2 Zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

²⁵⁵ § 12 až 14 Zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

²⁵⁶ ŠPATENKOVÁ, N. Krízová intervencie pro praxi.

²⁵⁷ Zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

opatrení orgán SPO môže určiť právnickú osobu alebo fyzickú osobu, alebo akreditovaný subjekt, s jeho súhlasom, ktorý má spolupôsobiť alebo spolupracovať pri výkone výchovného opatrenia, a obdobie, po uplynutí ktorého zhodnotí účinky výchovného opatrenia. Predchádzajúci súhlas sa nevyžaduje, ak subjektom, je zariadenie zriadené za účelom vykonávania výchovných opatrení.²⁵⁸

Dieťaťu, jeho rodičom alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, musí byť poskytnutá pomoc na odstránenie príčin, pre ktoré bolo uložené výchovné opatrenie. Pri poskytovaní pomoci na odstránenie príčin, pre ktoré bolo uložené výchovné opatrenie, musia byť využité všetky metódy, techniky a postupy sociálnej práce v závislosti od povahy týchto príčin.²⁵⁹

Orgán SPO vypracováva sám alebo v spolupráci s určenou právnickou osobou alebo fyzickou osobou alebo určeným akreditovaným subjektom podľa dôvodov, pre ktoré bolo výchovné opatrenie uložené, plán výkonu výchovného opatrenia uloženého orgánom SPO.

Ak bolo opatrenie uložené súdom, a orgán SPO mu poskytuje súčinnosť pri vykonávaní výchovných opatrení. Orgán SPO tiež vypracováva plán výkonu výchovného opatrenia. Súčasťou plánu výchovného opatrenia v tomto prípade je aj spôsob plnenia povinnosti uloženej súdom. Plán výkonu výchovného opatrenia je súčasťou plánu sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa.²⁶⁰

Plnenie účelu výchovného opatrenia sa pravidelne, najmenej raz za dva mesiace, vyhodnocuje spravidla za účasti dieťaťa, jeho rodičov alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa. Pravidelným sledovaním sa zisťuje, či uloženým výchovným opatrením sa postupne menia výchovné podmienky v záujme maloletého dieťaťa, a či jeho vývin napreduje priaznivým smerom. Dôvod vyhodnotenia plnenia účelu výchovného opatrenia bez účasti dieťaťa, jeho rodiča alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa, sa zaznamenáva písomne v pláne výkonu výchovného opatrenia. Každá zmena spôsobu a rozsahu výkonu výchovného opatrenia musí byť zaznamenaná v pláne výkonu výchovného opatrenia.

Orgán SPO zhodnotí účinnosť výchovného opatrenia po uplynutí obdobia, ktoré uviedol v rozhodnutí o jeho uložení. Výchovné opatrenie orgán SPO zruší, ak splnilo svoj účel. Po uplynutí obdobia, na ktoré bolo výchovné opatrenie uložené, alebo po zrušení výchovného

---

²⁵⁸ Zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

²⁵⁹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

²⁶⁰ ŠPECIANOVA, Š. Ochrana týraného a zneužívaného dieťaťa.

opatrenia, o ktorom rozhodol orgán SPO tento aj naďalej sleduje, či trvajú účinky výchovného opatrenia.²⁶¹

Ak výchovné opatrenie, ktoré uložil orgán SPO, neplní účel alebo nesplnilo účel, orgán SPO zmení obdobie, po ktorého uplynutí zhodnotí účinky výchovného opatrenia alebo právnickú osobu, fyzickú osobu alebo akreditovaný subjekt, ktoré majú spolupôsobiť alebo spolupracovať pri výkone výchovného opatrenia, alebo môže výchovné opatrenie zrušiť a

- môže rozhodnúť o uložení iného vhodného výchovného opatrenia,
- navrhne súdu uložiť výchovné opatrenie podľa zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine ktorým je pobyt v zariadení, ktoré plní úlohy odbornej diagnostiky, pobyt v zariadení so špecializovaným programom, pobyt v zariadení s resocializačným programom,²⁶²
- navrhne súdu prijatie iného vhodného opatrenia podľa zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine, ktorým môže byť zverenie maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti inej osoby než rodiča, pestúnskej starostlivosti, alebo ústavnej starostlivosti.²⁶³

Opatrenia SPO sa vykonávajú najmä:

- v osobnom styku s dieťaťom, jeho rodičmi, osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, a s inými fyzickými osobami, ktoré môžu mať vplyv na ochranu dieťaťa a pomoc dieťaťu,
- v prirodzenom rodinnom prostredí dieťaťa alebo otvorenom prostredí v ktorom sa dieťa zvyčajne zdržiava.²⁶⁴

Ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, a ak výchovné opatrenia nevedli k náprave, súd dočasne odníme maloleté dieťa z osobnej starostlivosti rodičov aj proti ich vôli, a nariadi maloletému dieťaťu na účely:

- zabezpečenia odbornej diagnostiky pobyt v zariadení, ktoré vykonáva odbornú diagnostiku, najdlhšie na šesť mesiacov,
- zabezpečenia odbornej pomoci maloletému dieťaťu alebo zabezpečenia úpravy rodinných a sociálnych pomerov maloletého dieťaťa pobyt v zariadení najdlhšie na šesť mesiacov,
- zabezpečenia resocializácie drogových a iných závislostí pobyt v zariadení, ktoré vykonáva resocializačné programy pre drogovovo a inak závislých.²⁶⁵

---

²⁶¹ PETRO, M. Kríza súčasného manželstva a cesty jej prekonania.

²⁶² § 37 ods.3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

²⁶³ § 44 a nasl. zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

²⁶⁴ ŠPATENKOVÁ, N. Krízová intervencie pro praxi.

Súd sleduje vykonávanie výchovných opatrení najmä v súčinnosti s orgánom SPO, obcou, neštátnym subjektom a s príslušným zariadením. Súd hodnotí účinnosť výchovného opatrenia priebežne tak, aby pred uplynutím obdobia, ktoré uviedol v rozhodnutí o jeho uložení, zhodnotil splnenie účelu výchovného opatrenia.²⁶⁶ Súd zruší výchovné opatrenie, ak splnilo svoj účel. Ak je to v záujme maloletého dieťaťa, môže súd rozhodnúť o opakovanom uložení výchovného opatrenia alebo o uložení iného vhodného výchovného opatrenia.²⁶⁷

Orgán SPO, ktorý poskytuje súčinnosť súdu pri vykonávaní výchovného opatrenia sleduje účel výchovného opatrenia tak, aby pred uplynutím obdobia, ktoré uviedol súd v rozhodnutí o jeho uložení, informoval súd o plnení účelu výchovného opatrenia.

---

²⁶⁵ § 37 ods. 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

²⁶⁶ ŠTEVČEK, M., S. FICOVÁ, J. BARICOVÁ, S. MESIARKINOVÁ, J. BAJÁNKOVÁ, M. TOMAŠOVIČ a kol. Civilný sporový poriadok. Veľký komentár.

²⁶⁷ ANDRUCHOVÁ, J. a J. ĽALOVÁ. Manuál činností sociálneho pracovníka k problematike sociálnoprávnej ochrany.

11. Opatrenia na zabezpečenie života, zdravia a priaznivého vývinu dieťaťa

Orgán SPO vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately tak, aby ochrana života, zdravia a priaznivého psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa bola sústavne zabezpečovaná.²⁶⁸ Orgán SPO s cieľom úpravy rodinných pomerov dieťaťa, ktoré bolo neodkladným opatrením súdu dočasne zverené do starostlivosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby, v spolupráci najmä s obcou a akreditovaným subjektom vykoná opatrenia na zabezpečenie úpravy rodinných pomerov dieťaťa.²⁶⁹ Pre ochranu záujmov maloletého, súd určí opatrovníka alebo poručníka.

Opatrovníctvo

Pokiaľ z nejakého dôvodu nemôže zastupovať záujmy maloletého jeho zákonný zástupca, musí byť ustanovený opatrovník. Orgán SPO vykonáva funkciu opatrovníka na základe rozhodnutia súdu. Na rozdiel od poručníka opatrovník vykonáva len niektoré presne vymedzené rodičovské práva a povinnosti namiesto rodičov. Opatrovník je obmedzený účelom opatrovníctva.²⁷⁰

Rozlišuje sa medzi procesným opatrovníctvom a hmotnoprávnym opatrovníctvom. Ak je opatrovník ustanovený pre vykonanie právneho úkonu, ide o hmotnoprávneho opatrovníka. Naopak ak je ustanovený na zastupovanie v konaní, ide o procesného opatrovníka. Vo všeobecnosti možno uviesť, že o opatrovníctve maloletého, keďže ide o rozhodovanie vo veciach starostlivosti o maloletých, rozhoduje príslušný súd, stále v prípade, ak je dieťaťu nutné ustanoviť hmotnoprávneho alebo procesného opatrovníka.²⁷¹

Hmotnoprávnym opatrovníkom je opatrovník ustanovený súdom maloletému dieťaťu v prípade, keď súd rozhodol o obmedzení výkonu rodičovských práv a povinností a to až do doby, kým sa poručník neujme svojej funkcie. Toto opatrovníctvo má dlhodobjší charakter.²⁷²

Typickým procesným opatrovníkom je kolízny opatrovník, ktorého súd ustanovuje maloletému dieťaťu na zastupovanie v konaní alebo pri určitom právnom úkone v prípadoch,

---

²⁶⁸ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. Inovatívny model manažmentu sanácie rodiny.

²⁶⁹ HORVÁTH, E. a E. VARGA. Zákon o rodine. Komentár.

²⁷⁰ PAVELKOVÁ, B. Maloletí v slovenskom rodinnom práve.

²⁷¹ HORVÁTH, E. a A. ANDRÁŠIOVÁ. Civilný mimosporový poriadok.

²⁷² VASKA, L. Teoretické aspekty supervízie začínajúcich sociálnych pracovníkov.

keď žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa z dôvodu možného rozporu záujmov medzi rodičmi a dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom.²⁷³ Kolízneho opatrovníka ustanoví súd aj v prípadoch, keď maloleté dieťa nemá zákonného zástupcu, alebo ak zákonný zástupca nemôže dieťa zastupovať z vážneho dôvodu. Súd stanoví rozsah práv a povinností opatrovníka v závislosti od dôvodu ustanovenia opatrovníka. Pri vymedzení práv a povinností sa dbá o to, aby boli dostatočne chránené záujmy maloletého dieťaťa a bol splnený účel na ktorý bol opatrovník ustanovený.²⁷⁴

Za opatrovníka môže súd ustanoviť fyzickú osobu aj z okruhu blízkych či známych osôb, ktoré vykonávajú osobnú starostlivosť o maloleté dieťa. Nevyhnutným predpokladom je súhlas takejto osoby s prevzatím funkcie opatrovníka. Funkciu opatrovníka môže vykonávať aj úrad práce, sociálnych vecí a rodiny alebo obec.²⁷⁵

Kolízny opatrovníkom je ten, koho v prípade možnej kolízie záujmov maloletého dieťaťa a jeho rodičov ustanovil súd maloletému dieťaťu za zástupcu, ktorý bude maloleté dieťa zastupovať v určitom konaní alebo pri určitom právnom úkone.²⁷⁶ Súd je povinný vždy vymedziť rozsah práv a povinností kolízneho opatrovníka podľa účelu, pre ktorý bol opatrovník ustanovený. Funkcia opatrovníka zaniká vykonaním úkonu, na ktorý bol opatrovník ustanovený za zástupcu maloletého dieťaťa, alebo skončením príslušného konania, pre ktoré bol opatrovník ustanovený zastupovať maloleté dieťa.²⁷⁷

Orgán SPO, ktorý vykonáva funkciu kolízneho opatrovníka dieťaťa, poskytuje dieťaťu, jeho rodičom alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, sociálne poradenstvo a pomoc na odstránenie alebo zmiernenie dôsledkov rozporu záujmov medzi rodičmi dieťaťa alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, a dieťaťom alebo medzi deťmi navzájom, najmä využitím vhodných opatrení podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane.²⁷⁸ Opatrovník je povinný vykonávať svoju funkciu v záujme maloletého dieťaťa. Súd vymedzí rozsah práv a povinností opatrovníka tak, aby bol splnený účel, na ktorý bol opatrovník ustanovený a aby boli dostatočne chránené záujmy maloletého dieťaťa.²⁷⁹

Orgán SPO pri výkone funkcie kolízneho opatrovníka dieťaťa zisťuje rodinné pomery, bytové pomery a sociálne pomery dieťaťa na účely rozhodnutia súdu. Orgán SPO pri

---

²⁷³ BECHYŇOVÁ, V. a M. KONVIČKOVÁ. Sanace rodiny. Sociální práce s dysfunkčními rodinami.

²⁷⁴ DUNOVSKÝ, J. Dítě a poruchy rodiny.

²⁷⁵ ANDRUCHOVÁ, J. a J. LAJOVÁ. Manuál činností sociálního pracovníka k problematice sociálněprávní ochrany.

²⁷⁶ ŠPATENKOVÁ, N. Krizová intervence pro praxi.

²⁷⁷ MIKLOŠKO, J. Náhradná starostlivosť.

²⁷⁸ HUDECOVÁ, A., A. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ et al. Sociálna práca s rodinou.

²⁷⁹ ŠKOVIERA, A. Dilemata náhradní výchovy.

získovanie pomeroch na účely výkonu funkcie kolízneho opatrovníka dieťaťa vo veciach úpravy rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu získuje informácie o spôsobilosti obidvoch rodičov osobne vychovávať dieťa, záujem obidvoch rodičov o osobnú starostlivosť o dieťa, názory obidvoch rodičov na zaistenie potrieb dieťaťa v prípade osobnej starostlivosti o dieťa obidvomi rodičmi. Takéto získovanie musí urobiť aj vtedy, keď len jeden rodič prejaví záujem o osobnú starostlivosť o dieťa obidvomi rodičmi. Zároveň posudzuje možnosti osobnej starostlivosti o dieťa obidvomi rodičmi s prihliadnutím na záujmy dieťaťa, na zaistenie potrieb dieťaťa a na názor dieťaťa. Na základe týchto zistení orgán SPO podáva súdu návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností, najmä navrhuje, komu má súd zveriť dieťa do starostlivosti a ako má každý z rodičov prispievať na jeho výživu.²⁸⁰

Opatrovník musí svoju funkciu vykonávať v súlade so záujmami maloletého dieťaťa. Záujmom dieťaťa je, aby vyrastalo v atmosfére šťastia, lásky, porozumenia, stability, tolerancie a harmónie, aby jeho výchova smerovala k pozitívnemu rozvoju jeho osobnosti, nadania a rozumových a fyzických schopností, mravnému, duchovnému a sociálnemu rozvoju.²⁸¹

V prípade ak opatrovník:

- stratí spôsobilosť na výkon svojej funkcie,
- porušuje svoje povinnosti,
- zneužíva svoje práva,

teda nevykonáva funkciu opatrovníka v záujme maloletého dieťaťa, súd ho odvolá z funkcie. Súd sústavne sleduje spôsob výkonu funkcie opatrovníka a najmenej dvakrát do roka hodnotí výkon jeho funkcie v súčinnosti s obcou a orgánom SPO.²⁸²

Poručníctvo

Ak maloleté dieťa nemá zákonného zástupcu, alebo zákonný zástupca nemôže zastupovať maloleté dieťa pre právnu prekážku, súd mu ustanoví poručníka. Súd ustanoví poručníka z týchto dôvodov:

- ak obidvaja rodičia zomrú,
- ak boli pozbavení výkonu rodičovských práv a povinností,

---

²⁸⁰ OLÁH, M. Sociálnoprávna ochrana detí.

²⁸¹ MIKLOŠKO, J. Náhradná starostlivosť; HADJ-MOUSSOVÁ, Z. Pedagogicko-psychologické poradenství 3: Intervence.

²⁸² HORVÁTH, E. a E. VARGA. Zákon o rodine. Komentár. Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

- ak bol pozastavený výkon rodičovských práv a povinností,
- rodičia nie sú spôsobilí na právne úkony v plnom rozsahu.²⁸³

Je možné rozlíšiť poručníctvo spojené s osobnou starostlivosťou o maloleté dieťa a poručníctvo bez starostlivosti o maloleté dieťa. V poručníctve, ktoré je spojené s osobnou starostlivosťou o maloleté dieťa je zahrnutá aj náplň pestúnskej starostlivosti. Rozsah práv a povinností poručníka je obdobný s právami a povinnosťami rodiča. Ak sa poručník o maloleté dieťa osobne nestará, dohliada na rozsah a spôsob starostlivosti, ktorá sa dieťaťu poskytuje.²⁸⁴ Medzi povinnosti poručníka patrí najmä zabezpečovanie jeho výchovy, zastupovanie a spravovanie jeho majetku.

Poručníkom môže byť len osoba spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu, má osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne a spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ňou žijú v domácnosti zaručuje, že funkciu poručníka bude vykonávať riadne a v najlepšom záujme maloletého dieťaťa. Poručník musí s ustanovením do funkcie súhlasiť.²⁸⁵ Ak rodičia dieťaťa žijú, súd za poručníka ustanoví predovšetkým toho, koho navrhli rodičia. Súd nie je viazaný návrhom rodičov. Návrh na ustanovenie poručníka rodičia nemôžu dať, ak nemajú spôsobilosť na právne úkony. Súd môže o návrh poručníka požiadať orgán SPO. Za poručníka bude uprednostnený ten, kto má kladný citový vzťah k dieťaťu, pozná jeho vlastnosti, charakterové črty, prípadne jeho záľuby a záujmy. Za poručníkov môžu byť ustanovení aj manželia.²⁸⁶

Ak nebolo možné ustanoviť za poručníka žiadnu fyzickú osobu, súd stanoví za poručníka obec. Ak súd za poručníka dieťaťa ustanoví obec, na ktorej území má dieťa obvyklý pobyt je obec povinná zisťovať najmä informácie o zdravotnom stave dieťaťa, informácie o školskej dochádzke dieťaťa alebo jeho príprave na povolanie a ďalšie potrebné informácie.²⁸⁷ Ak je dieťa umiestnené v zariadení, obec spolupracuje pri výkone funkcie poručníka dieťaťa s týmto zariadením.

Poručník je povinný v súdom stanovených lehotách predkladať súdu správy o maloletom dieťati a správy o nakladaní s majetkom maloletého dieťaťa, ak vykonáva správu

²⁸³ Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

²⁸⁴ ANDRUCHOVÁ, J. a J. LAJOVÁ. Manuál činností sociálneho pracovníka k problematike sociálnoprávnej ochrany.

²⁸⁵ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení; HORVÁTH, E. a E. VARGA. Zákon o rodine. Komentár.

²⁸⁶ OLÁH, M. a J. ROHÁČ. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

²⁸⁷ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

majetku maloletého dieťaťa. Správa o maloletom dieťati obsahuje najmä informácie o jeho zdravotnom stave, jeho vzdelávaní a o osobitných potrebách. Orgán SPO predkladá stanovisko o účinkoch opatrení sociálnoprávnej ochrany, ak boli vykonávané.²⁸⁸

Súd sústavne sleduje výkon funkcie poručníka a minimálne dvakrát v roku v súčinnosti s obcou a orgánom SPO hodnotí výkon funkcie poručníka. Súd je oprávnený požadovať od obce a orgánu SPO stanovisko k výkonu funkcie poručníka.

Dieťa bez starostlivosti

Ak sa ocitne dieťa bez akejkolvek starostlivosti alebo ak je jeho život, zdravie alebo priaznivý psychický, fyzický a sociálny vývin vážne ohrozený alebo narušený, orgán SPO, v ktorého obvode sa dieťa nachádza, je povinný bezodkladne podať súdu návrh na vydanie neodkladného opatrenia, zabezpečiť uspokojenie základných životných potrieb dieťaťa a jeho prijatie do zariadenia. Orgán SPO vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately tak, aby ochrana života, zdravia a priaznivého psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa bola sústavne zabezpečovaná.²⁸⁹

Orgán SPO je povinný zabezpečiť prijatie dieťaťa do zariadenia aj vtedy, ak nepodal súdu návrh na vydanie neodkladného opatrenia a súd ho o to požiada. V návrhu na vydanie neodkladného opatrenia orgán SPO uvedie fyzickú osobu alebo právnickú osobu, ktorej navrhuje dieťa dočasne zveriť do starostlivosti, pričom prihliada na zachovanie rodinných vzťahov a príbuzenských vzťahov dieťaťa. Pri navrhovaní právnickej osoby orgán SPO posúdi možnosť a vhodnosť prednostného dočasného zverenia dieťaťa do starostlivosti zariadenia sociálnoprávnej ochrany.²⁹⁰

Orgán SPO s cieľom úpravy rodinných pomerov dieťaťa, ktoré bolo neodkladným opatrením súdu dočasne zverené do starostlivosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby, v spolupráci najmä s obcou a akreditovaným subjektom vykoná opatrenia na zabezpečenie úpravy rodinných pomerov dieťaťa.²⁹¹

Orgán SPO poskytuje súdu súčinnosť pri odovzdaní dieťaťa do starostlivosti súdom určenej fyzickej osobe alebo právnickej osobe. Odovzдание dieťaťa sa musí uskutočniť spôsobom primeraným veku rozumovej vyspelosti dieťaťa.²⁹²

---

²⁸⁸ HARDY, M., J. BRIŠŠÁKOVÁ, E. PAVELOVÁ a M. TOMKA. Metódy sociálnej práce s rodinou.

²⁸⁹ HORVÁTH, E. a E. VARGA. Zákon o rodine. Komentár.

²⁹⁰ THURZOVÁ, M. Základy práva pre sociálnych pracovníkov.

²⁹¹ GABURA, J. Teória rodiny a proces práce s rodinou.

²⁹² OLÁH, M. a J. ROHÁČ. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

Postup pri výkone súdneho rozhodnutia

Súdy pri intervencii do medziľudských a rodinných vzťahov majú ťažkú úlohu. Rodinné vzťahy sú často neprehľadné a komplikované. Väčšina prípadov však napriek tomu preukazuje, že súdy sú spôsobilé narušené vzťahy napraviť a priviesť účastníkov konania k dobrovoľnému plneniu súdnych rozhodnutí. Súdy sa snažia využiť všetky dostupné prostriedky na to, aby riadne zistili dôvody ktoré viedli k dysfunkcii v rodine.²⁹³ Účelom starostlivosti súdu o maloletého je ochrana jeho záujmov v každom prípade, ak to maloletý potrebuje. Súd môže konanie vo veciach starostlivosti o maloletých začať i bez návrhu. Z toho dôvodu môže i pred začatím konania uskutočniť z vlastného rozhodnutia potrebné procesné úkony. Ak súd rozhodol o nariadení:

- ústavnej starostlivosti,
- neodkladného opatrenia,
- uložení ochrannej výchovy,
- výchovného opatrenia,

orgán SPO zabezpečuje v spolupráci s rodičmi dieťaťa alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, a zariadením, v ktorom sa vykonáva ústavná starostlivosť, ochranná výchova, neodkladné opatrenie alebo výchovné opatrenie, určeným v rozhodnutí súdu, umiestnenie dieťaťa do tohto zariadenia.²⁹⁴

Súd má povinnosť informovať o prebiehajúcom konaní maloletého a objasniť mu následky súdneho rozhodnutia. Informačná povinnosť je postavená na dvoch podmienkach, ktoré musia byť splnené súčasne. Prvou podmienkou je, že sa to neprieči účelu konania a druhou podmienkou je skutočnosť, že maloletý je s prihliadnutím na jeho rozumovú a vôľovú vyspelosť schopný pochopiť význam súdneho konania.²⁹⁵ Ďalšou povinnosťou súdu je zvoliť také procesné úkony, ktoré sú primerané vyspelosti dieťaťa umožňujú mu pochopiť význam a následky rozhodnutia v súdnom konaní.²⁹⁶

Na základe rozhodnutia súdu poskytuje orgán SPO pomoc na uľahčenie a zvládnutie odchodu dieťaťa z rodiny. Dieťaťu sa poskytujú spôsobom primeraným jeho veku a rozumovej vyspelosti najmä:

- informácie o zariadení do ktorého má byť umiestnené,
- možnosti vziať si so sebou osobné veci,

²⁹³ HORVÁTH, E. a A. ANDRÁŠIOVÁ. Civilný mimosporový poriadok.

²⁹⁴ LEVICKÁ, J. et al. Sociálna práca s rodinou.

²⁹⁵ HORVÁTH, E. a A. ANDRÁŠIOVÁ. Civilný mimosporový poriadok. Komentár.

²⁹⁶ HORVÁTH, E. a A. ANDRÁŠIOVÁ. Civilný mimosporový poriadok. Komentár.

- jeho právacích a povinnostiach v zariadení na výkon rozhodnutia súdu,
- možnostiach udržiavania pravidelného osobného a písomného styku s rodičom, zákonným zástupcom, inou blízkou osobou a s orgánom SPO.²⁹⁷

Pred umiestnením dieťaťa do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu, najneskôr v deň príchodu dieťaťa do tohto zariadenia, zabezpečí orgán SPO zariadeniu na výkon rozhodnutia súdu:

- rozhodnutie súdu o ústavnej starostlivosti, ochrannej výchove, neodkladnom opatrení alebo o výchovnom opatrení,
- rodný list dieťaťa,
- sociálnu správu o osobných pomeroch dieťaťa a rodinných pomeroch dieťaťa,
- posudok o zdravotnom postihnutí dieťaťa, ak bol vydaný.²⁹⁸

Ak nie je možné zabezpečiť umiestnenie dieťaťa do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu v spolupráci s rodičom dieťaťa alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, do siedmich dní odo dňa vykonateľnosti rozhodnutia, orgán SPO podá súdu návrh na výkon rozhodnutia.²⁹⁹

Orgán SPO môže podať súdu návrh na umiestnenie súrodencov do rôznych zariadení na výkon rozhodnutia súdu, ak to vyžaduje zdravotný stav dieťaťa na základe posudku lekára so špecializáciou v príslušnom odbore, psychológa alebo posudku o zdravotnom postihnutí.³⁰⁰

Ak sú súrodenci umiestnení v rôznych zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu alebo ak sa súrodenec alebo súrodenci dieťaťa umiestneného v zariadení na výkon rozhodnutia súdu nachádzajú v prirodzenom rodinnom prostredí alebo náhradnom rodinnom prostredí, orgán SPO vykonáva opatrenia na udržiavanie a rozvíjanie súrodeneckých väzieb.

Obec najmenej raz za šesť mesiacov predkladá orgánu SPO správu o sociálnej situácii rodičov dieťaťa. Súčasťou správy je zhodnotenie podmienok návratu dieťaťa do rodinného prostredia a oznámenie možnosti zverenia dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča teda náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti.³⁰¹

²⁹⁷ MATĚJČEK, Z. a Z. DYTRYCH. Krizové situace v rodine očima dítěte.

²⁹⁸ Interná norma Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny č. 067/2012 Plánovanie sociálnej práce pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kuratele.

²⁹⁹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁰⁰ NAVRÁTIL, P. Reflexivní posouzení v sociální práci s rodinami.

³⁰¹ MATOUŠEK, O. a H. PAZLAROVÁ. Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny.

Orgán SPO najmenej raz za šesť mesiacov predkladá súdu správu o účinkoch opatrení, ktoré boli prijaté na odstránenie dôvodov, pre ktoré bola nariadená ústavná starostlivosť. Informuje súd o možnostiach zrušenia ústavnej starostlivosti alebo zverenia dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti alebo o možnosti osvojenia. Ak je dieťa umiestnené v zariadení na výkon rozhodnutia súdu na základe rozhodnutia o uložení výchovného opatrenia, sleduje orgán SPO účel výchovného opatrenia tak, aby pred uplynutím obdobia, ktoré uviedol súd v rozhodnutí o jeho uložení, informoval súd o plnení účelu výchovného opatrenia.³⁰²

Ak orgán SPO zistí, že je, alebo môže byť v zariadení na výkon rozhodnutia súdu ohrozený život dieťaťa, jeho zdravie alebo jeho priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin, je povinný podať súdu návrh na zmenu zariadenia na výkon rozhodnutia súdu.³⁰³ V návrhu uvedie zariadenie na výkon rozhodnutia súdu, do ktorého navrhuje dieťa umiestniť, so zohľadnením súrodeneckých väzieb a rodinných väzieb dieťaťa, aby zmena nebránila úprave rodinných pomerov dieťaťa a zachovaniu rodinných väzieb a súrodeneckých väzieb.

---

³⁰² OLŠAVSKÁ, M. Niektoré základné informácie k prevencii sociálno-patologických javov.

³⁰³ FICOVÁ, S., M. ŠTEVČEK a kol. Občianske súdne konanie.

12. Postavenie obce v sociálnoprávnej ochrane

Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky. Združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Obec je právnickou osobou.³⁰⁴ Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a starostlivosť o potreby jej obyvateľov. Obec, na ktorej území má dieťa obvyklý pobyt a ktorá vykonáva na základe rozhodnutia súdu funkciu majetkového opatrovníka spolupracuje so zariadením, v ktorom je dieťa umiestnené a s orgánom SPO, ak je to vhodné a účelné na ochranu majetku dieťaťa.³⁰⁵ Obec pri výkone svojej samosprávnej pôsobnosti:

a) vykonáva

- opatrenia zamerané na predchádzanie vzniku porúch psychického, fyzického a sociálneho vývinu detí a plnoletých fyzických osôb,
- opatrenia zamerané na ponúknutie pomoci dieťaťu, rodičom alebo inej plnoletej fyzickej osobe alebo ponúknutie sprostredkovania pomoci pri riešení výchovných problémov alebo rodinných problémov a pri uplatňovaní nárokov dieťaťa,
- sledovanie negatívnych vplyvov pôsobiacich na dieťa a rodinu,
- zisťovanie príčin ich vzniku a vykonávanie opatrení na obmedzenie pôsobenia nepriaznivých vplyvov,
- organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch zameraných na pomoc pri riešení problémov detí v rodine, v škole a na pomoc rodinám pri riešení výchovných problémov, sociálnych problémov a iných problémov v rodine a v medziľudských vzťahoch,
- organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch zameraných na pomoc deťom a plnoletým fyzickým osobám ohrozeným správaním člena rodiny, členov rodiny alebo správaním iných osôb,
- organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch zameraných na plnoleté fyzické osoby, ktoré svojím správaním ohrozujú členov rodiny,
- organizovanie alebo sprostredkovanie programov na obmedzenie a odstránenie negatívnych vplyvov prostredia a na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu detí a plnoletých fyzických osôb;³⁰⁶

³⁰⁴ Zákon č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení v platnom znení.

³⁰⁵ HRUŠÁKOVÁ, M., Z. KRÁLIČKOVÁ, L. WESTPHALOVÁ a kol. Rodinné právo.

³⁰⁶ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

b) spolupracuje s orgánom SPO a so zariadením

- pri vykonávaní odbornej metódy zhodnotenia situácie dieťaťa a rodiny,
- posúdení možností rodičov, ďalších príbuzných a iných blízkych osôb dieťaťa, riešiť situáciu dieťaťa a rodiny na účely určenia miery ohrozenia dieťaťa;

c) spolupôsobí

- pri výkone výchovných opatrení uložených súdom alebo orgánom SPO,³⁰⁷
- pri pomoci deťom, pre ktoré orgán SPO vykonáva sociálnu kuratelu a podieľa sa na spracovaní a plnení plánu sociálnej práce s dieťaťom,
- pri úprave a obnove rodinných pomerov dieťaťa,³⁰⁸

d) poskytuje

- rodičovi dieťaťa alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, príspevok na dopravu do Centra,
- jednorazový príspevok na uľahčenie osamostatnenia sa mladému dospelému, ktorému vznikol nárok na poskytnutie príspevku od Centra,
- finančný príspevok akreditovanému subjektu, ktorý nie je Centrom, a fyzickej osobe alebo právnickej osobe, ktoré vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,
- finančný príspevok na úpravu a obnovu rodinných pomerov dieťaťa, vrátane bytových pomerov a sociálnych pomerov dieťaťa,³⁰⁹
- informácie fyzickej osobe, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, na podanie žiadosti o zapísanie do zoznamu žiadateľov a o subjektoch vykonávajúcich prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť,
- štatistické údaje z oblasti výkonu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately štátnym orgánom SPO na účely spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov;

e) poskytuje pomoc

- dieťaťu v naliehavých prípadoch, najmä ak je ohrozený jeho život, zdravie alebo priaznivý psychický, fyzický a sociálny vývin,

---

³⁰⁷ Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení; Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁰⁸ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁰⁹ HAMALOVÁ, M. a A. BELAJOVÁ. Komunálna ekonomika a politika.

- dieťaťu alebo plnoletej fyzickej osobe ohrozenej správaním člena rodiny, členov rodiny alebo správaním iných fyzických osôb,
- na zachovanie a úpravu vzájomných vzťahov medzi dieťaťom a rodičom a úpravu rodinných pomerov dieťaťa, ak bolo dieťa umiestené v zariadení na výkon ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia alebo výchovného opatrenia,
- mladému dospelému po skončení náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti a ústavnej starostlivosti pri zabezpečení bývania a zamestnania;³¹⁰

f) poskytuje súčinnosť

- štátnym orgánom SPO pri zisťovaní rodinných, bytových a sociálnych pomerov dieťaťa a jeho rodiny na účely vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately;³¹¹
- zariadeniu pri zabezpečovaní osamostatnenia sa mladého dospelého;

g) utvára podmienky na prácu s komunitou

- komunitná práca sa zameriava na budovanie zložiek a vzťahov, ktoré posilňujú komunitu a uľahčujú jej proces premeny,
- zameranie komunitnej práce pri existujúcej komunite je ovplyvňované jej cieľom,
- cieľom komunitnej práce je rozvinutie vlastného potenciálu komunity pri riešení problémov, budovanie sociálneho kapitálu komunity, svojpomocné zvyšovanie kvality života komunity vlastnou aktivitou, rozvoj záujmovej, kultúrnej a športovej činnosti, budovanie kapacít komunity, budovanie a podporovanie záujmu o zmenu v komunite, odstraňovanie sociálnych patológií, eliminácia negatívnych javov, prevencia konfliktov v komunite;³¹²

h) môže zriadiť Centrum

- kontroluje a metodicky usmerňuje ňou zriadené Centrum;
- zriadenie Centra oznamuje orgánu SPO;

i) vyhľadáva fyzické osoby, ktorým by bolo možné zveriť dieťa do starostlivosti;³¹³

³¹⁰ PAVELOVÁ, E. a kol. Komunitná sociálna práca. Sociálna práca v komunite.

³¹¹ KONEČNÝ, S. a B. KONEČNÝ. Otvorená komunálna politika – teória a prax.

³¹² VITÁLOŠOVÁ, I. Komunitná práca a komunitný rozvoj.

³¹³ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

- j) vyjadruje sa** k spôsobu života fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, a spôsobu života jej rodiny;
- k) vedie evidenciu detí, rodín a plnoletých fyzických osôb**, pre ktoré vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately;
- l) kontroluje úroveň vykonávania opatrení** sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately u subjektov, ktorým poskytuje finančný príspevok;
- m) plní ďalšie úlohy** podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane a osobitných predpisov.³¹⁴

Obec môže, v rozsahu stanovenom zákonom, zabezpečiť výkon samosprávnej pôsobnosti aj prostredníctvom akreditovaného subjektu alebo prostredníctvom právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ak sa nevyžaduje akreditácia na vykonávané opatrenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.³¹⁵

Obec, na ktorej území má dieťa obvyklý pobyt a ktorá vykonáva na základe rozhodnutia súdu funkciu poručníka dieťaťa, je povinná pred podaním správy o dieťati zistiť:

- informáciu o zdravotnom stave dieťaťa u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ktorý vedie jeho zdravotnú dokumentáciu, vrátane poskytnutej zdravotnej starostlivosti za obdobie od podania poslednej správy o dieťati,
- informácie o školskej dochádzke dieťaťa alebo jeho príprave na povolanie vrátane informácie o dosiahnutých školských výsledkoch,
- stanovisko orgánu SPO k účinkom opatrení sociálnoprávnej ochrany, ak boli vykonávané,
- stanovisko zariadenia, ak je v ňom dieťa umiestnené,
- informácie podľa dožiadania súdu.³¹⁶

Pomáhajúci profesionáli, ktorí pracujú v obecnej samospráve pri poskytovaní sociálnoprávnej ochrany, sú základným funkčným prvkom systému podpory ohrozenej či dysfunkčnej rodiny. Zmyslom ich práce má byť sprevádzanie rodiny, ako i jednotlivých členov rodiny situáciami, ktoré súvisia s etapami života a vývoja rodiny. V súčasnosti sú pomáhajúci profesionáli pracujúci s rodinou zamestnancami prevažne štátnej správy.³¹⁷

---

³¹⁴ GAŽIKOVÁ, E. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kurately.

³¹⁵ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³¹⁶ OLÁH, M. Sociálnoprávna ochrana detí.

³¹⁷ PAVELOVÁ, Ľ. a kol. Komunitná sociálna práca. Sociálna práca v komunite.

Predpokladom kvalitného výkonu sociálnoprávnej ochrany je, že pomáhajúci profesionáli pracujúci v obecnom systéme na úseku sociálnoprávnej ochrany sú kvalifikovaní a supervidovaní. To vyžaduje aby mali prehľad a poznatky o všetkých dostupných službách, všetkých úrovni podpory a opory rodiny. Ich úlohou je rodine a deťom tieto služby ponúknuť a sprostredkovať s cieľom obnovenia funkčnosti rodinného systému.³¹⁸

---

³¹⁸ KRUPA, S. et al. Rozvoj komunitných sociálnych služieb.

13. Náhradné rodinné prostredie

Harmonická rodina predstavuje pre dieťa dôležitú základňu, poskytuje mu pocit spolupatričnosti, tradície, dodáva oporu v nepriaznivých situáciách a ukazuje smerovanie zmyslu života. V rodine dieťa v bezpečnom prostredí zisťuje kto je. Nepriaznivé životné okolnosti však spôsobujú, že nie vždy môže dieťa vyrastať v svojej pôvodnej biologickej rodine. Vtedy sa volí z alternatív rodinného prostredia a to najmä pestúnska starostlivosť alebo osvojenie si dieťaťa.

Pestúnska starostlivosť

Ak rodičia nezabezpečujú, alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa a nie je možné dieťa zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti, orgán SPO sprostredkuje dieťaťu pestúnsku starostlivosť alebo inú formu náhradnej rodinnej starostlivosti.³¹⁹ Ak rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa a ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, súd môže rozhodnúť o jeho zverení do pestúnskej starostlivosti fyzickej osoby, ktorá spĺňa požiadavky a predpoklady kladené na pestúna.

Pestúnom sa môže stať len fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne, je zapísaná do zoznamu žiadateľov o pestúnsku starostlivosť a spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ňou žijú v domácnosti, zaručuje, že bude pestúnsku starostlivosť vykonávať v záujme maloletého dieťaťa.³²⁰

Pestún je povinný vykonávať osobnú starostlivosť o maloleté dieťa v rovnakom rozsahu, v akom ju vykonávajú rodičia. Pred dočasným premiestnením maloletého dieťaťa do cudziny na dobu dlhšiu ako tri mesiace, má povinnosť, najmenej 30 dní vopred, oznámiť súdu dočasné premiestnenie maloletého dieťaťa spolu s údajmi o mieste, účele a dĺžke pobytu v cudzine a o iných významných skutočnostiach súvisiacich s dočasným premiestnením. Pestún má právo zastupovať maloleté dieťa. Spravovať jeho majetok má právo iba v bežných veciach. Ak pestún predpokladá, že rozhodnutie zákonného zástupcu maloletého dieťaťa v podstatných veciach nie je v súlade so záujmom maloletého dieťaťa, môže sa domáhať, aby tento súlad pri konkrétnom rozhodnutí zákonného zástupcu preskúmal súd.

---

³¹⁹ BERTOVIÁ, S. a kol. Program prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti.

³²⁰ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Maloleté dieťa, ktoré žije v domácnosti s pestúnom, je povinné podieľať sa osobnou pomocou na zabezpečovaní chodu domácnosti. Ak má dieťa príjem z vlastnej práce, je povinné sa podieľať aj príspevkom z tohto príjmu, na spoločných potrebách rodiny.³²¹

Počas výkonu pestúnskej starostlivosti rodičia maloletého dieťaťa vykonávajú svoje rodičovské práva a povinnosti len v rozsahu, v akom nepatria pestúnovi. Rodičia majú právo sýkať sa s maloletým dieťaťom, ktoré bolo zverené do pestúnskej starostlivosti. Ak sa s pestúnom nedohodnú, o výkone tohto práva rozhodne na návrh niektorého z rodičov alebo pestúna súd. Súd najmenej raz za šesť mesiacov zhodnotí v súčinnosti s orgánom SPO alebo v súčinnosti s inými osobami, ktoré sú oboznámené s pomermi maloletého dieťaťa, výkon pestúnskej starostlivosti, a to najmä kvalitu starostlivosti o dieťa v pestúnskej starostlivosti a skutočnosť, či rodičia môžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa.³²²

Orgán SPO musí poskytnúť dieťaťu, ktorému treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť, sociálne poradenstvo, informácie o účinkoch náhradnej rodinnej starostlivosti a psychologickú starostlivosť, teda prípravu dieťaťa, ktorá sa poskytuje spôsobom primeraným veku a rozumovej vyspelosti dieťaťa. Prípravu dieťaťa realizuje určený orgán SPO alebo akreditovaný subjekt upovedomený o potrebe pripraviť dieťa.³²³ Príprava dieťaťa sa nevyžaduje, ak to nie je účelné vzhľadom na nízky vek dieťaťa.

O príprave dieťaťa na náhradnú rodinnú starostlivosť vypracúva orgán SPO, akreditovaný subjekt alebo zariadenie správu o príprave dieťaťa na náhradnú rodinnú starostlivosť. Táto správa obsahuje najmä:

- informácie o poskytnutí sociálneho poradenstva dieťaťu,
- informácie o účinkoch náhradnej rodinnej starostlivosti,
- záznam o zohľadnení názorov a želaní dieťaťa,
- odporúčanie formy náhradnej rodinnej starostlivosti.³²⁴

Príprava na náhradnú rodinnú starostlivosť fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, sa vykonáva v rozsahu najmenej 26 hodín. Subjekt vykonávajúci túto prípravu zriaďuje tím na prípravu fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom. Najmenej jeden člen tímu musí mať vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore psychológia. Zástupca orgánu SPO, ak nie je členom tímu, zúčastňuje sa na

---

³²¹ PAVELKOVÁ, B. Maloletí v slovenskom rodinnom práve.

³²² HORVÁTH, E. a A. ANDRÁŠIOVÁ. Civilný mimosporový poriadok.

³²³ BERTOVIČ, S. a kol. Program prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti.

³²⁴ FICOVÁ, S. Ochrana práv maloletých v civilnom procese.

priebehu prípravy a záverečnej časti prípravy. Príprava na náhradnú rodinnú starostlivosť fyzickej osoby sa vykonáva individuálnou, skupinovou alebo kombináciou individuálnej formy a skupinovej formy.³²⁵

Príprava na náhradnú rodinnú starostlivosť sa aktualizuje

- ak dôjde po skončení tejto prípravy k zmene pomerov na strane žiadateľa,
- ak od jej skončenia uplynú dva roky,
- ak žiadateľ je pestún, osvojiteľ alebo budúci osvojiteľ alebo budúci pestún.³²⁶

Osvojenie

Osvojením vzniká medzi osvojiteľom a osvojencom rovnaký vzťah, aký je medzi rodičmi a deťmi. Medzi osvojencom a príbuznými osvojiteľa vzniká osvojením príbuzenský vzťah. Osvojitelia majú pri výchove detí rovnakú zodpovednosť a rovnaké práva a povinnosti ako rodičia. Osvojiť možno len maloleté dieťa, ak je osvojenie v jeho záujme. Medzi osvojiteľom a osvojencom musí byť primeraný vekový rozdiel.³²⁷

Za konania súdu vo veci osvojenia považujeme konanie o osvojiteľnosti, konanie o osvojení a konanie o zverení maloletého do predosvojiteľskej starostlivosti.

- **Konanie o osvojiteľnosti** - návrh na začatie konania o osvojiteľnosti môže podať zákonný zástupca dieťaťa, u ktorého sú splnené predpoklady na osvojenie, orgán SPO, zariadenie v ktorom je dieťa umiestnené alebo súd rozhodne a to aj bez návrhu.
- **Konanie o osvojení** - možno ho začať len na návrh. O osvojení rozhodne súd bezodkladne, najneskôr do šiestich mesiacov od podania návrhu na osvojenie.
- **Konanie o zverení maloletého do predosvojiteľskej starostlivosti** - konanie sa začína len na návrh budúceho osvojiteľa. Vo výroku uznesenia o zverení dieťaťa do predosvojiteľskej starostlivosti súd vymedzí rozsah práv a povinností budúceho osvojiteľa k maloletému.³²⁸

Orgán SPO podáva súdu návrh o splnení podmienok osvojiteľnosti dieťaťa. Pred podaním návrhu orgán SPO zisťuje najmä:

---

³²⁵ VLČKOVÁ, M. Týrané dieťa.

³²⁶ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³²⁷ Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³²⁸ Zákon č. 161/2015 Z. z. civilný mimosporový poriadok v platnom znení.

- rodinné pomery, bytové pomery a sociálne pomery rodičov dieťaťa a záujem rodičov o dieťa,
- prekážky, ktoré bránia rodičom v prejavení skutočného záujmu o dieťa a v úprave rodinných pomerov a sociálnych pomerov,
- stanovisko obce k spôsobu života rodičov dieťaťa, k možnosti, snahe a ochote rodičov prejaviť o dieťa skutočný záujem a upraviť si rodinné pomery a sociálne pomery,
- stanovisko zariadenia, ak je v ňom dieťa umiestnené, k záujmu rodičov stretávať sa s dieťaťom, spôsobu a rozsahu stretávania sa rodičov s dieťaťom a k vplyvu týchto stretnutí na dieťa,
- okolnosti na strane dieťaťa vylučujúce splnenie účelu osvojenia.³²⁹

Ak je dieťa umiestnené v zariadení, orgán SPO zisťuje vyššie uvedené skutočnosti podľa potreby, najmenej raz za šesť mesiacov. Za okolnosti, ktoré sú na strane dieťaťa a ktoré vylučujú splnenie účelu osvojenia, je možné považovať najmä:

1. **preukázateľný nesúhlas dieťaťa** s osvojením, ak je dieťa schopné vzhľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť posúdiť dôsledky osvojenia,
2. **zdravotný stav dieťaťa** vyžadujúci osobitnú starostlivosť poskytovanú výlučne pobytovou formou v zariadení; zdravotný stav dieťaťa sa v tomto prípade preukazuje vyjadrením,
3. **vek dieťaťa** blízky veku plnoletosti.³³⁰

Orgán SPO je povinný podať súdu návrh o splnení podmienok osvojiteľnosti dieťaťa bezodkladne, najneskôr v pracovný deň, ktorý nasleduje po dni, keď zistil, že

- a) je splnená podmienka osvojiteľnosti dieťaťa,
- b) výsledky zisťovania svedčia o skutočnosti, že rodičia dieťaťa neprejavovali o dieťa skutočný záujem a v prejavení skutočného záujmu im nebránila závažná prekážka,
- c) na strane dieťaťa nie sú okolnosti, ktoré vylučujú splnenie účelu osvojenia.³³¹

O osvojiteľnosti rozhodne súd najneskôr do troch mesiacov odo dňa začatia konania. Túto lehotu možno predĺžiť najviac o tri mesiace, ak rozhodnutiu súdu bránia vážne dôvody a objektívne príčiny.

³²⁹ FICOVÁ, S. Ochrana práv maloletých v civilnom procese.

³³⁰ HORVÁTH, E. a E. VARGA. Zákon o rodine.

³³¹ OLÁH, M. Sociálnoprávna ochrana detí.

Osvojiteľom sa môže stať len fyzická osoba, ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne, je zapísaná do zoznamu žiadateľov o osvojenie podľa osobitného predpisu³³² a spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ňou žijú v domácnosti, zaručuje, že osvojenie bude v záujme maloletého dieťaťa.³³³ Fyzická osoba, ktorá má záujem stať sa osvojiteľom, nie je spôsobilá na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti, ak

1. podľa údajov z odpisu registra trestov nie je fyzická osoba spôsobilá na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti z dôvodu, že:

- bola odsúdená za úmyselný trestný čin na nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere vyššej ako jeden rok a to aj, ak jej bolo odsúdenie za takýto trestný čin zahladené alebo sa na ňu hľadá, akoby nebola za takýto čin odsúdená,
- bola odsúdená za úmyselný trestný čin z trestných činov proti životu a zdraviu, proti slobode a ľudskej dôstojnosti, proti rodine a mládeži, proti iným právam a slobodám, proti mieru a ľudskosti, alebo bola odsúdená za niektorý z trestných činov terorizmu a extrémizmu a to aj, ak jej bolo odsúdenie za takýto trestný čin zahladené alebo sa na ňu hľadá, akoby nebola za takýto čin odsúdená,³³⁴

2. podľa správy o zdravotnom stave fyzickej osoby nie je spôsobilá na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti;

3. preukáže sa, že fyzická osoba nie je spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu;

4. fyzická osoba neskončí prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť do jedného roka od podania žiadosti o zapísanie do zoznamu žiadateľov;

5. súd rozhodol podľa § 38 zákona č. 36/2005 Z. z.

- o pozastavení výkonu rodičovských práv fyzickej osoby a výkon rodičovských práv tejto osoby je pozastavený v čase konania vo veci zapísania fyzickej osoby do zoznamu žiadateľov,
- o obmedzení výkonu rodičovských práv fyzickej osoby,

---

³³² § 35 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³³³ THURZOVÁ, M. Základy práva pre sociálnych pracovníkov.

³³⁴ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

- o pozbavení výkonu rodičovských práv fyzickej osoby.³³⁵

Na osvojenie je potrebný súhlas rodičov osvojovaného maloletého dieťaťa. Osobný súhlas rodiča musí mať písomnú formu a musí byť uskutočnený pred súdom alebo pred orgánom SPO, alebo pred povereným zamestnancom orgánu SPO v zdravotníckom zariadení, kde sa dieťa narodilo. Odvolať súhlas možno len do času, kým maloleté dieťa nie je umiestnené na základe rozhodnutia súdu do starostlivosti budúcich osvojiteľov.³³⁶ Na osvojenie nie je potrebný súhlas rodičov osvojovaného maloletého dieťaťa ani súhlas maloletého rodiča maloletého dieťaťa, ak

- počas najmenej šiestich mesiacov neprejavovali skutočný záujem o maloleté dieťa najmä tým, že ho nenavštevovali, neplnili si pravidelne a dobrovoľne vyživovaciu povinnosť k maloletému dieťaťu a nevynaložili úsilie upraviť si svoje rodinné a sociálne pomery tak, aby mohli osobne vykonávať starostlivosť o maloleté dieťa ak im v prejavení záujmu nebránila závažná prekážka,
- počas najmenej dvoch mesiacov po narodení dieťaťa neprejavili o dieťa žiadny záujem, ak im v prejavení záujmu nebránila závažná prekážka,
- je rodičom žena, ktorá požiadala o utajenie svojej osoby v súvislosti s pôrodom a počas najmenej dvoch mesiacov po narodení dieťaťa neprejavila o dieťa žiadny záujem,
- dajú súhlas na osvojenie vopred bez vzťahu k určitým osvojiteľom.³³⁷

O splnení podmienok osvojiteľnosti maloletého dieťaťa rozhoduje súd na návrh orgánu SPO alebo aj bez návrhu. Pred rozhodnutím súdu o osvojení musí byť maloleté dieťa najmenej po dobu deviatich mesiacov v starostlivosti budúceho osvojiteľa.³³⁸ Náklady spojené s predosvojiteľskou starostlivosťou uhrádza budúci osvojiteľ. V rozhodnutí o zverení maloletého dieťaťa do starostlivosti budúcich osvojiteľov súd vymedzí rozsah ich práv a povinností k maloletému dieťaťu.³³⁹ O osvojení rozhodne súd bezodkladne, najneskôr do šiestich mesiacov od podania návrhu na osvojenie. Konanie možno predĺžiť, len ak z objektívnych príčin nemožno vykonať dôkazy.³⁴⁰

³³⁵ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³³⁶ THURZOVÁ, M. Základy práva pre sociálnych pracovníkov.

³³⁷ HORVÁTH, E. a E. VARGA. Zákon o rodine. Komentár.

³³⁸ SCHOOLEROVÁ, J. E. Adopcia- vzťah založený na sľube.

³³⁹ ŠKOVIERA, A. Trendy náhradnej výchovy.

³⁴⁰ Zákon č. 161/2015 Z. z. civilný mimosporový poriadok v platnom znení.

Ak ide o prípravu dieťaťa na osvojenie a vyžaduje sa súhlas dieťaťa s osvojením, musí byť súčasťou správy o príprave dieťaťa na osvojenie aj písomne vyhotovený súhlas dieťaťa s osvojením. Zariadenie, ktoré realizuje prípravu dieťaťa, alebo akreditovaný subjekt, ktorý realizuje prípravu dieťaťa, doručí správu o príprave dieťaťa najneskôr do 30 dní od začatia prípravy dieťaťa určenému orgánu SPO.³⁴¹ Ak nie je príprava dieťaťa skončená do 30 dní od jej začatia, zariadenie alebo akreditovaný subjekt, písomne informuje o dôvodoch neskončenia prípravy dieťaťa a o predpokladanom termíne skončenia prípravy dieťaťa.

Ak nebola príprava dieťaťa realizovaná z dôvodu nízkeho veku dieťaťa a sú splnené podmienky, zariadenie, v ktorom je dieťa umiestnené, bezodkladne doručí určenému a príslušnému orgánu SPO písomnú informáciu, že príprava dieťaťa nebola realizovaná z dôvodu nízkeho veku dieťaťa. Táto informácia sa na účely sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti považuje za správu o príprave dieťaťa. Tento postup platí primerane aj na určený orgán SPO, ktorý realizuje prípravu dieťaťa.³⁴²

Ak dieťa nie je pripravené na sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti ani po skončení prípravy dieťaťa, v správe o príprave dieťaťa na náhradnú rodinnú starostlivosť sa uvedú osobitne dôvody tejto skutočnosti spolu s vyjadrením k možnostiam aktualizácie prípravy dieťaťa.

Akreditovaný subjekt okrem zariadenia, v ktorom je dieťa umiestnené, musí mať na vykonávanie prípravy dieťaťa akreditáciu.³⁴³

Sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti na účel stanovený zákonom o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele je

- vedenie prehľadu detí, ktorým treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť,
- evidenciu žiadostí fyzických osôb, ktoré majú záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, o zapísanie do zoznamu žiadateľov o náhradnú rodinnú starostlivosť,
- príprava, posúdenie a odporúčanie fyzickej osoby na zapísanie do zoznamu žiadateľov,
- rozhodnutie o zapísaní fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, do zoznamu žiadateľov,
- vedenie zoznamu žiadateľov,

---

³⁴¹ HORVÁTH, E. a A. ANDRÁŠIOVÁ. Civilný mimosporový poriadok.

³⁴² HORVÁTH, E. a E. VARGA. Zákon o rodine. Komentár.

³⁴³ OLÁH, M. a J. ROHÁČ. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

- sprostredkovanie nadviazania osobného vzťahu medzi dieťaťom, ktorému treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť, a žiadateľom o pestúnsku starostlivosť alebo o osvojenie.³⁴⁴

---

³⁴⁴ MATĚJČEK, Z. Osvojení a pěstounská péče.

14. Opatrenia sociálnoprávnej ochrany v zariadení sociálnoprávnej ochrany

Zariadenie sociálnoprávnej ochrany je preventívnym a prvkontaktným zariadením sociálnych služieb, ktoré je zriadené za účelom ochrany pred akútnym ohrozením zdravia, života a riadnej výchovy maloletého. Zariadenie zabezpečuje liečebno – výchovné, nápravné a preventívne programy pre deti a mládež, ktoré by mali predchádzať nariadeniu ústavnej výchovy.³⁴⁵ Do zariadenia sociálnoprávnej ochrany sú umiestňované deti vo veku od 0 do 18 rokov. Úhrada za pobyt v zariadení sociálnoprávnej ochrany sa platí, aj keď je dieťa prijaté na základe výkonu rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia, alebo rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia, ktoré podal orgán SPO. Zariadenie sociálnoprávnej ochrany vykonáva svoju činnosť celoročne pobytovou formou 24 hodín denne.³⁴⁶

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany sa vykonávajú v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorého účelom je

- vykonávanie pobytového opatrenia súdu,
- vykonávanie špecializovaného programu,
- je vykonávanie resocializačného programu,
- Iné zariadenia, zriadené na vykonávanie opatrení podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele.³⁴⁷

Každé zariadenie sociálnoprávnej ochrany musí mať názov, z ktorého vyplýva predmet jeho činnosti a odborné zameranie, a ak je to vhodné a účelné, aj jeho cieľovú skupinu. Verejné označenie zariadenia názvom sa nevyžaduje. Účel, na ktorý bolo zariadenie zriadené sa zabezpečuje najmä vykonávaním pomoci na zvládnutie krízy, pomoci pri príprave na školské vyučovanie, psychologickéj starostlivosti, poskytovaním bývania, stravovania a pod..³⁴⁸ Zariadenie sociálnoprávnej ochrany vykonáva svoju činnosť podľa účelu, na ktorý bolo zriadené

- ambulantnou formou,
- celodennou formou alebo po určitú časť dňa,

---

³⁴⁵ ŽIAKOVÁ, E. a kol. Sociálna práca. Teoretické východiská a praktické kontexty.

³⁴⁶ MIKLOŠKO, J. Náhradná starostlivosť.

³⁴⁷ Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁴⁸ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

- pobytovou formou.³⁴⁹

Jednotlivé formy činnosti možno vhodne a účelne kombinovať. Metódy, techniky a postupy práce a starostlivosť možno voliť a kombinovať tak, aby zariadenie plnilo účel, na ktorý bolo zriadené.³⁵⁰ Účel, na ktorý bolo zariadenie sociálnoprávnej ochrany zriadené, sa zabezpečuje prostredníctvom vykonávania najmä týchto činností:

- sociálnej práce,
- odbornej diagnostiky,
- pomoci na zvládnutie krízy,
- špeciálneho sociálneho poradenstva,
- výchovy,
- pomoci pri príprave na školské vyučovanie,
- liečebno-výchovnej starostlivosti,
- psychologickkej starostlivosti,
- špeciálno-pedagogickej starostlivosti,
- resocializácie a resocializačných programov,
- rekreačnej činnosti,
- rehabilitačnej činnosti,
- zvyšovanie pracovných zručností.³⁵¹

Zariadenie sociálnoprávnej ochrany musí utvárať podmienky aj na prípravu stravy, záujmovú činnosť, kultúrnu činnosť, pracovné uplatnenie a úschovu cenných vecí. Zabezpečuje najmä psychoterapiu, stravovanie, zdravotnú starostlivosť, vzdelávanie a prípravu na povolanie a psychologickú starostlivosť. Poskytuje starostlivosť najmä bývanie, stravovanie, obslužné činnosti a osobné vybavenie.³⁵²

---

³⁴⁹ PAVELKOVÁ, B. Maloletí v slovenskom rodinnom práve.

³⁵⁰ VLČEK, R. a Z. HRUBEŠOVÁ. Sociálnoprávna ochrana maloletých.

³⁵¹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁵² GAŽIKOVÁ, E. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

15. Centrum pre deti, ich rodiny a plnoleté fyzické osoby

Zriaďovateľom Centier pre deti a rodiny (ďalej len Centrum) je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. Dôvodom je osvedčené fungovanie zriaďovateľskej pôsobnosti Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny k predchodcom Centier, v minulosti existujúcich detských domovov. Ústredie ako zriaďovateľ štátnych Centier zabezpečuje aj dostatočný počet miest v potrebnej štruktúre na výkon rozhodnutia súdu v štátnych aj neštátnych Centrách a iných zariadeniach. Centrum úzko spolupracuje s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny v okresoch pre ktoré zabezpečuje výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany.³⁵³

Centrum, ako nový druh zariadenia sociálnoprávnej ochrany môže za zákonom stanovených podmienok, zriaďovať aj obec a vyšší územný celok na účel plnenia svojich pôsobností (bez finančnej podpory zo strany štátnej správy) alebo akreditovaný subjekt. V prípade Centier zriadených v samosprávnej pôsobnosti obcí a vyšších územných celkov nie je ich účelom vykonávanie pobytových opatrení súdu ani ambulantných výchovných opatrení, resp. neodkladných opatrení s charakterom ambulantného výchovného opatrenia.³⁵⁴

Centrum je zriadené na účel vykonávania:

- a) opatrení dočasne nahrádzajúcich dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia alebo o uložení výchovného opatrenia;
- b) výchovných opatrení podľa § 12 ods. 1 písm. b) a d) zákona č. 305/2005 Z.z. ktorými sú:
  - povinnosť dieťaťa podrobiť sa odbornej diagnostike v špecializovanej ambulantnej starostlivosti, ak je to potrebné na uplatnenie primeraného opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre deti a diagnostiku nemožno zabezpečiť iným spôsobom,
  - povinnosť dieťaťa zúčastniť sa na výchovnom programe alebo na sociálnom programe. Teda výchovných opatrení ktorými je uložená povinnosť podrobiť sa

³⁵³ HORVÁTH, E. a A. ANDRÁŠIOVÁ. Civilný mimosporový poriadok.

³⁵⁴ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

sociálnemu poradenstvu alebo inému odbornému poradenstvu, povinností uložených na zabezpečenie účelu výchovného opatrenia alebo neodkladných opatrení, ktorými je uložená takáto povinnosť;

- c) opatrení na predchádzanie vzniku, prehlbovania a opakovania:
- krízových situácií dieťaťa v prirodzenom rodinnom prostredí alebo náhradnom rodinnom prostredí,
  - porúch psychického, fyzického alebo sociálneho vývinu dieťaťa z dôvodu problémov v prirodzenom rodinnom prostredí, náhradnom rodinnom prostredí, širšom sociálnom prostredí a v medziľudských vzťahoch;
- d) špecializovaného programu na predchádzanie vzniku, prehlbovania a opakovania krízových situácií dieťaťa, ktoré je obeťou trestného činu obchodovania s ľuďmi, dieťaťa týraného alebo sexuálne zneužívaného alebo na vykonávanie opatrení na overenie miery ohrozenia dieťaťa týraním, sexuálnym zneužívaním alebo inými činmi ohrozujúcimi jeho život, zdravie, priaznivý psychický, fyzický alebo sociálny vývin;³⁵⁵
- e) resocializačného programu na podporu sociálneho začlenenia dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby závislej od alkoholu, drog alebo patologického hráčstva.³⁵⁶

Orgán SPO zriaďuje Centrum ako rozpočtovú organizáciu. Centrum môže zriaďiť aj obec, vyšší územný celok, iná právnická osoba alebo fyzická osoba (ak má postavenie akreditovaného subjektu). Centrum zriadené inou právnickou osobou alebo fyzickou osobou vykonáva opatrenia podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele na základe udelenej akreditácie.³⁵⁷ Centrum, ktoré vykonáva pobytové opatrenie súdu, vykonáva prípravu a informačné poradenstvo.

Centrum zriadené obcou alebo vyšším územným celkom

- nevykonáva pobytové opatrenie súdu alebo ambulantné výchovné opatrenie,

---

³⁵⁵ VANÍČKOVÁ, E. Tělesné tresty dětí.

³⁵⁶ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁵⁷ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- vykonáva opatrenia podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele bez predchádzajúceho odporúčania orgánu SPO.³⁵⁸

Centrum vykonáva opatrenia podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane a o sociálnej kuratele a podľa účelu, na ktorý bolo zriadené

- a) pobytovou formou,
- b) ambulantnou formou,
- c) terénnou formou.³⁵⁹

Centrum možno zriadiť na plnenie viacerých účelov. Formy vykonávaných opatrení možno vhodne a účelne kombinovať. Centrum podľa účelu, na ktorý bolo zriadené, je povinné vypracovať pobytový program Centra, špecializovaný program Centra alebo resocializačný program Centra a zverejniť program Centra alebo programy Centra na svojom webovom sídle. Centrum vypracuje a uskutočňuje program supervízie.³⁶⁰ Účelom Centra môže byť vykonávanie špecializovaného programu na dobrovoľnej báze alebo na základe súdneho rozhodnutia. Obsah programu a jeho náležitosti sú ustanovené vyhláškou.³⁶¹

Práve výchovné opatrenia ambulantného charakteru majú výrazný preventívny význam v celkovej konštrukcii opatrení na predchádzanie umiestňovaniu detí do náhradného prostredia. Výchovné opatrenia ambulantného charakteru našli svoje využitie aj v situáciách rodičovských konfliktov, v situáciách, kedy je potrebné zabezpečiť dieťaťu podmienky na adaptáciu na novú situáciu, pri poruchách správania a problémovom správaní detí a pod..³⁶²

Medzi povinnosti Centra patrí aj vykonávanie opatrení na predchádzanie vzniku, prehlbovania a opakovania krízových situácií dieťaťa v rodinnom prostredí dieťaťa alebo náhradnom rodinnom prostredí dieťaťa a porúch vývinu detí z dôvodu výchovných

---

³⁵⁸ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁵⁹ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁶⁰ VASKA, L. Teoretické aspekty supervízie začínajúcich sociálnych pracovníkov; Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁶¹ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁶² VLČEK, R. a Z. HRUBEŠOVÁ. Sociálnoprávna ochrana maloletých.

problémov, sociálnych problémov a iných problémov v rodinnom prostredí, náhradnom rodinnom prostredí, v širšom sociálnom prostredí a v medziľudských vzťahoch.³⁶³

Centrum musí mať spracovaný program supervízie³⁶⁴, ktorý sa ročne zhodnocuje. Základné náležitosti programu supervízie stanoví vykonávacia vyhláška.³⁶⁵

Centrum zabezpečuje plnenie účelu vykonávaním rôznych odborných činností najmä

- sociálnej práce,
- psychologickéj pomoci a starostlivosti,
- špeciálno-pedagogickej starostlivosti,
- liečebnovýchovnej starostlivosti,
- diagnostiky,
- ďalších odborných činností zodpovedajúcich účelu Centra,
- utvára podmienky na ďalšie činnosti v ustanovenom rozsahu.³⁶⁶

Problematika plánovania individuálnej práce s klientom je zabezpečovaná prostredníctvom individuálnych plánov. Náležitosti a podrobnosti individuálnych plánov v Centrách je upravená vo vykonávacom predpise.³⁶⁷

Centrum, ktoré prestalo plniť účel, na ktorý bolo zriadené, je povinné vykonať nevyhnutné úkony na zabezpečenie klientov Centra. V prípade detí, ktoré boli umiestnené na základe súdneho rozhodnutia, je vykonanie týchto úkonov úlohou orgánu SPO.

Výkon opatrení pobytovou formou

Centrum vykonáva opatrenia pobytovou formou pre:

a) dieťa na základe

- dohody s rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa,
- požiadania dieťaťa,

---

³⁶³ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁶⁴ VASKA, L. Teoretické aspekty supervízie začínajúcich sociálnych pracovníkov.

³⁶⁵ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

³⁶⁶ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁶⁷ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

- rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia,

b) plnoletú fyzickú osobu,

- ktorá sa zúčastňuje na resocializačnom programe,
- ktorou je mladý dospelý, po ukončení pobytového opatrenia súdu nadobudnutím plnoletosti dieťaťa,

c) tehotnú ženu a túto ženu po pôrode a jej dieťa.

Ak Centrum prijalo dieťa na základe jeho požiadania, je povinné bezodkladne oznámiť prijatie dieťaťa orgánu SPO, v územnom obvode ktorého sa Centrum nachádza. Zároveň je povinné zabezpečiť lekársku prehliadku dieťaťa u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti.³⁶⁸

Centrum vykonáva opatrenia pobytovou formou zamestnancami Centra, ktorí

- vykonávajú odborné činnosti v odbornom tíme v ustanovenom počte a profesijnej štruktúre,
- poskytujú odbornú pomoc a starostlivosť v ustanovenom počte a profesijnej štruktúre v
  - profesionálnej náhradnej rodine,
  - skupine,
  - samostatne usporiadanej skupine.³⁶⁹

Ak je na dosiahnutie účelu vykonávania opatrení pobytovou formou potrebné vykonávať opatrenia ambulantnou formou alebo terénnou formou, centrum je povinné tieto opatrenia vykonávať ako súčasť vykonávania opatrení pobytovou formou.³⁷⁰

Súčasťou vykonávania opatrení pobytovou formou je v rozsahu ustanovenom zákonom o sociálnoprávnej ochrane a o sociálnej kuratele

a) poskytovanie

- bývania,
- stravovania, zabezpečenie stravovania alebo vytvorenie podmienok na prípravu stravy,

³⁶⁸ Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁶⁹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁷⁰ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- obslužných činností,
- osobného vybavenia deťom;

b) úschova cenných vecí;

c) zabezpečenie

- zdravotnej starostlivosti,
- povinnej školskej dochádzky a prípravy na povolanie.³⁷¹

Centrum môže vytvoriť podmienky na poskytovanie starostlivosti tehotnej žene, tejto žene po pôrode a jej dieťaťu, najdlhšie do 24 mesiacov veku dieťaťa. Centrum tehotnej žene, tejto žene po pôrode a jej dieťaťu poskytuje bývanie, stravovanie (alebo zabezpečuje stravovanie alebo vytvára podmienky na prípravu stravy) a poskytuje obslužné činnosti. Podmienky poskytovania starostlivosti dohodne Centrum písomne.³⁷²

Psychická spôsobilosť zamestnanca Centra

Zamestnanec Centra, ktorý prichádza do osobného kontaktu s deťmi, musí spĺňať psychickú spôsobilosť. Centrum je povinné viesť zoznam pracovných miest, na ktorých zamestnanec Centra prichádza do osobného kontaktu s deťmi.

Psychickú spôsobilosť preukazuje

- a) záujemca o zamestnanie psychologickým posudkom vypracovaným na základe psychologického vyšetrenia nie starším ako jeden rok,
- b) zamestnanec Centra psychologickým posudkom vypracovaným na základe psychologického vyšetrenia
  - v lehotách určených Centrom, nie dlhších ako päť rokov od posledného psychologického vyšetrenia,
  - pri vzniku dôvodnej pochybnosti o tom, či zamestnanec Centra spĺňa predpoklad psychickej spôsobilosti,

---

³⁷¹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁷² Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

- pri podozrení z týrania alebo sexuálneho zneužívania dieťaťa, pre ktoré Centrum vykonáva opatrenia pobytovou formou.³⁷³

Medzi kontraindikácie psychickej spôsobilosti zamestnanca Centra je možno zaradiť:

- intelektové schopnosti a kognitívnu výkonnosť v pásme subnormy a nižšie,
- zvýraznená subnormalita sociálnej inteligencie,
- organické porušenie centrálnej nervovej sústavy,
- paranoidnú, schizoidnú, disociálnu, emočne nestabilnú a hraničnú poruchu osobnosti,
- psychickú odolnosť voči záťaži pod priemerom populácie (neschopnosť odhadnúť a posúdiť mieru rizika, nedostatočná úroveň racionálnej regulácie a sebaovládania),
- akcentovanú črtu agresivity, hostility, hnevливosti v osobnosti uchádzača,
- tendencie k impulzívnemu reagovaniu, emocionálnej labilitate a explozivite na úrovni akcentovanej črty osobnosti,
- nedostatočne rozvinuté vyššie city (najmä sociálne city),
- egocentrizmus ako zvýraznená črta osobnosti,
- ľahkú ovplyvniteľnosť, nezdržanlivosť, znaky nezrelosti, závislého reagovania, regresných tendencií pri zvládaní záťažových situácií,
- osobnosť s protispoločenskými motiváciami konania,
- poruchy psychosexuálneho vývinu, psychosexuálnu nezrelosť, podozrenie na sexuálnu deviáciu,
- sklon k závislosti od alkoholu alebo od inej návykovej látky, rizikové hráčstvo,
- chýbajúca, alebo nízka schopnosť empatie a vytvárania sociálnych vzťahov, sťažená sociálna adaptácia a izolácia v spoločnosti,
- všeobecné tendencie rizikového správania,
- psychopatologické symptómy zistené v anamnéze alebo priamo prítomné počas vyšetrenia uchádzača,
- anamnestická prítomnosť znakov: trestná činnosť, výchovné problémy, partnerské problémy, závažné zdravotné poruchy, psychické poruchy a choroby.³⁷⁴

---

³⁷³ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Výkon opatření pobytovou formou na základe rozhodnutia súdu

Centrum poskytuje aj prostredie utvorené a usporiadané na účely vykonávania rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, neodkladného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia. Centrum dočasne nahrádza dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie. Centrum poskytuje dieťaťu bývanie, stravovanie, obslužné činnosti, osobné vybavenie a zabezpečuje zdravotnú starostlivosť, povinnú školskú dochádzku, prípravu na povolanie a úschovu cenných vecí.

Centrum pripraví v spolupráci s orgánom SPO, a ak je to vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť dieťaťa možné, aj s dieťaťom, individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa.³⁷⁵

Ak ústavná starostlivosť skončí dosiahnutím plnoletosti alebo predĺžením ústavnej starostlivosti do 19 rokov veku, môže mladý dospelý požiadať Centrum o poskytovanie starostlivosti až do jeho osamostatnenia sa, čo môže trvať najdlhšie do 25 rokov veku. Osamostatnenie je charakteristické schopnosťou zabezpečiť si bývanie a schopnosť samostatne sa živiť.³⁷⁶

Pri výkone pobytového opatrenia v Centre pre maloletých bez sprievodu treba prihliadať na predchádzajúcu výchovu dieťaťa a rešpektovať kultúrne a náboženské odlišnosti dieťaťa. Centrum pre maloletých bez sprievodu utvára podmienky na výučbu slovenského jazyka, ak je to vhodné a účelné pre rozvoj dieťaťa. Centrum utvára podmienky na

- vykonanie pohovoru s maloletým bez sprievodu v konaní o azyle a na jeho účasť v tomto konaní,
- stretnutie maloletého bez sprievodu so zástupcami Úradu vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnej organizácie pre migráciu na účel zabezpečenia právneho poradenstva.³⁷⁷

Centrum pre maloletých bez sprievodu je povinné zistiť, ak je to vzhľadom na vek dieťaťa a jeho rozumovú vyspelosť možné, názor dieťaťa na všetky skutočnosti, ktoré sa ho týkajú, najmä zistiť názor dieťaťa na jeho premiestnenie, zlúčenie s rodinou, návrat do krajiny

---

³⁷⁴ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁷⁵ SVOBODA, M., D. KREJČÍROVÁ a M. VÁGNEROVÁ. Psychodiagnostika detí a dospelých.

³⁷⁶ ŠKOVIERA, A. Trendy náhradnej výchovy.

³⁷⁷ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

pôvodu, udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany, a to už pred vykonaním úkonov na účely jeho premiestnenia, zlúčenia rodiny, návratom do krajiny pôvodu alebo pred podaním vyhlásenia, ktorým sa žiada o udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany. Na účely zisťovania názoru dieťaťa Centrum pre maloletých bez sprievodu zabezpečí tlmočenie do jazyka, ktorému dieťa rozumie.³⁷⁸

V Centre, ktoré vykonáva pobytové opatrenie súdu, sa vykonáva sociálna práca, psychologická pomoc a starostlivosť, výchova, liečebno-výchovná starostlivosť a diagnostika. Ak podľa programu Centrum vykonáva svoju činnosť pre deti, ktoré potrebujú na základe diagnostiky špeciálno-pedagogickú starostlivosť, vykonáva sa aj špeciálno-pedagogická starostlivosť. Na základe odporúčania poskytovateľa zdravotnej starostlivosti³⁷⁹ vykonáva Centrum rehabilitačnú starostlivosť alebo ošetrovateľskú starostlivosť. Centrum vykonáva aj odborné metódy fyzioterapie alebo ošetrovateľskej starostlivosti. Zároveň Centrá utvárajú podmienky na záujmovú činnosť, športovú činnosť, kultúrnu činnosť, rekreačnú činnosť a iné voľnočasové aktivity a na prejavovanie náboženského vyznania a viery.³⁸⁰

Do Centra možno prijať dieťa na základe

- právoplatného rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti,
- neodkladného opatrenia súdu,
- právoplatného rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia.³⁸¹

Centrum sa zriaďuje ako systém profesionálnych náhradných rodín alebo systém samostatne usporiadaných skupín alebo kombinovaný systém profesionálnych rodín a samostatne usporiadaných skupín.³⁸² V Centre sa vykonáva ústavná starostlivosť, neodkladné opatrenie a výchovné opatrenie pobytového charakteru v

- profesionálnej náhradnej rodine, ktorá poskytuje starostlivosť ustanovenému počtu detí a mladých dospelých v rodinnom dome alebo v byte poskytnutom Centrom alebo v

---

³⁷⁸ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁷⁹ Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁸⁰ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁸¹ HORVÁTH, E. a A. ANDRÁŠIOVÁ. Civilný mimosporový poriadok.

³⁸² Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

rodinnom dome alebo v byte, ktorého je profesionálny náhradný rodič vlastníkom, spoluvlastníkom, nájomcom alebo spoločným nájomcom,

- samostatne usporiadaných skupinách zriadených v rodinnom dome, byte alebo v ďalšej budove Centra so samostatným stravovaním, hospodárením a vyčleneným rozpočtom, v ustanovenom počte samostatne usporiadaných skupín a s ustanoveným počtom detí a mladých dospelých v samostatne usporiadanej skupine, a to v
  - a) **samostatnej diagnostickej skupine** (vykonáva odbornú diagnostiku nevyhnutne potrebný čas, najdlhšie 12 týždňov, to neplatí, ak je dĺžka trvania výchovného opatrenia určená súdom,
  - b) **samostatnej skupine,**
  - c) **samostatnej skupine pre maloleté matky s deťmi,**
  - d) **špecializovanej samostatnej skupine s ustanovenou špecializáciou** – v prípade ak výsledky odbornej diagnostiky alebo priebežné výsledky odbornej diagnostiky preukazujú, že zdravotný stav dieťaťa s duševnou poruchou vyžaduje ošetrovateľskú starostlivosť v špecializovanej samostatnej skupine alebo je dieťaťu potrebné vzhľadom na jeho zdravotný stav poskytnúť osobitnú starostlivosť v špecializovanej samostatnej skupine,
  - e) **samostatnej skupine pre mladých dospelých.**³⁸³

V profesionálnej náhradnej rodine zabezpečujú starostlivosť o deti manželia, ktorí sú zamestnanci Centra, alebo fyzická osoba, ktorá je zamestnancom Centra. Manželia môžu zabezpečovať starostlivosť v profesionálnej náhradnej rodine, ktorá je zriadená v samostatnom dome alebo byte, ktorý je vymedzenou časťou Centra, len ak sú obaja zamestnanci Centra.³⁸⁴

Ak Centrum vykonáva opatrenia pre dieťa a mladého dospelého v profesionálnej náhradnej rodine, v jednej profesionálnej náhradnej rodine sa poskytuje starostlivosť

- najmenej jednému dieťaťu a najviac trom deťom a mladým dospelým, ak sa starostlivosť zabezpečuje jedným zamestnancom Centra,
- najmenej dvom a najviac šiestim deťom a mladým dospelým, ak sa starostlivosť zabezpečuje manželmi, ktorí sú zamestnancami Centra,

---

³⁸³ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁸⁴ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

- najviac dvom deťom, ak sa starostlivosť zabezpečuje jedným zamestnancom Centra, ktoré vykonáva opatrenia špecializovaného programu,
- najmenej dvom a najviac štyrom deťom, ak sa starostlivosť zabezpečuje manželmi, ktorí sú zamestnancami Centra pri vykonávaní opatrenia špecializovaného programu,
- najmenej jednému mladému dospelému, ktorému bola poskytovaná starostlivosť v profesionálnej náhradnej rodine aj po dovŕšení plnoletosti, ak sa mladý dospelý pripravuje na povolanie štúdiom na strednej škole.³⁸⁵

V jednom rodinnom dome alebo v jednej budove centra, ktorá nie je rodinným domom, môžu byť najviac dve skupiny. V jednom byte Centra môže byť len jedna skupina. V objekte, ktorý nie je samostatným rodinným domom alebo samostatným bytom, možno zriadiť skupiny pre vykonávanie ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia a výchovného opatrenia tak, aby celkový počet detí nepresiahol počet 40 detí.³⁸⁶

Ústavná starostlivosť, neodkladné opatrenie a výchovné opatrenie sa vykonávajú v profesionálnej náhradnej rodine najmä pre dieťa, ktoré

- bolo odňaté zo starostlivosti rodičov na prechodný čas potrebný na úpravu pomerov dieťaťa alebo bolo prijaté do Centra v naliehavých prípadoch,
- vyžaduje na základe výsledkov odbornej diagnostiky liečebno-výchovnú starostlivosť alebo je s ťažkým zdravotným postihnutím,
- vyžaduje zvýšenú starostlivosť na základe výsledkov odbornej diagnostiky z dôvodu porúch správania,
- vyžaduje zvýšenú starostlivosť na základe výsledkov odbornej diagnostiky z dôvodu, že je drogovovo závislé alebo inak závislé,
- vyžaduje zvýšenú starostlivosť na základe výsledkov odbornej diagnostiky z dôvodu, že bolo týrané, zneužívané alebo bol na ňom spáchaný trestný čin ohrozujúci jeho

---

³⁸⁵ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁸⁶ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

priaznivý psychický, fyzický a sociálny vývin alebo je dôvodné podozrenie, že bol na ňom spáchaný takýto trestný čin.³⁸⁷

Vykonávanie pobytového opatrenia súdu v

- profesionálnej náhradnej rodine má prednosť pred jeho vykonávaním v samostatne usporiadanej skupine,
- samostatne usporiadanej skupine zriadenej v rodinnom dome s jedným bytom alebo v byte v bytovom dome, v ktorom sa nachádza jedna samostatne usporiadaná skupina, má prednosť pred jeho vykonávaním v inej samostatne usporiadanej skupine.³⁸⁸

Pobytové opatrenia sa vykonávajú v špecializovanej samostatnej skupine v prípade, že nemožno pobytové opatrenie vykonať v profesionálnej náhradnej rodine alebo samostatne usporiadanej skupine, a to:

1. pre deti s poruchami správania, ktoré vyžadujú starostlivosť na základe odbornej diagnostiky,
2. pre deti s poruchou správania v dôsledku užívania alkoholu, drog alebo v dôsledku patologického hráčstva,
3. pre deti, ktoré vyžadujú zvýšenú starostlivosť z dôvodu, že boli týrané, zneužívané alebo boli na nich spáchané trestné činy ohrozujúce ich priaznivý psychický, fyzický alebo sociálny vývin,
4. pre maloletých bez sprievodu, ktorí vyžadujú osobitnú starostlivosť pre jazykové, kultúrne a náboženské odlišnosti,
5. deti s duševnou poruchou na základe lekárskeho posudku,
6. pre deti, ktorých zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť výlučne pobytovou formou na základe lekárskeho posudku (s mentálnym postihnutím, s telesným postihnutím, so zmyslovým postihnutím, s kombináciou postihnutí).³⁸⁹

---

³⁸⁷ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁸⁸ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁸⁹ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Pri zaraďovaní dieťaťa do profesionálnej náhradnej rodiny alebo samostatne usporiadanej skupiny sa rešpektujú súrodenecké väzby a rodičovské väzby. Centrum utvára podmienky na zoznámenie dieťaťa s profesionálnym náhradným rodičom, na uľahčenie nadviazania výchovného vzťahu medzi dieťaťom a profesionálnym náhradným rodičom a na uľahčenie kontaktu medzi rodičom dieťaťa, osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, inou blízkou osobou dieťaťa alebo žiadateľom o náhradnú rodinnú starostlivosť a dieťaťom umiestneným v profesionálnej náhradnej rodine.³⁹⁰

Profesionálny náhradný rodič je povinný splniť ustanovený kvalifikačný predpoklad a absolvovať prípravu na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti v ustanovenom rozsahu, ktorej súčasťou je písomné zhodnotenie tejto prípravy.³⁹¹ Ak starostlivosť o deti v profesionálnej náhradnej rodine zabezpečujú manželia, ktorí sú zamestnancami Centra, ustanovený kvalifikačný predpoklad musí spĺňať aspoň jeden z manželov. Kvalifikačný predpoklad pre zabezpečenie starostlivosti o dieťa v profesionálnej náhradnej rodine je najmenej

- nižšie stredné odborné vzdelanie alebo stredné odborné vzdelanie,
- úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie, ak sa zabezpečuje starostlivosť o dieťa, ktoré vyžaduje zvýšenú starostlivosť z dôvodu, že bolo týrané, zneužívané alebo bol na ňom spáchaný trestný čin ohrozujúci jeho priaznivý psychický vývin, fyzický vývin alebo sociálny vývin.³⁹²

Rozsah prípravy na vykonávanie profesionálnej náhradnej starostlivosti je

- 60 hodín, ak fyzická osoba ukončila úplné stredné vzdelanie,
- 80 hodín, ak fyzická osoba ukončila stredné vzdelanie,
- najmenej 21 hodín nácviku praktických zručností ak ide o
  - zamestnanca Centra, ktorý bol členom odborného tímu alebo ktorý zabezpečoval starostlivosť o deti nepretržite najmenej tri roky,

---

³⁹⁰ ANDRUCHOVÁ, J. a J. LAJOVÁ. Manuál činností sociálneho pracovníka k problematike sociálnoprávnej ochrany.

³⁹¹ BALOGOVÁ, B. a E. ŽIAKOVÁ. eds. Vademecum sociálnej práce. Terminologický slovník.

³⁹² Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- manžela profesionálneho náhradného rodiča a starostlivosť v profesionálnej náhradnej rodine zabezpečuje len jeden z manželov.³⁹³

Centrum utvára podmienky na stretávanie sa dieťaťa s jeho rodičmi. Dieťaťu a jeho rodičom poskytuje Centrum, orgán SPO a obec pomoc na uľahčenie priebehu stretnutí, na rozvoj a úpravu ich vzájomných vzťahov a na úpravu rodinných pomerov dieťaťa. Centrum dohodne s rodičmi dieťaťa a s dieťaťom, ktoré je schopné vyjadriť svoj názor, miesto, čas, rozsah a spôsob stretávania sa s ohľadom na potreby dieťaťa, možnosti a schopnosti rodičov dieťaťa.

Ak je to v záujme dieťaťa nevyhnutné, Centrum môže určiť, že rodičia dieťaťa sa môžu stretnúť s dieťaťom

- len za prítomnosti zamestnanca zariadenia SPO, ktorý je dieťaťu známou osobou,
- len v zariadení SPO, ktoré na tento účel utvára vhodné podmienky,
- mimo zariadenia SPO na území obce, v ktorej je sídlo zariadenia SPO,
- na inom mieste vhodnom alebo utvorenom na účel stretávania sa dieťaťa s jeho rodičmi.

Na účely úpravy vzťahov medzi dieťaťom a jeho rodičmi Centrum utvára podmienky na pobyt rodičov v Centre a písomne dohodne s rodičmi podmienky ich pobytu. Taktiež ak je to vhodné a účelné, môže Centrum v súlade s individuálnym plánom rozvoja osobnosti dieťaťa umožniť dieťaťu pobyt u rodičov.

Centrum oznámi orgánu SPO čas, miesto a dĺžku pobytu dieťaťa u rodičov najmenej tri pracovné dni pred odchodom dieťaťa k rodičom tak, aby mohol orgán SPO poskytnúť Centru aktuálne informácie o rodinnom prostredí, ak je to potrebné v záujme dieťaťa.³⁹⁴

Dieťa sa môže zdržiavať mimo Centra len so súhlasom Centra. O opustení Centra sa vedú záznamy, v ktorých je uvedený čas odchodu dieťaťa z centra a čas návratu dieťaťa do Centra, osobné údaje fyzickej osoby, ktorá dieťa preberá, a to jej meno, priezvisko, bydlisko, dátum narodenia a miesto pobytu dieťaťa. Centrum sleduje vplyv pobytu dieťaťa mimo Centra na jeho psychický, fyzický a sociálny vývin.³⁹⁵

Dieťa má právo stretávať sa aj s prarodičmi, so súrodencami a s fyzickými osobami, ku ktorým má blízky vzťah. Ak má takáto fyzická osoba veľký záujem, aby sa dieťa opakovane

---

³⁹³ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁹⁴ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁹⁵ WARD, P., S. ADAMS & J. LEVERMORE. Jak se připravovat na práci s mládeží.

krátkodobo zdržiavalo mimo Centra, je povinná absolvovať informačné poradenstvo v rozsahu najmenej troch hodín.³⁹⁶

Ak dieťa opustí Centrum bez súhlasu, Centrum je povinné túto skutočnosť oznámiť bezodkladne najbližšiemu útvaru policajného zboru, rodičom dieťaťa, súdu, ktorý nariadil ústavnú starostlivosť, neodkladné opatrenie alebo uložil výchovné opatrenie, a orgánu SPO.

Ak Centrum umožnilo pobyt dieťaťa mimo Centra a dieťa sa v určenom čase do Centra nevrátilo, je povinné ihneď, najneskôr do 24 hodín vyzvať rodičov dieťaťa alebo prarodičov, súrodencov alebo iné osoby, ku ktorým má dieťa blízky vzťah, aby do 24 hodín zabezpečili návrat dieťaťa do Centra. Ak sa dieťa v určenom čase nevráti, postupuje Centrum rovnako, ako by sa dieťa zdržiavalo mimo Centra bez súhlasu.³⁹⁷

Centrum, ktoré má vytvorené podmienky na prijatie dieťaťa na pobytové opatrenie súdu do samostatne usporiadanej skupiny, môže dieťa prijať a zaradiť do tejto skupiny aj na základe odporúčania orgánu SPO po dohode s rodičom dieťaťa. Centrum prijme a zaradi dieťa do samostatne usporiadanej skupiny, len ak je to pre toto dieťa a pre deti, ktorým je poskytovaná starostlivosť v samostatne usporiadanej skupine vhodné.³⁹⁸

Dieťa do šiestich rokov veku musí byť najneskôr do štyroch týždňov od prijatia do Centra zaradené do profesionálnej náhradnej rodiny okrem dieťaťa,

- ktorého zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť a takúto starostlivosť nie je možné zabezpečiť v domácom prostredí profesionálnej náhradnej rodiny,
- ktoré je umiestnené v Centre na základe rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia alebo rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia, ak súd koná vo veci výchovného opatrenia pobytovou formou, a umiestnenie v profesionálnej náhradnej rodine nie je vhodné vzhľadom na účel výchovného opatrenia,
- v ktorého záujme je, z dôvodu zachovania súrodeneckých väzieb, spoločné umiestnenie súrodencov a spoločné umiestnenie súrodencov v profesionálnej náhradnej rodine je spojené so závažnou prekážkou.³⁹⁹

---

³⁹⁶ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁹⁷ VLČEK, R. a Z. HRUBEŠOVÁ. Sociálnoprávna ochrana maloletých.

³⁹⁸ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

³⁹⁹ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Centrum môže po dohode s orgánom SPO a obcou podať súdu podnet na zrušenie ústavnej starostlivosti. Vykonávanie pobytového opatrenia súdu v Centre sa končí

a) **rozhodnutím súdu o**

- zrušení ústavnej starostlivosti,
- zrušení výchovného opatrenia,
- zrušení neodkladného opatrenia,
- zverení dieťaťa do starostlivosti budúcich osvojiteľov,
- zverení dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti;

b) **uplynutím obdobia uvedeného v rozhodnutí súdu o nariadení neodkladného opatrenia,**

c) **uplynutím obdobia, na ktoré bolo uložené výchovné opatrenie,**

d) **nadobudnutím plnoletosti dieťaťa.**⁴⁰⁰

Ak sa vykonávanie pobytového opatrenia súdu v Centre skončí nadobudnutím plnoletosti dieťaťa, Centrum na žiadosť mladého dospelého podanú do jedného roka odo dňa skončenia vykonávania tohto opatrenia pokračuje v poskytovaní starostlivosti v profesionálnej náhradnej rodine, v samostatne usporiadanej skupine, v ktorej mu bola poskytovaná starostlivosť do nadobudnutia plnoletosti, alebo v samostatnej skupine pre mladých dospelých. To neplatí, ak nadobudnutím plnoletosti skončilo vykonávanie výchovného opatrenia alebo neodkladného opatrenia a nebol podaný návrh na nariadenie ústavnej starostlivosti.⁴⁰¹

Starostlivosť sa poskytuje mladému dospelému do jeho osamostatnenia sa, najdlhšie do 25 rokov veku. Osamostatnením sa rozumie zabezpečenie si bývania a schopnosť samostatne sa živiť. Centrum písomne dohodne podmienky zotrvania mladého dospelého v centre. Súčasťou písomnej dohody je aj plán prípravy na osamostatnenie sa mladého dospelého.⁴⁰²

Mladému dospelému so zdravotným postihnutím, ktorý sa nemôže osamostatniť vzhľadom na svoj zdravotný stav, po skončení výkonu pobytového opatrenia súdu

---

⁴⁰⁰ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴⁰¹ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴⁰² Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

nadobudnutím plnoletosti Centrum v spolupráci s obcou, vyšším územným celkom a orgánom SPO alebo akreditovaným subjektom zabezpečí jeho prijatie do zariadenia podporovaného bývania alebo iného zariadenia, ak je odkázaný na poskytovanie týchto služieb.⁴⁰³

Ak sa vykonávanie výchovného opatrenia alebo neodkladného opatrenia skončí nadobudnutím plnoletosti dieťaťa, ktoré sa sústavne pripravuje na povolanie a nebol podaný návrh na nariadenie ústavnej starostlivosti, môže Centrum na základe žiadosti mladého dospelého pokračovať v poskytovaní starostlivosti, najdlhšie do konca školského roka, maximálne 24 mesiacov.⁴⁰⁴ Centrum s mladým dospelým písomne dohodne podmienky predĺženia pobytu.

Výkon opatrení pobytovou formou na základe dohody

Centrum vykonáva opatrenia pre dieťa na základe dohody s rodičom alebo osobou, ktorá sa o dieťa stará, po predchádzajúcom písomnom odporúčaní orgánu SPO. Centrum a orgán SPO pripraví v spolupráci s rodičom dieťaťa, osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, a ak je to vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť dieťaťa možné, aj s dieťaťom, plán vykonávania opatrení pobytovou formou pre dieťa vrátane zapojenia rodiča dieťaťa, osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa, alebo iných blízkych osôb dieťaťa do vykonávania týchto opatrení v Centre.⁴⁰⁵ Centrum oznámi orgánu SPO kontaktné údaje zamestnanca, ktorý

- koordinuje odborný tím Centra, ktorý zhodnotí možnosti Centra vykonávať odporúčanie orgánu SPO v lehote určenej orgánom SPO,
- vedie vykonávanie opatrení pobytovou formou pre dieťa v Centre.⁴⁰⁶

Ak dôvodom na odporúčanie je riešenie krízovej situácie dieťaťa alebo overenie ohrozenia vývinu dieťaťa, Centrum a orgán SPO v spolupráci s rodičom dieťaťa, osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, a ak je to vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť dieťaťa

---

⁴⁰³ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴⁰⁴ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴⁰⁵ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴⁰⁶ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

možné, aj s dieťaťom, pripraví plán vykonávania opatrení pobytovou formou pre dieťa najneskôr do piatich pracovných dní odo dňa prijatia dieťaťa do Centra.⁴⁰⁷

V Centre, ktoré vykonáva opatrenia pobytovou formou pre dieťa na základe dohody, sa

- vykonáva najmä sociálna práca, psychologická pomoc a starostlivosť, výchova a ďalšie odborné činnosti, ktoré zodpovedajú odborným metódam práce uvedeným v programe Centra,
- utvárajú podmienky najmä na prípravu na školské vyučovanie, záujmovú činnosť, kultúrnu činnosť, športovú činnosť dieťaťa a na prejavovanie náboženského vyznania.⁴⁰⁸

Centrum môže na odporúčanie orgánu SPO prijať s dieťaťom aj jeho rodiča alebo osobu, ktorá sa osobne stará o dieťa, či inú blízku osobu dieťaťa. Účelom takéhoto pobytu môže byť len nácvik rodičovských zručností a spôsobilostí a iných zručností, ktoré rodič alebo iná fyzická osoba nevyhnutne potrebuje na výkon svojich rodičovských povinností alebo iných povinností, úpravu a zachovanie vzťahov medzi dieťaťom a rodičom alebo uľahčenie vykonávania opatrení pobytovou formou pre dieťa. Účelom pobytu nemôže byť riešenie nepriaznivej sociálnej situácie.

Centrum písomne dohodne podmienky vykonávania opatrení pobytovou formou pre dieťa s rodičom dieťaťa alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, pred prijatím dieťaťa do Centra. Súčasťou dohody je aj

- plán vykonávania opatrení pobytovou formou pre dieťa,
- spôsob informovania rodiča dieťaťa alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa; to neplatí, ak Centrum vykonáva opatrenia pobytovou formou pre dieťa a jeho rodiča alebo osobu, ktorá sa osobne stará o dieťa,
- podmienky poskytovania osobného vybavenia, ak je dieťa prijaté bez osobného vybavenia,
- spôsob zabezpečenia zdravotnej starostlivosti o dieťa, povinnej školskej dochádzky alebo prípravy na povolanie,

---

⁴⁰⁷ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴⁰⁸ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

- výška vreckového od rodiča alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa, a spôsob nakladania s vreckovým; to neplatí, ak Centrum vykonáva opatrenia pobytovou formou pre dieťa a jeho rodiča alebo osobu, ktorá sa osobne stará o dieťa,
- úhrada za poskytovanú starostlivosť dieťaťu v Centre a spôsob jej úhrady,
- úhrada zvýšených výdavkov na zdravotnú starostlivosť, povinnú školskú dochádzku alebo prípravu na povolanie, ak sú zabezpečované Centrom.⁴⁰⁹

Ak dohodu uzatvára len jeden z rodičov, má sa za to, že sa rodičia na vykonávaní opatrení pobytovou formou pre dieťa dohodli, ak sa nepreukáže opak. Písomný nesúhlas druhého rodiča s vykonávaním opatrení pobytovou formou pre dieťa je dôvodom na skončenie vykonávania týchto opatrení.

Dĺžka pobytu dieťaťa alebo dieťaťa a fyzických osôb v Centre môže byť najviac 30 dní odo dňa ich prijatia. Po dohode s rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, môže byť na odporúčanie orgánu SPO pobyt opakovane predĺžený, najviac na 90 po sebe nasledujúcich dní. Celková dĺžka pobytu dieťaťa a fyzických osôb v Centre nesmie presiahnuť 6 mesiacov v priebehu 12 po sebe nasledujúcich mesiacov.⁴¹⁰

Centrum, ak odmietne prijať dieťa, bezodkladne písomne oznámi orgánu SPO dôvod, pre ktorý odmietlo prijať dieťa. Centrum môže so súhlasom orgánu SPO skončiť vykonávanie opatrení pobytovou formou pre dieťa, ak

- rodič dieťaťa, osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa, alebo dieťa nespolupracuje s Centrom,
- sa dieťa bez uvedenia dôvodu nevrátilo v určenom čase z pobytu u rodiča alebo u osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa.⁴¹¹

Odborné činnosti a ďalšie činnosti sa vykonávajú v Centre prostredníctvom zamestnancov, ktorí sú členmi odborného tímu, zabezpečujú odbornú pomoc a starostlivosť v samostatne usporiadaných skupinách a skupinách, poskytujú starostlivosť o deti vo svojom domácom prostredí v rodinnom dome alebo v byte poskytnutom Centrom alebo v rodinnom dome alebo v byte, ktorého je profesionálny náhradný rodič vlastníkom, spoluvlastníkom, nájomcom alebo spoločným nájomcom.

⁴⁰⁹ Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴¹⁰ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴¹¹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Odborný tím Centra tvorí sociálny pracovník, psychológ a podľa účelu Centra ďalší odborní zamestnanci najmä špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg, asistent sociálnej práce, andragóg, zdravotnícky pracovník v povolání sestra, ktorý poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť, odborný zamestnanec vykonávajúci odborné metódy fyzioterapie.⁴¹²

Odborný tím Centra tvoria najmenej dvaja odborní zamestnanci v pracovnom pomere na ustanovený týždenný pracovný čas, z toho najmenej jeden sociálny pracovník v pracovnom pomere na ustanovený týždenný pracovný čas a najmenej jeden psychológ v pracovnom pomere na kratší pracovný čas najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času. Ak Centrum vykonáva opatrenia aspoň v jednej špecializovanej samostatnej skupine a odborná pomoc a starostlivosť v samostatne usporiadanej skupine nie je zabezpečená špeciálnym pedagógom alebo liečebným pedagógom, odborný tím Centra tvorí aj špeciálny pedagóg alebo liečebný pedagóg.⁴¹³

Ak Centrum vykonáva opatrenia pobytovou formou, počet detí na

- sociálneho pracovníka je najviac 25,
- psychológa a špeciálneho pedagóga alebo liečebného pedagóga v pracovnom pomere na
  - ustanovený týždenný pracovný čas je najviac 30,
  - kratší pracovný čas je najviac 15,
  - iného odborného zamestnanca je najviac 40.⁴¹⁴

Minimálny počet zamestnancov odborného tímu a minimálny rozsah týždenného pracovného času zamestnancov na počet detí a plnoletých fyzických osôb sa určuje pomerne podľa počtu detí alebo plnoletých fyzických osôb.⁴¹⁵

Výkon špecializovaného programu Centrom

Centrum vykonáva špecializovaný program pre dieťa na základe

---

⁴¹² Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴¹³ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴¹⁴ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴¹⁵ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- dohody s rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa,
- požiadania dieťaťa,
- rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia alebo o uložení výchovného opatrenia.⁴¹⁶

Ak Centrum vykonáva špecializovaný program, medzi jeho povinnosti patrí, že pripraví v spolupráci s orgánom SPO plán vykonávania opatrení pobytovou formou pre dieťa. Ak je to vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť dieťaťa možné, je potrebné dieťa zapojiť do prípravy plánu opatrení. Do prípravy plánu opatrení, ak je to možné, zapojí aj rodiča (rodičov) dieťaťa, resp. osobu, ktorá sa osobne stará o dieťa. Centrum je povinné preukázateľne oboznámiť dieťa, jeho rodiča alebo osobu, ktorá sa osobne stará o dieťa, s plánom a spôsobom jeho vyhodnocovania.⁴¹⁷

Ak Centrum, v ktorom sa vykonáva špecializovaný program, plní viac účelov, je povinné vykonávať špecializovaný program v oddelených priestoroch Centra.

V Centre sa zabezpečuje

- **liečebno-výchovná starostlivosť,**
- **psychologická starostlivosť,**
- **pomoc pri príprave na školské vyučovanie, výchova,**
- **špeciálne sociálne poradenstvo,**
- **taktiež sa utvárajú podmienky na záujmovú a kultúrnu činnosť.**⁴¹⁸

Profesionálna náhradná rodina ako forma zamestnania vytvára potenciál odstraňovania rasistických a xenofóbnych postojov a predsudkov v spoločenskom živote. Starostlivosť v domácom prostredí o deti v kríze, ktorá má prednosť pred inštitucionálnou starostlivosťou. Veľmi dôležitým prínosom je práve samotná starostlivosť o deti v profesionálnych náhradných rodinách, nakoľko profesionálna náhradná rodina lepšie zohľadňuje napĺňanie potrieb detí ako v inštitucionálnych zariadeniach. Profesionálna náhradná rodina zabezpečuje náhradnú starostlivosť ktorá kvalitou a hodnotou zodpovedá pestúnskej starostlivosti. Dieťa má možnosť vyrastať v prirodzenom prostredí.⁴¹⁹

---

⁴¹⁶ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴¹⁷ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴¹⁸ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴¹⁹ TOKOVSKÁ, M. Starostlivosť o človeka v kontexte vybraných pomáhajúcich profesií.

V Centre, ktoré vykonáva špecializovaný program, sa vykonáva sociálna práca, psychologická pomoc a starostlivosť, špeciálno-pedagogická starostlivosť, diagnostika a ďalšie odborné činnosti, ktoré zodpovedajú odborným metódam práce uvedeným v špecializovanom programe Centra, a utvárajú sa podmienky na záujmovú činnosť, športovú činnosť, kultúrnu činnosť, rekreačnú činnosť a iné voľnočasové aktivity a na prejavovanie náboženského vyznania a viery.⁴²⁰

Výkon resocializačného programu centrom

Centrum sa zriaďuje tak, aby aktivizovalo vnútorné schopnosti detí a plnoletých fyzických osôb na prekonanie psychických dôsledkov, fyzických dôsledkov a sociálnych dôsledkov drogových závislostí alebo iných závislostí a na zapojenie sa do života v prirodzenom prostredí.⁴²¹

Centrum zabezpečuje resocializačný program na podporu sociálneho začlenenia detí a plnoletých fyzických osôb závislých od alkoholu, drog a patologického hráčstva tak na dobrovoľnej báze, ako aj na základe súdneho rozhodnutia. Poruchy správania v dôsledku užívania alkoholu, drog alebo v dôsledku patologického hráčstva nemôžu byť indikáciou resocializačného programu, ktorého podstatou je resocializácia osôb závislých od alkoholu, drog a patologického hráčstva.⁴²²

Centrum vykonáva resocializačný program pre

- plnoletú fyzickú osobu na odporúčanie lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore psychiatria a na základe písomnej dohody s touto plnoletou fyzickou osobou;
- dieťa po predchádzajúcom poskytnutí zdravotnej starostlivosti v špecializačnom odbore detská psychiatria v ústavnom zdravotníckom zariadení v rozsahu najmenej štyroch týždňov na odporúčanie lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore detská psychiatria a na základe
  - písomnej dohody s rodičom dieťaťa alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa,
  - rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia, ktorým súd uložil pobyt v zariadení, ktoré vykonáva resocializačný program,

---

⁴²⁰ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴²¹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴²² FISCHER, S. a J. ŠKODA. Sociální patologie. ONDREJKOVIČ, P. et. al. Sociálna patológia.

- rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia.⁴²³

Splnenie podmienky predchádzajúceho poskytnutia zdravotnej starostlivosti v špecializačnom odbore detská psychiatria v ústavnom zdravotníckom zariadení⁴²⁴ v rozsahu najmenej štyroch týždňov potvrdí v odporúčaní lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore detská psychiatria.

Ak Centrum vykonáva resocializačný program pre dieťa na základe dohody, tak súčasťou dohody je najmä

- individuálny resocializačný plán,
- spôsob informovania rodiča dieťaťa alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa,
- podmienky poskytovania osobného vybavenia dieťaťa,
- spôsob zabezpečenia zdravotnej starostlivosti, povinnej školskej dochádzky alebo prípravy na povolanie a úhradu zvýšených výdavkov na zdravotnú starostlivosť, povinnú školskú dochádzku alebo prípravu na povolanie, ak sú zabezpečované Centrom,
- výška vreckového dieťaťa od jeho rodiča alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa, a spôsob nakladania s týmto vreckovým,
- výška a spôsob úhrady za vykonávanie resocializačného programu v Centre.⁴²⁵

V Centre, ktoré vykonáva resocializačný program, sa vykonáva sociálna práca, psychologická pomoc a starostlivosť, nácvik sociálnych a pracovných zručností a ďalšie odborné činnosti, ktoré zodpovedajú odborným metódam práce uvedeným v resocializačnom programe Centra a utvárajú sa podmienky na záujmovú činnosť, športovú činnosť, kultúrnu činnosť, rekreačnú činnosť, iné voľnočasové aktivity a na prejavovanie náboženského vyznania a viery.⁴²⁶

Centrum je povinné

---

⁴²³ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴²⁴ Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴²⁵ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴²⁶ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- a) zabezpečiť nadväznosť poskytovania špecializovanej ambulantnej zdravotnej starostlivosti poskytovanej lekárom so špecializáciou v
- špecializačnom odbore psychiatria, ak sa vykonáva resocializačný program pre dospelých,
  - špecializačnom odbore detská psychiatria, ak sa vykonáva resocializačný program pre deti;
- b) zabezpečiť lekárske vyšetrenie krvi alebo iného biologického materiálu poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, ak má podozrenie na požitie alkoholu alebo iných návykových látok dieťaťom alebo plnoletou fyzickou osobou;
- c) dohodnúť s ošetrojúcim lekárom spôsob zabezpečenia komplexnej zdravotnej starostlivosti, ak je dieťa alebo plnoletá fyzická osoba infikovaná vírusom ľudskej imunodeficiencie alebo má ochorenie spôsobené vírusom ľudskej imunodeficiencie.⁴²⁷

Ak Centrum, v ktorom sa vykonáva resocializačný program, plní viac účelov, je povinné vykonávať resocializačný program v oddelenej budove Centra. Centrum je povinné zabezpečiť

- oddelenie priestorov určených osobitne na spanie pre deti, osobitne na spanie pre mladých dospelých, ktorí začali vykonávať resocializačný program ako dieťa a pokračujú v jeho vykonávaní aj po nadobudnutí plnoletosti, a osobitne na spanie pre ostatné plnoleté fyzické osoby,
- umiestnenie priestorov určených na spanie pre deti a mladých dospelých v oddelenej budove Centra.⁴²⁸

Centrum môže prijať na vykonávanie resocializačného programu plnoletú fyzickú osobu na základe písomnej dohody aj bez odporúčania orgánu SPO. Takto obsadené miesto sa započítava do celkového počtu miest Centra uvedeného v resocializačnom programe. Rovnako môže vytvoriť podmienky aj na pobyt dieťaťa s rodičom, ktorý je plnoletou

---

⁴²⁷ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴²⁸ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

fyzickou osobou. Takto obsadené miesto sa nezapočítava do celkového počtu miest Centra uvedeného v resocializačnom programe.⁴²⁹

Centrum je povinné oboznámiť plnoletú fyzickú osobu alebo dieťa s resocializačným programom Centra pri ich prijímaní. Tým je deklarovaná povinnosť Centra preukázateľne poučiť účastníkov resocializácie o právach a povinnostiach vyplývajúcich z ich účasti na resocializačnom programe. Ak sa do Centra prijíma dieťa, je povinnosťou preukázateľne ho oboznámiť s resocializačným programom a poučiť o právach a povinnostiach.⁴³⁰ Poučenie sa poskytuje okrem dieťaťa aj rodičovi dieťaťa alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa.

Centrum vykonáva resocializačný program najmenej osem mesiacov v skupinách s ustanoveným počtom detí a ustanoveným počtom plnoletých fyzických osôb.

Centrum pripraví individuálny resocializačný plán s dieťaťom s orgánom SPO a ak je to možné, aj s rodičom dieťaťa alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, a preukázateľne oboznámi dieťa, rodiča alebo osobu, ktorá sa osobne stará o dieťa, s individuálnym resocializačným plánom a spôsobom jeho vyhodnocovania.⁴³¹

Ak Centrum vykonáva resocializačný program pobytovou formou je počet detí a mladých dospelých na

- sociálneho pracovníka najviac 10 detí a mladých dospelých;
- psychológa v pracovnom pomere na
  - ustanovený týždenný pracovný čas najviac 20 detí a mladých dospelých,
  - kratší pracovný čas najviac 10 detí a mladých dospelých;
- iného odborného zamestnanca najviac 30 detí a mladých dospelých.

Ak Centrum vykonáva resocializačný program pobytovou formou pre plnoleté osoby, je počet plnoletých fyzických osôb na

- sociálneho pracovníka najviac 15 plnoletých fyzických osôb;
- psychológa v pracovnom pomere na
  - ustanovený týždenný pracovný čas najviac 30 plnoletých fyzických osôb,
  - kratší pracovný čas najviac 15 plnoletých fyzických osôb;

---

⁴²⁹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴³⁰ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴³¹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

- iného odborného zamestnanca najviac 40 plnoletých fyzických osôb.⁴³²

Minimálny počet zamestnancov odborného tímu a minimálny rozsah týždenného pracovného času zamestnancov na počet detí a plnoletých fyzických osôb sa určuje pomerne podľa počtu detí alebo plnoletých fyzických osôb.⁴³³

Resocializačný program

Je vytvorený tak, aby bol zvládnuteľný pre všetkých klientov a aby poskytoval také modelové situácie, ktoré umožňujú dobrý tréning správania sa a zvládania záťažových situácií. Optimálna dĺžka pobytu v zariadení je 12 až 24 mesiacov, podľa individuálnych potrieb jednotlivých klientov, s prihliadnutím na ich konkrétnu sociálnu a zdravotnú situáciu. Zariadenie SPO funguje na princípoch komunitnej práce,⁴³⁴ v ktorej boli stanovené jasné podmienky prijatia, všetky práva a povinnosti klienta, ktoré sú zakotvené vo vnútorných pravidlách zariadenia.⁴³⁵

Centrum vykonávajúce resocializačný program pobytovou formou

- poskytuje klientom bývanie a stravovanie formou vytvárania podmienok na prípravu stravy v rámci zvyšovania pracovných zručností,
- vykonáva resocializáciu, resocializačné programy a rehabilitačné činnosti pre osoby závislé od psychoaktívnych látok, pracovnú terapiu a iné druhy terapií, psychologickú starostlivosť, zdravotnú starostlivosť, vykonáva rekreačné činnosti vo forme terénnych terapií,
- utvára podmienky na záujmovú činnosť, kultúrnu činnosť, vzdelávanie a prípravu na pracovné uplatnenie.⁴³⁶

Resocializačný program je rozvrhnutý do štyroch fáz. Tvorí ho režimová terapia, ktorá pozostáva zo skupinovej a individuálnej psychoterapie, arteterapie, zvyšovania pracovných

---

⁴³² Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴³³ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴³⁴ VANIER, J. Komunita miesto odpúšťania a sviatkov.

⁴³⁵ BROWN, R. Group Processes; KONČEKOVÁ, Ľ. Patopsychológia.

⁴³⁶ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

zručností (starostlivosť o domáce zvieratá, hospodársky dvor, práce na záhrade, starostlivosť o objekt zariadenia, práca v lese a pod.).⁴³⁷

1. FÁZA

Klient sa adaptuje na prostredie zariadenia sociálnoprávnej ochrany, zapája sa do komunity. Prijíma režim a pravidlá a chápe ich zmysluplnosť a opodstatnenosť. Za pomoci "staršieho brata" buduje motiváciu k liečbe a trvalej abstinencii. Získava verbálny náhľad na závislosť ako na chorobu. Buduje si pozitívny vzťah k povinnostiam a práci, svojmu pobytu v zariadení. Zároveň mení svoj životný štýl.⁴³⁸ Kontakt s okolím je pre klienta prvých 6 týždňov obmedzený. Často je obmedzenie až v limite zákazu. Klient hľadá znovu svoj zmysel života aj keď v minimálnej podobe. Opúšťanie závislosti má svoje špecifiká, ktoré ovplyvňujú celý život klienta. Ide o vzťah k sebe, svojmu okoliu a svojmu životu. Prekonávanie závislosti je pohybom na veľmi labilnom území, ktoré je skôr naklonené k návratu ako ku ceste do budúcnosti.

2. FÁZA

Klient sa samostatne, alebo s miernou oporou, zapája do procesov v komunite. Začína si hľadať svoje miesto v sociálnom priestore, ktorý je obmedzený priestorom komunity. Zároveň je vedený k väčšej zodpovednosti, získava kritický pohľad na alkohol, drogu, nelátkovú závislosť, patologické hráčstvo a zároveň aj k sebe samému. Prijímaním spätnej väzby a poskytovaním konštruktívnej kritiky získava produktívny náhľad na svoju životnú situáciu. Nastáva zmena emocionálnej lability a celkový posun v jednotlivých zložkách osobnosti.⁴³⁹ Mnohé veci sa presúvajú do kognitívnej roviny a klient začína prehodnocovať svoj život a seba samého ako nezávislý subjekt. Klient môže prijímať návštevy pre posilnenie sebadôvery v sociálnych vzťahoch. Objavuje sa pocit viny, zlyhania a popierania toho čo urobil. Vinníkom je alkohol, droga, či iná príčina, ktorá poškodila klienta a ostatných. Centrum môže rozhodnúť o tom, že klient začína chodiť na krátkodobé priepustky a kontaktuje sa s vonkajším prostredím. Často je to kritická časť resocializačného programu, v ktorom klient môže zlyhať. Bez postupných testov však nie je možné pripraviť klienta na návrat do reálneho života.

---

⁴³⁷ PREVENDÁROVÁ, J. Rodinná terapia a poradenstvo; NEDĚLNÍKOVÁ, D. Úvod do sociálnej práce se skupinou.

⁴³⁸ KREDÁTUS, J. Abstinencia v záťažových životných situáciách; KOMÁRIK, E. Pedagogika emocionálne a sociálne narušených.

⁴³⁹ PROCHASKA, J. O. & K. C. NACROSS. Psychoterapeutické systémy; RIEGER, Z. Lod' skupiny.

3. FÁZA

Klient postupne preberá zodpovednosť nielen za seba, ale aj za komunitu v ktorej žije. Postupne nastáva nárast sebakontroly a zvyšuje sa iniciatíva pri vyhľadávaní aktivít. Klient podáva návrhy a námety na skvalitnenie života v komunite.⁴⁴⁰ To svedčí o tom, že klient uvažuje o prostredí, v ktorom žije a to až do takej miery, že vie toto prostredie sám aj hodnotiť. Zvyšuje sa miera psychickej zaťažiteľnosti, ktorú klient zvláda. Zároveň sa skvalitňujú jeho verbálne prejavy. Prácou na hodnotovom systéme si klient buduje autonómnú abstinentskú životnú filozofiu. Zároveň mení svoje ciele a celkovú filozofiu života. Rozvíja sa záujmová činnosť a posilňujú sa možnosti resocializácie. Vytvára sa častejší kontakt s rodinným, ale aj širším sociálnym prostredím.⁴⁴¹ Sleduje sa príklon k záujmovej činnosti a spôsobu trávenia voľného času. Hľadajú sa nové formy prežívania života, resp. obnovujú sa staré formy, ktoré klient prežíval pred vstupom do závislosti.

4. FÁZA

Klient postupne mení svoje hodnoty a všetky postoje, čo ovplyvňuje jeho ciele. Získava individuálny ale aj objektívny nadhľad na sociálny problém, ktorý ho prinútil vyhľadať odbornú pomoc. Zmeny, ku ktorým sa dopracoval počas resocializačného pobytu, prijíma ako súčasť zdravého životného štýlu. Zdravý životný štýl vyžaduje, aby sám seba neklamal, nepodvádzal, nevyhovárал si ospravedlnenia svojich zlyhaní a orientoval sa na životné potreby. Zároveň sa učí ako si zarábať na svoj život prácou, ktorá by ho uspokojovala. Táto fáza je zameraná na vytváranie vzťahov k svojmu sociálnemu prostrediu. Zároveň sa učí chápať potreby sociálneho prostredia, ktoré môžu byť iné, ako jeho vlastné.⁴⁴² Prostredníctvom zvyšujúceho sa počtu vstupov do prirodzeného sociálneho prostredia klienta z pobytového resocializačného zariadenia. Tým prebieha proces znovu začleňovania klienta do prirodzeného prostredia. Klientovi sa umožňuje podľa jeho potrieb absolvovať rôzne výcviky, tréningy, prípadne si dokončiť vzdelanie, ktoré má pre klienta reálny význam. Svojim správaním a vystupovaním sa stáva prirodzeným vzorom pre komunitu. Tým preukazuje pozitívne pôsobenie programu na jeho osobu. Je to jeden z identifikátorov pozitívneho vplyvu resocializačného programu na jeho osobu. Príprava a budovanie krátkodobých aj dlhodobých cieľov odzrkadľuje

---

⁴⁴⁰ HARGAŠOVÁ, M. Ruka v ruke; HÁJEK, K. Práce s emocemi pro pomáhající profese.

⁴⁴¹ HARRIS, J. A dictionary of social work and social care; FERRERO, B. Vychovávaj jako Don Bosco.

⁴⁴² FRANC, D., D. ZOUNKOVÁ a A. MARTIN. Učení zážitkem a hrou. Praktická příručka pro instruktory.

zmeny vyvolané resocializačným programom. Vyším stupňom je schopnosť klienta diskutovať o svojich cieľoch, ich reálnosti a pripravenosti na ich realizáciu. Životný štýl klienta sa stabilizuje a prebieha postupná integrácia do bližšieho a širšieho spoločenstva.⁴⁴³

Dĺžka procesu resocializácie, ako aj dĺžka trvania jednotlivých fáz je upravovaná podľa potrieb jednotlivých klientov, v závislosti od štádia celkovej deštrukcie osobnosti a devastácie organizmu, v akom klient prichádza.

Resocializačný program Centra má tieto náležitosti:

- kontaktnú adresu centra a telefónne číslo alebo iný kontaktný údaj Centra,
- adresu miesta vykonávania resocializačného programu alebo miest vykonávania resocializačného programu, ak sa resocializačný program vykonáva vo viacerých budovách Centra,
- opis cieľovej skupiny centra a podmienky prijatia do Centra,
- dôvody vylučujúce vykonávanie resocializačného programu v Centre,
- celkový počet miest v Centre a ak centrum vykonáva resocializačný program vo viacerých budovách Centra, počet miest v jednotlivých budovách Centra,
- opis vnútorných a vonkajších priestorov Centra a opis podmienok utvorených pre bývanie vrátane opisu podmienok zachovania súkromia a podmienok na osobnú hygienu,
- počet zamestnancov Centra, štruktúru pracovných miest s uvedením dosiahnutého vzdelania zamestnancov a ak centrum zabezpečuje odborné činnosti program Centra obsahuje aj informáciu o zabezpečení odborných činností inými odborníkmi,
- opis priebehu prijatia dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby na vykonávanie resocializačného programu v Centre a opis spôsobu oboznámenia dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby s resocializačným programom,
- opis odborných metód práce s dieťaťom, jeho rodinou a inými plnoletými fyzickými osobami, pre ktoré sa v Centre vykonáva resocializačný program podľa jednotlivých fáz resocializačného programu a kritériá prechodu medzi jednotlivými fázami resocializačného programu,

---

⁴⁴³ SMÉKAL, V. Pozvání do psychologie osobnosti. Člověk v zrcadle vědomí a jednání; MÜHLPACHR, P. Sociopatologie.

- štandardný denný režim s odchýlkami vo vzťahu k jednotlivým fázam resocializačného programu, opis zapájania dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby do zabezpečovania chodu Centra v jednotlivých fázach resocializačného programu,
- spôsob zabezpečenia starostlivosti o dieťa v čase výkonu odborných metód práce s jeho rodičom, ak Centrum utvára podmienky aj na pobyt dieťaťa s rodičom,
- opis tvorby a vyhodnocovania individuálneho resocializačného programu a základná štruktúra individuálneho resocializačného programu,
- podmienky pre záujmovú činnosť, športovú činnosť, kultúrnu činnosť, rekreačnú činnosť a prejavovanie náboženského vyznania a viery,
- opis zabezpečenia zdravotnej starostlivosti o dieťa a plnoletú fyzickú osobu, pre ktoré sa vykonáva resocializačný program v Centre, vrátane informácie o spôsobe zabezpečenia lekárskeho vyšetrenia,
- opis zabezpečenia školskej dochádzky a prípravy na povolanie dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonáva resocializačný program v Centre,
- opis práv dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonáva resocializačný program v Centre, vo vzťahu k jednotlivým fázam resocializačného procesu a opis práv rodiča dieťaťa a iných blízkych osôb dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v Centre vrátane spôsobu, akým dieťa alebo plnoletá fyzická osoba môže udržiavať kontakt s rodičom, ďalšími príbuznými a osobami, ku ktorým majú blízky vzťah,
- opis spôsobu, akým sa dieťa môže obrátiť aj bez vedomia Centra na orgán SPO, verejného ochrancu práv, komisára pre deti, komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, súd a prokuratúru, podmienok doručovania pošty, prístupu na internet a používania telefónu,
- opis povinností dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonáva resocializačný program v Centre, vo vzťahu k jednotlivým fázam resocializačného procesu a povinností rodiča dieťaťa a iných blízkych osôb dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v Centre, vrátane podmienok návštev tak, aby nenarušali resocializačný program Centra,
- taxatívne vymedzené pravidlá resocializačného programu, opis opatrení na predchádzanie ich porušovania a taxatívny opis výchovných prostriedkov, ktoré je možné použiť za ich nedodržanie, vrátane času ich trvania,

- postupy pri určovaní výchovných prostriedkov za porušenie pravidiel resocializačného programu Centra, vrátane možností prehodnotenia výchovného prostriedku, ak s jeho použitím dieťa alebo plnoletá fyzická osoba, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre alebo rodič dieťaťa nesúhlasia,
- spôsob evidencie vykonaných výchovných prostriedkov a ak boli vykonané na dieťati, spôsob informovania rodiča, osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa a orgánu SPO o použití výchovného prostriedku,
- opis postupu pri nedovolenom opustení Centra dieťaťom a v rizikových situáciách pre dieťa alebo plnoletú fyzickú osobu, pre ktoré sa v Centre vykonáva resocializačný program, najmä pri úraze, vážnych nezhodách medzi deťmi, pre ktoré sa vykonáva resocializačný program a medzi týmito deťmi a zamestnancami Centra,
- opis ponuky následnej odbornej pomoci po ukončení resocializačného programu.⁴⁴⁴

Plán vykonávania opatrení ambulantnou formou alebo terénnou formou obsahuje konkrétne odborné metódy, podrobnosti ich vykonávania, rozsah vykonávaných metód vyjadrený v osobohodinách, označenie a pracovné zaradenie zamestnanca Centra, ktorý bude za vykonávanie opatrení pre fyzické osoby zodpovedať, počet zamestnancov, ktorí sa budú na vykonávanie opatrení podieľať, dôvody ukončenia vykonávania odborných činností, spôsob a časový harmonogram priebežného a záverečného hodnotenia vykonávania opatrení v centre. Cieľ plánu vykonávania opatrení ambulantnou formou alebo terénnou formou je totožný s cieľom zameraným na dosiahnutie cieľa sociálnej práce s dieťaťom a ciele navrhnutých opatrení.

Terapeutická komunita je vysoko štruktúrovaná s presne stanovenými morálnymi a etickými hranicami a má na jednotlivcov vysoké nároky. Cieľom komunity je určiť a podporovať pozitívne prejavy správania a motivovať jednotlivcov v životnom štýle, ktorý je nezlučiteľný s užívaním návykových látok.⁴⁴⁵

---

⁴⁴⁴ Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴⁴⁵ GAŽIKOVÁ, E. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela; BANFIELD, CH. E. The Moral Basis of a Backward Society.

16. Sociálna kuratela

Sociálna kuratela je súbor prosociálnych opatrení na odstránenie, zmiernenie a zamedzenie prehlbovania alebo opakovania porúch psychického, fyzického alebo sociálneho vývinu dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby a poskytovanie pomoci v závislosti od závažnosti poruchy a situácie, v ktorej sa nachádza dieťa alebo plnoletá fyzická osoba.⁴⁴⁶

Sociálnu kuratelu detí zabezpečuje orgán SPO vykonávaním opatrení najmä pre

- maloletého, ktorý sa dopustil páchania činu inak trestného podľa trestného zákona,
- mladistvého páchatel'a trestnej činnosti alebo mladistvého podozrivého z páchania trestnej činnosti,⁴⁴⁷
- dieťa, ktoré sa dopustilo priestupku,
- dieťa, ktoré je členom skupiny, ktorá ho svojim negatívnym vplyvom ohrozuje,
- dieťa zneužívajúce drogy alebo dieťa závislé od drog,
- dieťa hrajúce hazardné hry alebo dieťa závislé od hazardných hier, internetu, počítačových hier a iných hier,
- dieťa, u ktorého sa pre poruchy správania prejavujú problémy najmä v škole, v skupinách, vo vzťahoch s inými deťmi, rodičmi alebo inými plnoletými fyzickými osobami,
- dieťa, u ktorého sa prejavujú poruchy správania zanedbávaním školskej dochádzky, útekmi z domu alebo zo zariadenia, v ktorom je umiestnené,
- dieťa, u ktorého sa neprejavili problémy v správaní ani poruchy správania, avšak jeho jednorazové správanie alebo krátkodobé správanie vyžaduje pre svoju závažnosť alebo neprimeranosť pomoc.⁴⁴⁸

V oblasti sociálnej kurately sa opatrenia vykonávajú najmä pre deti, ktoré sa dopustili priestupku, trestného činu, ktoré zneužívajú drogy, sú závislé od drog alebo sú inak závislé, alebo sa u nich prejavujú poruchy správania.⁴⁴⁹ Orgány SPO plnia úlohy napríklad v trestnom konaní proti mladistvým, či poskytujú pomoc a ochranu v priestupkových konaniach proti mladistvým. Opatrenia sa vykonávajú aj pre plnoleté fyzické osoby a to po zániku ústavnej

---

⁴⁴⁶ GAŽIKOVÁ, E. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

⁴⁴⁷ Zákon č.300/2005 Z. z. Trestný zákon v platnom znení. Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v platnom znení.

⁴⁴⁸ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴⁴⁹ YALOM, I. D. Teorie a praxe skupinové psychoterapie.

starostlivosti alebo ochranej výchovy, po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo z výkonu väzby, či po prepustení zo zariadenia na resocializáciu drogovu a inak závislých.

Opatrenia sociálnej kurately sa vykonávajú

- a) pre dieťa, ktoré
  - má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt, prechodný pobyt, povolenie na prechodný pobyt, povolenie na trvalý pobyt, má povolený tolerovaný pobyt (ďalej len „obvyklý pobyt“), alebo pre dieťa, ktorému nemožno určiť obvyklý pobyt,
  - je občan Slovenskej republiky a nachádza sa na území iného štátu,
  - nie je občan Slovenskej republiky a nachádza sa na území Slovenskej republiky bez sprievodu rodiča alebo inej plnoletej fyzickej osoby, ktorej by mohlo byť dieťa zverené do osobnej starostlivosti (ďalej len „maloletý bez sprievodu“),
  - je mladistvý podľa trestného práva;
- b) pre plnoletú fyzickú osobu do 25 rokov veku, ktorá má na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt (ďalej len „mladý dospelý“);
- c) pre inú plnoletú fyzickú osobu, ktorá má na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt.⁴⁵⁰

Opatrenia sociálnej kurately sa vykonávajú pre dieťa, plnoletú fyzickú osobu, rodinu, skupinu a komunitu najmä prostredníctvom sociálnej práce, metódami, technikami a postupmi zodpovedajúcimi poznatkom spoločenských vied a poznatkom o stave a vývoji sociálno patologických javov v spoločnosti.⁴⁵¹ Opatrenia sociálnej kurately na seba naväzujú a vzájomne sa podmieňujú. Pri voľbe a uplatňovaní opatrení majú prednosť opatrenia na zabezpečenie výchovy a všestranného vývinu dieťaťa a jeho rodičmi, a ak to nie je možné, príbuznými dieťaťa.⁴⁵²

Orgán SPO, pri pomoci dieťaťu s poruchami správania, v závislosti od povahy a závažnosti poruchy správania dieťaťa a situácie, v ktorej sa dieťa nachádza

1. plní úlohy v trestnom konaní podľa Trestného zákona a Trestného poriadku,
2. zisťuje a oznamuje orgánom činným v trestnom konaní a súdu dôležité skutočnosti o vývine mladistvého, životných udalostiach, ktoré ovplyvnili jeho správanie, o vzťahoch

---

⁴⁵⁰ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴⁵¹ GABURA, J., E. MYDLÍKOVÁ et al. Vedenie sociálneho prípadu.

⁴⁵² GAŽIKOVÁ, E. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

- v rodine, v škole, o jeho rodinných pomeroch, o rodinnom prostredí a sociálnom prostredí,
3. udržiava písomný kontakt a osobný kontakt s mladistvým počas výkonu trestu odňatia slobody, výkonu ochrannej výchovy a spolupôsobí pri jeho prevýchove a riešení jeho osobných problémov, rodinných problémov a sociálnych problémov,
  4. podieľa sa na príprave mladistvého na prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, z výkonu väzby a z výkonu ochrannej výchovy,
  5. pôsobí na rodinné prostredie mladistvého a pripravuje rodinu na návrat mladistvého do rodiny,
  6. pomáha mladistvému po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, z výkonu väzby a z výkonu ochrannej výchovy, najmä pri uľahčení návratu do rodiny, hľadani možností pokračovať v ďalšej príprave na povolanie, pri hľadaní zamestnania, riešení osobných problémov a vzťahových problémov,
  7. poskytuje pomoc a ochranu mladistvému a plní úlohy v priestupkovom konaní,
  8. spolupracuje so zariadením, v ktorom dieťa vykonáva ústavnú starostlivosť, ochrannú výchovu alebo výchovné opatrenie podľa osobitného predpisu, a udržiava osobný kontakt a písomný kontakt s dieťaťom umiestneným v tomto zariadení,
  9. motivuje k liečbe drogových závislostí a iných závislostí, udržiava kontakt s dieťaťom počas liečby a resocializácie a pomáha dieťaťu po návrate zo zariadenia na liečbu závislosti alebo z resocializačného strediska,
  10. vykonáva ďalšie opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane a sociálnej kuratele.⁴⁵³

Orgán SPO poskytuje súčinnosť orgánom činným v trestnom konaní pri plnení úloh, ktoré súvisia s trestným konaním, a súčinnosť pri výkone probácie a mediácie.

Súčasťou kuratívnej práce s dieťaťom a jeho rodinou je aj zapájanie dieťaťa do výchovných skupinových programov alebo sociálnych skupinových programov⁴⁵⁴ organizovaných alebo sprostredkovaných orgánom SPO vykonávaných ambulantnou formou, celodennou formou alebo pobytovou formou.⁴⁵⁵ Účelom týchto programov je najmä odborné pôsobenie na odstránenie alebo zmiernenie problémov v správaní dieťaťa alebo jeho porúch správania, na rozvoj sociálnych zručností a spôsobilostí, na získanie potrebných

⁴⁵³ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴⁵⁴ JONESOVÁ, E. Terapie rodinných systémů. Vývoj v Milánských systemických terapiích.

⁴⁵⁵ LEŠKOVÁ, L. Realizácia sociálnej kurately detí: (ÚPSVaR - pracovisko Gelnica).

spoločenských návykov, hygienických návykov a na zabezpečenie vhodného využitia voľného času dieťaťa. Ak je to vhodné alebo účelné, možno zo strany orgánov SPO alebo obce ponúknuť účasť na programe rodičom alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa.⁴⁵⁶

Ak je pri zabezpečení sociálnej kurately detí potrebné spolupôsobenie iných subjektov, plní orgán SPO úlohu koordinátora. Orgán SPO postupuje pri výkone opatrení sociálnej kurately pre deti podľa plánu sociálnej práce s dieťaťom.⁴⁵⁷

Sociálna kuratela pre plnoleté osoby

Sociálnu kuratelu zabezpečuje orgán SPO aj pre plnoletú fyzickú osobu, a to najmä:

- po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo z výkonu väzby,
- ak je účastníkom probácie alebo mediácie,
- ak zneužíva drogy alebo je závislá od drog,
- po zániku ústavnej starostlivosti alebo ochranej výchovy po dovŕšení plnoletosti,
- ak bola prepustená zo zdravotníckeho zariadenia na liečbu drogových závislostí alebo iných závislostí,
- po ukončení resocializačného programu,
- ak požiada o pomoc pri riešení nepriaznivej životnej situácie.⁴⁵⁸

Osobitná pozornosť sa pri výkone opatrení sociálnej kurately pre plnoletú fyzickú osobu venuje mladým dospelým. Pri výkone opatrení sociálnej kurately pre plnoletú fyzickú osobu orgán SPO v závislosti od povahy a závažnosti životnej situácie alebo problému plnoletej fyzickej osoby najmä

- udržiava písomný kontakt a osobný kontakt s plnoletou fyzickou osobou počas výkonu trestu odňatia slobody a spolupôsobí pri jej prevýchove a riešení jej osobných problémov, rodinných problémov a sociálnych problémov, najmä pri udržiavaní a posilňovaní rodinných väzieb,
- podieľa sa na príprave plnoletej fyzickej osoby na prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody alebo z výkonu väzby,
- pomáha plnoletej fyzickej osobe po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo z výkonu väzby, najmä pri uľahčení návratu do rodiny, pracovnom uplatnení, hľadaní

---

⁴⁵⁶ VLČEK, R. a Z. HRUBEŠOVÁ. Sociálnoprávna ochrana maloletých.

⁴⁵⁷ OLÁH, M. a J. ROHÁČ. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

⁴⁵⁸ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

bývania, hľadání možností pokračovať v ďalšej príprave na povolanie a pri riešení osobných problémov a vzťahových problémov,

- motivuje plnoletú fyzickú osobu k liečbe drogových závislostí a iných závislostí, udržiava kontakt s plnoletou fyzickou osobou počas liečby a následnej resocializácie v záujme podpory liečby a resocializácie,
- pomáha plnoletej fyzickej osobe po návrate zo zariadenia na liečbu závislosti alebo z resocializačného strediska najmä pri uľahčení návratu do rodiny, riešení osobných problémov a vzťahových problémov, pracovnom uplatnení a hľadání bývania,
- motivuje plnoletú fyzickú osobu k aktívnemu prístupu pri hľadání zamestnania a k získavaniu alebo udržaniu pracovných zručností a spôsobilostí,
- odporúča a sprostredkúva plnoletej fyzickej osobe pomoc špecializovaných inštitúcií,
- ponúka plnoletej fyzickej osobe účasť na resocializačných programoch a iných programoch organizovaných inými orgánmi štátnej správy, obcami, vyššími územnými celkami a akreditovanými subjektmi,
- motivuje plnoletú fyzickú osobu k účasti v svojpomocných skupinách zameraných na riešenie osobných problémov a vzťahových problémov,
- vykonáva ďalšie opatrenia podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele.⁴⁵⁹

Pri poskytovaní pomoci plnoletej fyzickej osobe postupuje orgán SPO najmä v súčinnosti s obcou a akreditovaným subjektom.

Opatrenia sociálnej kurately pre plnoletú fyzickú osobu sa vykonávajú najmä v prirodzenom rodinnom prostredí plnoletej fyzickej osoby alebo v otvorenom prostredí, v ktorom sa obvykle zdržiava. Orgán SPO postupuje pri výkone opatrení sociálnej kurately pre plnoletú fyzickú osobu podľa plánu práce s plnoletou fyzickou osobou.⁴⁶⁰

Kuratívna práca pomáhajúcich profesionálov

Sociálno-patologické javy sú vo všeobecnosti súhrnným označením takých javov, ako je napr. kriminalita, delikvencia, látkové a nelátkové závislosti, chudoba, prostitúcia a pod.⁴⁶¹

Okrem týchto sociálno-patologických javov sa pomáhajúci profesionáli zaujímajú najmä o

---

⁴⁵⁹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

⁴⁶⁰ GAŽIKOVÁ, E. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

⁴⁶¹ FISCHER, S. a J. ŠKODA. Sociální patologie.

možnosti zmeny nežiaduceho správania alebo stavu, jeho úplné odstránenie, alebo aspoň minimalizácia a nahradenie tým, čo možno označiť ako spoločnosťou akceptovaný spôsob správania. Táto činnosť sa najčastejšie realizuje prostredníctvom kuratívnej práce pomáhajúcich profesionálov, ktorá sa niekedy nazýva aj kurátorská práca.⁴⁶²

Kuratívna (terapeutická) práca pomáhajúcich profesionálov sa zaoberá liečbou, zmiernovaním a odstraňovaním vzniknutých nepriaznivých sociálnych javov.⁴⁶³ Realizuje sa v praktickej práci pomáhajúcich profesionálov vo forme opatrení právnych, sociálnych, ekonomických, ale aj kriminologických, ktoré majú podobu politík, akými sú právne normy v oblasti sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany, zamestnanosti. Taktiež sú to politiky, dohovory či opatrenia v danom segmente. Kuratívna práca v sebe spája rôzne sociálne oblasti s cieľom optimálne ovplyvniť to, čo spoločnosť označuje za škodlivé a nežiadúce. Kuratívna práca pomáhajúcich profesionálov môže byť reštitučná, rehabilitačná a poradenská.

Reštitučná

Zameriava sa na obnovu pôvodnej sociálnej situácie pokiaľ je táto situácia v požadovanom stave. Taktiež môže byť zameraná na kompenzácie formou nahradenia niektorého prvku vo východiskovej situácii iným prvkom, ktorý je v danej situácii najvýhodnejší. Zo zamerania kuratívnej práce vyplýva aj jej zameranie na reintegráciu, teda na opätovné začlenenie do spoločnosti.⁴⁶⁴ Reintegrácia môže byť realizovaná aj ako readaptácia, ktorá sa zameriava na novú adaptáciu na spoločenstvo.

Rehabilitačná

Kuratívna práca predstavuje v tomto ponímaní súhrn opatrení ktoré sa zameriavajú na odstránenie alebo aspoň zmiernenie negatívnych sociálnych javov u jednotlivca, rodiny, skupiny alebo komunity.⁴⁶⁵ Nápravné aktivity musia zodpovedať osobnostným charakteristikám klienta ako i druhu a miere sociálnej patológie, ktorá ovplyvňuje jeho život. Pri rehabilitácii sa zvažuje, či dochádza k obnoveniu pôvodného stavu, alebo o budovanie novej reality.

---

⁴⁶² MATOUŠEK, O. a kol. Metody a řízení sociální práce; OLÁH, M. a J. ROHÁČ. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

⁴⁶³ FULA, M. Výzva koedukácie pre preventívny systém; HEWSTONE, M. & W. STROEBE. Sociální psychologie.

⁴⁶⁴ YALOM, I. D. a M. LESZCZ, Teorie a praxe skupinové psychoterapie; VÝROST, J. a I. SLAMĚNÍK. Sociální psychologie – Sociálna psychológia.

⁴⁶⁵ KOLLÁRIK, T. Sociálna psychológia; KOLLÁROVÁ, A. a J. HUČÍK. Sociálna integrácia mladých dospelých z detských domovov.

Poradenská

Na rozdiel od predchádzajúcich foriem kuratívnej práce, táto forma preferuje prioritizovanie klienta aby sám využil svoje vlastné zdroje, hľadal a nachádzal riešenie problémovej situácie a následne problémovú situáciu riešil bez toho aby bol potrebný zásah zo strany pomáhajúcich profesionálov.⁴⁶⁶

Kuratívna práca pomáhajúcich profesionálov sa orientuje na:

- poskytovanie potrebnej pomoci najmä deťom a mládeži v správaní, ktorých bolo identifikované porušovanie sociálnych a právnych noriem,
- pomáhanie pri riešení vzniknutých, alebo pretrvávajúcich problémov, súvisiacich s porušovaním sociálnych, alebo právnych noriem u dospelých,
- penitenciárnu a postpenitenciárnu starostlivosť,
- resocializáciu a reedukáciu klientov.⁴⁶⁷

Kuratívna práca pomáhajúcich profesionálov sa zameriava najmä na nasledovné skupiny klientov:

- osoby prepustené z VTOS, alebo z výkonu väzby,
- osoby, ktorým bol výkon trestu podmienene odložený,
- osoby, ktorým bol uložený alternatívny výkon trestu,
- osoby prepustené zo zariadení orientujúcich sa na liečbu závislostí,
- osoby žijúce nedôstojným spôsobom života /napr. bezdomovci/,
- osoby prepustené zo zariadení SPO,
- mládež po ukončení uloženej ochrannnej výchovy.⁴⁶⁸

Takto vymedzenú klientsku skupinu, na ktorú sa orientuje kuratívna práca pomáhajúcich profesionálov, je možné označiť ako spoločensky neprispôsobivé osoby.⁴⁶⁹ Kuratívna práca kladie dôraz najmä na oblasť sociálno-výchovného pôsobenia, reedukáciu a resocializáciu ako i na využitie technických opatrení ako je materiálna pomoc a sociálne služby v prospech klientov.⁴⁷⁰ Klientom sa poskytujú aktivity ako

---

⁴⁶⁶ GABURA, J. Sociálne poradenstvo; MÁTEL, A. Metódy a prístupy v sociálnej práci; DOWLING, S. et al. Person – centred planning in social care.

⁴⁶⁷ BALOGOVÁ, B. Vybrané kapitoly zo sociálnej patológie.

⁴⁶⁸ VLČEK, R. a Z. HRUBEŠOVÁ. Sociálnoprávna ochrana maloletých.

⁴⁶⁹ LEVICKÁ, J. Teoretické aspekty sociálnej práce; HOGG, M. A. a G. M. VAUGHAN. Social Psychology.

⁴⁷⁰ LUKÁČ, M. Resocializácia dospelých; FRK, V. a J. KREDÁTUS. Komunikácia v personálnej a sociálnej praxi.

- výchovná a poradenská pomoc,
- sociálna a psychologická terapia,
- pomoc pri rekonštrukcii rodinného prostredia,
- sprevádzanie klienta a poskytovanie advokátskych služieb,
- sociálna pomoc a ekonomické intervencie,
- sociálne služby v rozsahu potreby klienta,
- zastupovanie klienta.⁴⁷¹

Pomáhajúcich profesionálov, ktorí vykonávajú kuratívnu prácu možno v určitých pozíciách označiť ako kurátorov. Z praktických dôvodov sa kurátori delia na:

- kurátorov pre deti a mládež,
- kurátorov pre dospelých.

K inštitúciám, s ktorými kurátori, vzhľadom k svojej práci, najčastejšie spolupracujú patria orgány SPO, obce a samosprávne kraje, súdy, polícia, ústavy na výkon trestu odňatia slobody, ústavy na výkon väzby, zariadenia SPO, zariadenia sociálnych služieb a ďalšie subjekty.

Medzi hlavné úlohy kurátora v práci s klientom možno zaradiť

- vypočutie klienta,
- vytvorenie analýzy problému,
- syntetizovanie problémov do ucelenej problémovej situácie,
- poradenstvo klientovi,
- pochopenie a pomoc pri zložitej sociálnej, psychologickej, finančnej a celkovej životnej situácii klienta, v ktorej sa klient ocitol,
- vytvorenie siete pomoci a podpory klienta.⁴⁷²

Medzi najčastejšie problémy, ktoré kurátor rieši, môžeme zaradiť najmä:

- trestná činnosť mladistvých a práca s osobami po výkone trestu odňatia slobody,
- priestupky a priestupková činnosť mladistvých,
- členstvo v skupinách, ktoré ohrozujú psychický, fyzický alebo sociálny vývin mladistvých,

---

⁴⁷¹ HUDECOVÁ, A., A. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ et al. Sociálna práca s rodinou.

⁴⁷² GABURA, J. Komunikácia pre pomáhajúce profesie.

- sociálne patológie, ktoré negatívne ovplyvňujú život klienta vrátane látkových a nelátkových závislostí,
- možnosť recidívy v prípade trestnej činnosti či inej závažnej činnosti,
- poruchy správania mladistvých ovplyvňujúce ich psychický, fyzický a sociálny vývin,
- pomoc pri získavaní ubytovania a potrebných sociálnych služieb,
- pomoc pri získavaní kvalifikácie alebo zamestnania.⁴⁷³

---

⁴⁷³ OLÁH, M. a J. ROHÁČ. Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.

Záver

Základom monografie sú zistenia čerpané z realizovaných výskumov, ich empirických výsledkov a praktického výkonu práce s rodinou, čo ponúka ucelený pohľad na rodinu, ako na sociálnu inštitúciu, ktorá tvorí prirodzenú súčasť ľudského života, keďže každý človek sa stáva členom rodinného systému. Monografia tak zároveň percipuje aj metódy pomáhajúcich profesií pri práci s rodinou ako jednu z oblastí, ktoré sa venujú rôzne pomáhajúce profesie. Venuje sa základným informáciám týkajúcich sa sociálnoprávnej ochrane detí a rodiny. Vysvetľuje ako jednotlivým prvkom a vzťahom v rodinnom systéme pri sociálnoprávnej ochrane porozumieť. Zameriava sa na dôležitosť prípravy práce s rodinou i samotných etáp práce s rodinou, využívaných metód a techník sociálnoprávnej ochrany a mnoho ďalších postupov pri ochrane záujmov dieťaťa i ostatných členov rodiny. To všetko je nevyhnutné pre prácu s rodinou. Autori veria, že sa im podarilo poskytnúť dostatok informácií k sociálnoprávnej ochrane detí a rodiny prostredníctvom ktorých si čitatelia monografie obohatia svoje poznatky v oblasti sociálnoprávnej ochrany a náhradnej starostlivosti.

Monografia je určená pre všetkých, ktorí chcú poznať limity v rodinných i mimorodinných systémoch, ale aj tým, ktorí sa profesionálne alebo v rámci dobrovoľníckej činnosti venujú rodine a využívajú prácu s rodinou, ako prostriedok na dosahovanie cieľov. Poznanie kompetencií štátu, samosprávy a akreditovaných subjektov v tak citlivej oblasti, ako je rodinný život, ochrana práv dieťaťa, rešpektovanie práv dieťaťa, ochrana pred týraním či zneužívaním práv rodičov umožňuje modifikovať rodinný systém tak, aby sa predchádzalo takýmto zásahom. Preventívny charakter sociálnoprávnej ochrany si vyžaduje poznanie hraníc a limitov, ktoré spoločnosť nastavuje pre ochranu rodín a detí.

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany priaznivo pôsobia na zdravý psychický, fyzický a sociálny vývin dieťaťa. Pomáhajúci profesionáli môžu prostredníctvom sociálnoprávnej ochrany pomôcť aj pri zlepšovaní sociálnych vzťahov v sociálnom prostredí, a zároveň pomôcť jednotlivcom vytvoriť si rovnováhu medzi možnosťami a požiadavkami sociálneho prostredia a vlastnými potrebami a schopnosťami. Sociálnoprávna ochrana pomáha pri utváraní správnych postojov k životu a k vhodným spôsobom správania a zároveň pomáha naučiť rodinu a jej členov zlepšovať ich schopnosť riešiť problémy.

Neoddeliteľnú súčasť sociálnoprávnej ochrany tvorí aj represia. Represívne opatrenia sú zamerané na rodičov, osoby starajúce sa o deti, osoby negatívne pôsobiace na deti ale i deti samotné. Voči každej osobe, podľa jej postavenia, existujú rôzne opatrenia, ktorých cieľom je

obnova riadneho rodinného života a vytvorenie vhodného prostredia pre vývin dieťaťa. Dieťa nie je majetkom rodiča. Rodič zodpovedá spoločnosti za jeho riadny fyzický, psychický i sociálny vývin. Súd alebo orgán SPO môžu uplatniť širokú škálu výchovných, ochranných a izolačných opatrení. Orgán SPO však nemôže prostredníctvom výchovných či ochranných opatrení odňať dieťa zo starostlivosti rodičov, či osôb, ktoré zabezpečujú starostlivosť o dieťa. Takéto oprávnenie má len súd.

Rodina svojim členom poskytuje bezpečie, hodnoty, spôsoby riešenia situácií a problémov, sociálnu oporu, pomáha im zvládať rôzne záťažové situácie. Je to sociálny priestor, sociálne zázemie, ktoré poskytuje svojim členom ochranu a pomoc aj v tých najťažších chvíľach. Je to priestor bezpečia, opory a porozumenia. Jednotlivec sa aj po opustení rodiny v ďalšom svojom živote k rodine vracia a ostáva v nej včlenený ako jej súčasť. Rodina svojich členov socializuje a pripravuje ich na život v spoločnosti. Aj keď podporuje rast každého člena rodiny, zároveň ho obmedzuje a núti prispôbiť sa hodnotám, cieľom, kultúre, filozofii, náboženskému presvedčeniu či viere, ktoré rodina presadzuje.

Vzor poskytovaný rodičmi a súrodencami, ich hodnoty, vzory, postoje a jednanie, pomáhajú dotvárať u dieťaťa jeho rysy osobnosti. Život v harmonickom rodinnom prostredí vytvára dobré predpoklady pre mnohokrát jedinú prípravu na plnenie manželských a rodičovských funkcií.

Rodina je systémom ktorý pri zlyhaní vytvára dysfunkcie, ktoré nepostihujú len rodinu ako celok, ale aj jej jednotlivých členov a často aj širšie rodinné prostredie. Ak nastane zmena v akejkoľvek časti rodinného systému, dochádza k zmenám vo všetkých vzájomne prepojených častiach rodiny. Sociálnoprávna ochrana reaguje na dysfunkcie vznikajúce v rodinnom systéme, najmä ak tieto dysfunkcie ohrozujú zdravý vývin dieťaťa alebo poškodzujú jeho oprávnené záujmy.

Spoločnosť pre ochranu svojho záujmu, ktorým je riadna starostlivosť o deti a funkčnosť rodiny, prijíma prostredníctvom právna normy, ktoré stanovujú limity pre oblasti, na ktorých má spoločnosť záujem. Týmto právnymi normami sú zákon o rodine, zákon o sociálnoprávnej ochrane, zákon o sociálnych službách a ďalšie právne normy. Poznanie právnych limitov pri porušení ktorých je štát oprávnený zasiahnuť do tak súkromného prostredia, ako je rodinný systém, dáva odpoveď na to, ako by mala súčasná rodina vyzerat', aké funkcie a v akej kvalite by mala plniť a aké vzťahy v rodine možno považovať za žiadané. Práve týmto oblastiam sme sa venovali v monografii.

Rodičia svojim deťom zabezpečujú štandard, ktorý zodpovedá ich schopnostiam, možnostiam a majetkovým pomerom. Štát má rovnakú povinnosť, čo sa prejavuje aj v jednotlivých opatreniach sociálnoprávnej ochrany.

Resumé

Spoločnosť je závislá od kvality rodín, ktoré ju tvoria. Preto spoločnosť venuje osobitnú pozornosť rodinám. Zdravé rodiny, ktoré vytvárajú stabilné prostredie pre vývin a rozvoj detí sú vhodným základom pre medzigeneračný prenos, ktorý je spojený s hodnotami, cieľmi, zvykmi a kultúrou spoločnosti. Dysfunkčnosť rodiny, poruchy vo funkciách rodiny prinášajú vážne problémy, ktoré sú ďalej medzigeneračne distribuované a ohrozujú nie len rodinu, ale aj spoločnosť. Záujem spoločnosti na funkčných rodinách sa prejavuje v právnej úprave ochrany detí a rodiny pred ohrozením funkčnosti výchovy a stability rodiny. Rodina, aj keď je výsostne súkromným priestorom, je viazaná povinnosťami voči občianskej spoločnosti a štátu. Preto štát vytvára právne nástroje prostredníctvom ktorých môže do takéhoto súkromného priestoru zasahovať, ak sú naplnené právom stanovené podmienky. Monografia sa zaoberá právnym nástrojom, ktorý umožňuje spoločnosti zasahovať do rodinného systému. Týmto nástrojom je sociálnoprávna ochrana.

Summary

Society is dependent on the quality of the families that make up it. Therefore, society pays special attention to families. Healthy families that create a stable environment for the development and development of children are a suitable basis for the intergenerational transfer of values, goals, habits and culture that is associated with the values, goals, habits and culture of society. Dysfunction of the family, disorders in the functions of the family pose serious problems, which are further intergenerationally distributed and endanger not only the family but also society. The interest of society in functional families is reflected in the legal regulation of the protection of children and the family from endangering the functionality of upbringing and family stability. The family, even if it is a highly private space, is bound by obligations towards civil society and the state. Therefore, the State creates legal instruments through which it can intervene in such a private space if the conditions laid down by law are fulfilled. The monograph deals with a legal instrument that allows a company to intervene in the family system. This instrument is social legal protection.

Zoznam bibliografických odkazov

ANDRUCHOVÁ, J. a J. LAĽOVÁ. *Manuál činností sociálneho pracovníka k problematike sociálnoprávnej ochrany*. Bratislava: VŠ ZaSP sv. Alžbety, 2009. ISBN 978-8089-271-597.

ARENDET, H. *Vita activa*. Praha: OIKOYMENH, 2009. ISBN 9788072984138.

ARONSON, E., T. D. WILSON, R. M. AKERT & S. H. SOMMERS. *Sociálna psychológia*. Bratislava: Inštitút psychoterapie a socioterapie o.z., 2017. ISBN 978-80-971033-1-6.

ATKINSONOVÁ, R. L. a kol. *Psychologie*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85605-35-X.

BADINTER, E. *Materská láska. História materskej lásky od 17.storočia po súčasnosť*. Bratislava: Aspekt, 1998. ISBN 80-85549-04-2.

BAKER, B. *Z bludného kruhu*. Košice: Združenie za sociálnu reformu, 2007. ISBN 978-80-969539-1-2.

BALES, R. F. *Personality and Interpersonal Behavior*. Oxford: Holt, Rinehart & Winston, 1970. ISBN 978-0-03080-450-2.

BALOGOVÁ, B. a M. ŽUMÁROVÁ. *Medzigeneračné mosty*. Košice: Menta media, 2010. ISBN 978-80-8939-223-0.

BALOGOVÁ, B. a E. ŽIAKOVÁ. eds. *Vademecum sociálnej práce. Terminologický slovník*. Košice: FF UPJŠ Košice, 2017. ISBN 978-80-8152-483-7.

BALOGOVÁ, B. Neúspešná sanácia dysfunkčnej rodiny a jej dôsledky na vývin dieťaťa v náhradnej starostlivosti. In: *Mládež a spoločnosť*. 2008, (2), s. 27 - 51. ISSN 1335-1109.

BALOGOVÁ, B. *Vybrané kapitoly zo sociálnej patológie*. Prešov: Grafotlač, 2003. ISBN 80-8068-183-X.

BANFIELD, CH. E. *The Moral Basis of a Backward Society*. Glencoe: The Free Press, 1958. ISBN 0-02-901510-3.

BECK, G. *Zakázaná rétorika*. Praha: Grada, 2007. ISBN 80-247-1743-2.

BEDNAŘÍK, A. *Riešenie konfliktov. Príručka pre pedagógov a pracovníkov s mládežou*. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov PDCS, 2001. ISBN 80-968095-4-7.

BEDNÁŘOVÁ, Z. a I. PELECH. *Slabikář sociální práce na ulici*. Brno: Doplněk, 2003. ISBN 80-7239-148-8.

BEDRNOVÁ, E., I. NOVÝ a kol. *Psychologie a sociologie řízení*. Praha: Management Press, 1998. ISBN 80-85943-57-3.

BECHYŇOVÁ, V. a M. KONVIČKOVÁ. *Sanace rodiny. Sociální práce s dysfunkčními rodinami*. Praha: Portál, 2008. ISBN 8073673925.

BECHYŇOVÁ, V. *Prípadové konferencie. Praktický průvodce pro práci s ohroženou rodinou*. Praha: Portál, 2012. ISBN 9788026201816.

BELZ, H. & M. SIEGRIST. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-930-9.

BENDL, S. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV, 2003. ISBN 8086642-08-9.

BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Praha: Grada, 1998. ISBN 80-716-9629-3.

BERTO VÁ, S. a kol. *Program prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti*. Bratislava: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2011. ISBN 978-80-969002-5-1.

BERTO VÁ, S. Práca s výchovným prostredím dieťaťa. In: *Sociálna politika a zamestnanosť*. 2008, (7), 5 – 6, ISSN 1336 5053.

BORZUCKA-SITKIEWICZ K. *Kształtowanie zachowań zdrowotnych w procesie socjalizacji a styl życia młodzieży (w regionie górnośląskim)*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2005. ISBN 9788322614297.

BOSÁ, M. a K. MINAROVICHOVÁ. Rodovo citlivá výchova. In: Z. KICZKOVÁ a M. SZAPUOVÁ. eds. *Rodové štúdiá. Súčasné diskusie, problémy a perspektívy*. Bratislava: UK, s. 161-181. 2011. ISBN 978-80-223-2934-7.

BOWLBY, J. *Oddloučení. Vazba a ztráta*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0076-5.

BOWLBY, J. *Vazba. Teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál, 2010. ISBN 9788073676704.

BRANSCOMBE, N. R. & R. A. BARON. *Social Psychology*. New York: Pearson Education Global Edition, 2017. ISBN 978-1-292-15909-6.

- BRAUN, R., D. MARKOVÁ a J. NOVÁČKOVÁ. *Praktikum školní psychologie*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-2620-176-2.
- BRAXATORISOVÁ, E. a K. ŠTEFANIČIAKOVÁ. *Manuál pomoci pre obeť domáceho násilia*. Bratislava: Občianske združenie Pomoc ohrozeným deťom, 2010.
- BREIGER, R. L. & J. G. ENNIS. Personae and Social Roles: The Network Structure of Personality Types Small Groups. In: *Social Psychology Quarterly*. 1979, **42**(3), 262-270, ISSN 0190-2725.
- BRNULA, P. *Sociálna práca: Dejiny, teórie a metódy*. Bratislava: IRIS, 2012. ISBN 978-80-89238-77-4.
- BRONFEBRENNER, U. Ecology of the Family as a Context for Human Development: Research Perspectives. In: *Developmental Psychology*. 1986. **22**(6), 723-742. ISSN 0012-1649.
- BROWN, R. *Group Processes*. Oxford: Blacwell publishing, 2000. ISBN 987-0-631-18496-6.
- BUJNOVÁ, E. *Príprava na rodinný život v rodinnom a školskom prostredí*. Nitra: UKF Nitra, 2005. ISBN 80-8050-891-7.
- CABAN, M. et al. *Sociálna práca s vybranými cieľovými skupinami*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-8083-478-4.
- CANFIELD, J. & F. SICCONI. *Hry pro výchovu k odpovědnosti a sebedůvěře*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-194-0.
- CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*. Praha: Karolinum, 2008. [ISBN 978-80-246-1037-5](#).
- ČERNÁ, M. *Rozvod, otcové a děti*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-11-4.
- ČISECKÝ, F., M. OLAH a M. SCHAVEL. *Sociálna prevencia*. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2008. ISBN 978-80-89271-22-1.
- ČORNÁK, L., M. POHÁNKA a M. POPELKOVÁ. eds. *IV. Medzinárodná konferencia doktorandov odborov psychológia asociálna práca. Zborník z konferencie Nitra*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2009. s. 412 -421. ISBN 978-80-8094-660-9.

- DE SHAZER, S. *Keys to solution in brief therapy*. London: Norton professionals books, 1985. ISBN 978-0393700046.
- DE SINGLY, F. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 8071782491.
- DEBRECENIOVÁ, J. a Z. OČENÁŠOVÁ. *Rovnost příležitostí žien a mužov na Slovensku*. Bratislava: Nadácia otvorenej spoločnosti, 2005. ISBN 80-969271-1-6.
- DeVITO, J. A. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-7169-988-8.
- DI FELICE, F. 1999. Rodina a etika. In: ĎURKOVIČ, V. *Rodina na prelome tisícročí – subjekt kultúry, kresťanských a všeludských hodnôt*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 1999. s. 15 – 21. ISBN 80-968191-3-5.
- DI NICOLA, G. P. & A. DANESE. *Le ragioni del matrimonio: aspetti di sociologia della famiglia*. Torino: Effatà, 2006. ISBN 8874022808.
- DIATKA, C. *Etika a súčasnosť*. Nitra: UKF, 2001. ISBN 80-8050-493-8.
- DITTRICHOVÁ, J., M. PAPOUŠEK, K. PAUL a kol. *Chování dítěte raného věku a rodičovská péče*. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0399-8.
- DOWLING, S. et al. *Person – centred planning in social care*. London: King's College London, 2006. ISBN 978-185-935-479-7.
- DUDINSKÁ, P., P. BUDAJ a Š. VITKO. *Manažment v sociálnych službách*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2009. ISBN 978-80-7165-756-9.
- DUNOVSKÝ, J. *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum, 1986. ISBN 08-040-86.
- DUNOVSKÝ, J. et al. *Sociální pediatrie. Vybrané kapitoly*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-254-9.
- DUNOVSKÝ, J., Z. DYTRYCH, Z. MATĚJČEK et al. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN 80-7169-192-5.
- ĎURKOVIČ, V. *Rodina na prelome tisícročí – subjekt kultúry, kresťanských a všeludských hodnôt*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 1999. ISBN 80-968191-3-5.
- EDWARDS, R. L. et al. *Encyclopedia of Social Work*. Washington DC: NASW, 2004. ISBN 0-87101-256-1.
- ELLIOTT, M. *Jak ochrániť své dítě*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-717-8034-0.

- FAFEJTA, M. *Sexualita a sexuální identita: sociální povaha přirozenosti*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1030-6.
- FERRERO, B. *Vychovávej jako Don Bosco*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-294-2.
- FICOVÁ, S. *Ochrana práv maloletých v civilnom procese*. Bratislava: EUROUNION, 2008. ISBN 978-80-89374-04-5.
- FICOVÁ, S., M. ŠTEVČEK a kol. *Občianske súdne konanie*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-509-1.
- FILADELFIOVÁ, J. Rodina 90. rokov na Slovensku. In: *Rodina v spoločenských premenách Slovenska*. Prešov: FF PU, 2001. s. 41-70. ISBN 80-8068-034-5.
- FILADELFIOVÁ, J. Rodová priepasť: Čo (ne)hovorí štatistiky a výskumné dáta o odmeňovaní žien a mužov. In: J. CVIKOVÁ. ed. *Aká práca, taká pláca? Aspekty rodovej nerovnosti v odmeňovaní*. Bratislava: Aspekt, 2007. s. 13-45. ISBN 978-80-85549-76-8.
- FISH, J. *Social work and lesbian, gay, bisexual and trans people. Making a difference*. Bristol: Policy press, 2012. ISBN 978-1-84742-803-5.
- FISCHER, S. a J. ŠKODA. *Sociální patologie*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.
- FONTANA, D. *Psychológia ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-063-4.
- FOTR, J., S. DĚDINA a H. HRŮZOVÁ. *Manažerské rozhodování*. Praha: Ekopress, 2003. ISBN 80-86119-69-6.
- FRANC, D., D. ZOUNKOVÁ a A. MARTIN. *Učení zážitkem a hrou. Praktická příručka pro instruktory*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1701-9.
- FRENCH, J. R. P. & B. ROWEN. The Bases of Social Power. In: D. CARTWRIGHT. ed. *Studies in Social Power*. Ann Arbor, Michigan: Research Center for Group Dynamics, Institute for Social Research, University of Michigan, 1959, pp. 150-167. ISBN 978-0-87944-230-9.
- FRK, V. a J. KREDÁTUS. *Komunikácia v personálnej a sociálnej praxi*. Prešov: Vydavateľstvo Cuper, 2002. ISBN 80-8889-25-X.
- FROMM, E. *Lidské srdce*. Praha: Nakladatelství Jozefa Šimona, 1996. ISBN 80-8563728-6.

- FROSCHL, E. a S. LOW. *Aspekt: Konat' proti násiliu na deťoch*. Košice: Vienaľa, 1999. ISBN 80-967964-1-0.
- FUCHSOVÁ, K. *Týrané dieťa*. Bratislava: IRIS, 2009. ISBN 978-80-89256-30-3.
- FUKUYAMA, F. *Veľký rozvrat. Ľudská prirodzenosť a opätovné nastolenie spoločenského poriadku*. Bratislava: Agora, 2005. ISBN 8096939416.
- FULA, M. Výzva koedukácie pre preventívny systém. In: M. BRESTOVANSKÝ a A. RAJSKÝ. eds. *Pedagogika a saleziánsky preventívny systém edukácie*. Trnava: PF TU, 2009. s. 43-51. ISBN 978-80-8082-254-5.
- GÁBOROVÁ, Ľ. a Z. GÁBOROVÁ. *Človek v sociálnom kontexte*. Prešov: LANA, 2007. ISBN 80-969053-8-4.
- GABURA, J. a P. GABURA. *Sociálna komunikácia*. Bratislava: Občianske združenie Sociálna práca, 2004. ISBN 80-968927-7-0.
- GABURA, J. *Komunikácia pre pomáhajúce profesie*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2010. ISBN 978-80-223-2752-7.
- GABURA, J. *Sociálne poradenstvo*. Bratislava: Občianske združenie Sociálna práca, 2009. ISBN 80-89185-10-X.
- GABURA, J. *Teória rodiny a proces práce s rodinou*. Bratislava: IRIS, 2012. ISBN 978-80-89256-95-2.
- GABURA, J., E. MYDLÍKOVÁ et al. *Vedenie sociálneho prípadu*. Bratislava: ASSP, 2004. ISBN 80-968713-2-3.
- GARDNER, R. *Rozvod – a čo ďalej?* Martin: Osveta, 1979. ISBN 80-2170328-8.
- GAŽIKOVÁ, E. *Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela*. Nitra: UKF Nitra, 2016. ISBN 9788055811222.
- GÉRINGOVÁ, J. *Pomáhajúci profesie*. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-394-3.
- GIDDENS, A. *Unikajúci svet*. Praha: Slon, 2000. ISBN 80-7254-445-x.
- GJURIČOVÁ, Š. a J. KUBIČKA. *Rodinná terapie*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 8024704153.
- GURÁŇ, P. a J. FILADELFIOVÁ. Rodinné správanie a rodinné stratégie na Slovensku. In: *Buletín Empatia*, 1998. 5(2), 23-36. ISSN 1335 8624.

- GURÁŇ, P., J. FILADELFIOVÁ a A. RITOMSKÝ. Tradičné verzus moderné: zmeny a život súčasných rodín. In: *Sociológia*, 1997. **29**(1), 5-20. ISSN 0049 – 1225.
- HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Pedagogicko-psychologické poradenství 1: Vybrané problémy*. Praha: Univerzita Karlova, 2005. ISBN 80-7290-215-6.
- HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Pedagogicko-psychologické poradenství 3: Intervence*. Praha: Univerzita Karlova, 2004. ISBN 80-7290-146-X.
- HÁJEK, K. *Práce s emocemi pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2006. ISBN 8073671077.
- HAMALOVÁ, M. a A. BELAJOVÁ. *Komunálna ekonomika a politika*. Bratislava: SPRINT DVA, 2011. ISBN 978-80-89393-38-1.
- HAMPLOVÁ, D., S. POKÁLKOVÁ a J. RYCHTAŘÍKOVÁ. *České ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina*. Praha: Slon, Sociologický ústav AV ČR, 2004. ISBN 8073300400.
- HANUŠOVÁ, J. *Násilí na dětech - syndróm CAN*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2009. ISBN 80-86991-78-4.
- HARDWOOD, T. M., L. E. BEUTLER & G. GROTH-MARNAT. *Integrative Assessment of Adult Personality*. Illinois: The Guilford Press, 2012. ISBN 9781462509799.
- HARDY, M., J. BRIŠŠÁKOVÁ, E. PAVELOVÁ a M. TOMKA. eds. *Metódy sociálnej práce s rodinou*. Zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou. Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety, 2012. ISBN 978-80-8132-050-7.
- HARGAŠOVÁ, M. a T. NOVÁK. *Předmanželské poradenství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 8024717302.
- HARGAŠOVÁ, M. *Ruka v ruke*. Bratislava: SPN, 1991. ISBN 80-08-00338-3.
- HARGAŠOVÁ, M. *Skupinové poradenství*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2642-7.
- HARRIS, J. *A dictionary of social work and social care*. New York: Oxford University Press, 2018. ISBN 9780198796688.
- HARTL, P. a H. HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-569-1.
- HAŠKOVÁ, H. *Fenomén bezdetnosti*. Praha: SLON, 2009. ISBN 978-80-7419-020-9.

- HAVRDOVÁ, Z., M. HAJNÝ. et al. *Praktická supervize. Průvodce supervizí pro začínající supervizory, manažery a příjemce supervize*. Praha: Galén, 2008. ISBN 9788072625321.
- HAWKINS, P. & R. SHOHEIT. *Supervize v pomáhajících profesích*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-715-9.
- HAYESOVÁ, N. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-763-9.
- HERMOCHOVÁ, S. *Teambuilding*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1155-9.
- HEWSTONE, M. & W. STROEBE. *Sociální psychologie*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367092-5.
- HILL, CH. & G. JONES. *Strategic Management: An Integrated Approach*. 9th Ed. Ohio: South-Western Publishing, 2009. ISBN 978-0-53875-107-0.
- HINDE, R. A. *Relationships: A Dialectical Perspective*. Hove, East Sussex: Psychological Press, 1997. [ISBN](#) 0-86377-706-6.
- HOGG, M. A. a G. M. VAUGHAN. *Social Psychology*. New York: Pearson, 2018. ISBN 978-1-292-09045-0.
- HOLÁ, L. a kol. *Mediace a možnosti využití v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 9788026200918.
- HOLÁ, L. *Mediace – způsob řešení mezilidských konfliktů*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0467-6.
- HOLLSTEIN-BRINKMANN, H. *Sociálna práca a systémové teórie*. Trnava: SAP, 2001. ISBN 80-88908-78-7.
- HORVÁTH, E. a A. ANDRÁŠIOVÁ. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-8168-318-3.
- HORVÁTH, E. a A. ANDRÁŠIOVÁ. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-8168-362-6.
- HORVÁTH, E. a E. VARGA. *Zákon o rodine. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-8168-021-2.
- HRECHOVÁ, H. *Etika – sociálne vzťahy – spoločnosť*. Bratislava: Veda, 2005. ISBN 80-224-0849-2.

- HRONCOVÁ, J. Prirodzené prostredia výchovy. In: J. HRONCOVÁ, A. HUDECOVÁ a T. MATULAYOVÁ. *Sociálna pedagogika a sociálna práca*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2000. ISBN 80-8055-427-7.
- HROZENSKÁ, M. et al. *Sociálna práca so staršími ľuďmi*. Martin: Osveta, 2008. ISBN 978-80-8063-282-3.
- HRUŠÁKOVÁ, M., Z. KRÁLIČKOVÁ, L. WESTPHALOVÁ a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-552-7.
- HUDECOVÁ, A., A. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ et al. *Sociálna práca s rodinou*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta, Univerzita Mateja Bela, 2008. ISBN 978-80-8083-597-2.
- HUPKOVÁ, M. *Rozvíjanie sociálnych spôsobilostí v pomáhajúcich profesiách*. Bratislava: Iris, 2011. ISBN 978-80-89256-61-7.
- CHÁVEZ VILLANUEVA, P. *Rodina kolíska života a lásky*. Bratislava: VDB, 2006. ISBN 80-8074-034-8.
- Inovatívny model manažmentu sanácie rodiny. Bratislava: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2013. Vytvorený v rámci národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti.
- Interná norma Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny č. 067/2012 Plánovanie sociálnej práce pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kuratele.
- IZDENCZYOVÁ, N. *Základy všeobecnej a sociálnej psychológie*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, 2009. ISBN 978-80-8068930-8.
- JANDOUREK, J. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-749-3.
- JANEBOVÁ, R. a M. SMUTEK. eds. *Posuzování životní situace v sociální práci*. Sborník z konference V. Hradecké dny sociální práce konané dne 24. a 25. 10. 2008 v Hradci Králové. Hradec Králové: KSPaSP PF UHK, 2008. s. 200 -205. ISBN 978-80-7041-419-4.
- JANRINOVÁ, J. *Otcom a mamám*. Trnava: Dobrá kniha, 2006. ISBN 80-7141515-4.
- JAQUES, D. & G. SALMON. *Learning in Groups*. Oxon: Routledge, 2007. ISBN 978-0-415-36526-0.

- JONESOVÁ, E. *Terapie rodinných systému. Vývoj v Milánských systemických terapiích*. Hradec Králové: Konfrontace, 1996. ISBN 80-901773-6-0.
- KAISEROVÁ, K. *Samota jako partner*. Praha: Mladá fronta, 2005. ISBN 80-204-1280-8.
- KASANOVA, A. *Sprievodca sociálneho pracovníka*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2008. ISBN 9788080942779.
- KASTOVÁ, V. *Krize a tvořivý přístup k ní*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-365-X.
- KELLER, J. *Nejistota a důvěra aneb k čemu je modernitě dobrá tradice*. Praha: SLON, 2009. ISBN 978-80-7419-002-5.
- KELLER, J. *Úvod do sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-86429-39-7.
- KICZKOVÁ Z. a M. SZAPUOVÁ. *Rodové štúdia – súčasné diskusie, problémy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2011. s. 32–52. ISBN 978-80-223-2934-7.
- KICZKOVÁ, Z. *Rod vo feministickom diskurze*. In: Z. KICZKOVÁ a M. SZAPUOVÁ. *Rodové štúdia – súčasné diskusie, problémy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2011. s. 32–52. ISBN 978-80-223-2934-7.
- KICZKOVÁ, Z. *Vzťah verejnej a súkromnej sféry z rodového aspektu*. In: Z. KICZKOVÁ a M. SZAPUOVÁ. *Rodové štúdia – súčasné diskusie, problémy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2011. s. 182–208. ISBN 978-80-223-2934-7.
- KICZKOVÁ, Z. a M. SZAPUOVÁ. *Materstvo ako téma feministického skúmania*. In: Z. KICZKOVÁ a M. SZAPUOVÁ. *Rodové štúdia – súčasné diskusie, problémy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2011. s. 209–225. ISBN 978-80-223-2934-7.
- KLENOVSKÝ, L. *Terénna sociálna práca*. Bratislava: Občianske združenie Sociálna práca, 2006. ISBN 80-89185-18-5.
- KOLAJOVÁ, L. *Týmová spolupráce*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1764-6.
- KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-123-1.
- KOLAŘÍK, M. *Interakční psychologický výcvik*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-2472941-1.
- KOLAŘÍKOVÁ, O. *Téma osobnostných rysů v psychologii dvacátého století*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1214-1.

- KOLLÁRIK, T. *Sociálna psychológia*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2004. ISBN 978-80-2231-841-9.
- KOLLÁROVÁ, A. a J. HUČÍK. *Sociálna integrácia mladých dospelých z detských domovov*. Liptovský Ján: PROHU, 2011. ISBN 978-80-89535-02-6.
- KOMÁRIK, E. *Pedagogika emocionálne a sociálne narušených*. Bratislava: UK, 1998. ISBN 80-223-1289-4.
- KOMÁRKOVÁ, R., I. SLAMĚNÍK a J. VÝROST. eds. *Aplikovaná sociální psychologie III. Sociálně psychologický výcvik*. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-247-0180-4.
- KONČEKOVÁ, Ľ. *Patopsychológia*. Prešov: Lana, 2005. ISBN 80-89235-00-X.
- KONEČNÝ, S. a B. KONEČNÝ. *Otvorená komunálna politika – teória a prax*. Bratislava: Mayor, 2009. ISBN 978-80-969133-3-6.
- KONFUCIUS. *Rozhovory a výroky (Lun JU)*. Bratislava: Tatran, 2006. ISBN 802220529X.
- KÖNIGOVÁ, M. *Jak myslet kreativně*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1626-7.
- KONVIČKOVÁ, M. a V. BECHYŇOVÁ. *Sanace rodiny*. Praha: Portál, 2008. ISBN 80-7367-39-25.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-181-6.
- KOTEKOVÁ, R., E. ŠIMOVÁ a A. GECKOVÁ. *Psychológia rodiny*. Michalovce: PeGaS s.r.o., 1998. ISBN 80-967901-0-2.
- KRAJČÍROVÁ, M. a J. MIKLOŠKO. *Mamy bocian nenosí*. Bratislava: Motýľ, 2004. ISBN 80-89199-05-4.
- KRÁĽOVÁ, Ľ. 2001. Manželská rodina v západoeurópskom a východoslovenskom kontexte. In: *Rodina v spoločenských premenách Slovenska*. Prešov: FF PU, 2001. s. 11–40. ISBN 80-8068-034-5.
- KRATOCHVÍL, S. *Manželská terapie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7367-048-8.
- KRATOCHVÍL, S. *Základy psychoterapie*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-122-0.
- KREDÁTUS, J. *Abstinent v záťažových životných situáciách*. Košice: Krajský ústav národného zdravia oddelenie zdravotnej výchovy, 1989. ISBN 80-7178-678-0.

KREDÁTUS, J. Od funkčnej k disfunkčnej rodine, od kvality k nekvalite života. In: A. TOKÁROVÁ a J. KREDÁTUS. eds. *Kvalita života a ľudské práva v kontextoch sociálnej práce a vzdelávania dospelých. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou, 3. a 4. apríla 2001 v Prešove*. Prešov: FF PU, 2001. s. 196-203. ISBN 978-80-8068-087-6.

KRUPA, S. et al. *Rozvoj komunitných sociálnych služieb*. Bratislava: Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, 2006. ISBN 80-969581-7-8.

KŘIVOHLAVÝ, J. *Konflikty mezi lidmi*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-407-6.

KUNÁK, S. *Vybrané možnosti primárnej prevencie negatívnych vplyvov na deti a mládež*. Bratislava: IRIS, 2007. ISBN 978-80-89256-10-5.

KUZNÍKOVÁ, I. *Pokročilé metody sociální práce se skupinami*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013. ISBN 978-80-7464-471-9.

KVAŠŇÁKOVÁ, L. Posudzovanie životnej situácie ohrozených detí a ich rodín v Gateshead vo Veľkej Británii. Skúsenosti zo zahraničnej praxe. In: R. JANEBOVÁ a M. SMUTEK. eds. *Posuzování životní situace v sociální práci*. Sborník z konferencie V. Hradecké dny sociální práce konané dne 24. a 25. 10. 2008 v Hradci Králové. Hradec Králové: KSPaSP PF UHK, 2008. s. 200 -205. ISBN 978-80-7041-419-4.

KVAŠŇÁKOVÁ, L. Potreba inšpirácie zahraničnými nástrojmi pri posúdení životnej situácie ohrozenej rodiny v podmienkach Slovenskej republiky. In: Ľ. ČORNÁK, M. POHÁNKA a M. POPELKOVÁ. eds. *IV. Medzinárodná konferencia doktorandov odborov psychológia asociálna práca. Zborník z konferencie Nitra*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2009. s. 412 -421. ISBN 978-80-8094-660-9.

LABÁTH, V., J. SMIK a Š. MATULA. *Expoprogram. Intervenčný program pre skupinovú prácu s deťmi a mládežou*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2011. ISBN 978-80-223-2756-5.

LANGMEIER, J. a Z. MATĚJČEK. *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Avicenum, 1974. ISBN 08-049-74.

LANGMEIER, J., K. BALCAR a J. ŠPITZ. *Detská psychoterapie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 978-80-7367-710-7.

- LENCZOVÁ, T. ed. *Zdravá rodina – základ demokratického štátu v Európe. Zborník referátov z konferencie z 19. mája 2000*. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo, 2000. ISBN 80-968318-6-0.
- LENCZOVÁ, T. *Štát v službách rodiny*. Bratislava: Výskumný ústav práce, sociálnych vecí a rodiny, 1998. ISBN 80-7130-096-2.
- LEŠKOVÁ, L. *Causes of pathological behavior of children and the possibilities of social prevention*. Brno: Tribun EU, 2010. ISBN 978-80-7399-927-8.
- LEŠKOVÁ, L. ed. *Sanácia rodiny ako teoretický a praktický problém*. Košice: Vienala, 2011. ISBN 978-80-8126-044-5.
- LEŠKOVÁ, L. *Polia sociálnej práce*. Košice: Vienala, 2009. ISBN 978-80-89232-63-5.
- LEŠKOVÁ, L. *Realizácia sociálnej kurately detí: (ÚPSVaR - pracovisko Gelnica)*. Košice: Vienala, 2009. ISBN 978-80-89232-78-9.
- LEŠKOVÁ, L. *Sociálna práca v teréne*. Košice: Vienala, 2011. ISBN 978-80-8126-046-9.
- LEŠKOVÁ, L. *Úvod do základov sociálnej práce*. Košice: Seminár sv. Karola Boromejského, 2008. ISBN 978-80-89361-23-6.
- LEVICKÁ, J. 2008. Terminologický Babylon a jeho dopady na prácu s neorganizovanou mládežou. In: *Školská sociálna práca – Zborník z konferencie: Možnosti práce s neorganizovanou mládežou*. Trnava: FZaSP TU v Trnave, 2008. ISBN 978-80-8082246-0.
- LEVICKÁ, J. a kol. *Na ceste za klientom*. Trnava: Oliva, 2008. ISBN 978-80-89332-03-8.
- LEVICKÁ, J. a F. ČIŠECKÝ. Rodinná kríza. In: J. LEVICKÁ et al. *Sociálna práca s rodinou I*. Trnava: Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce TU, s. 38-45. 2004. ISBN 80-89074-93-6.
- LEVICKÁ, J. et al. *Sociálna práca s rodinou I*. Trnava: Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce TU, 2004. ISBN 80-89074-93-6.
- LEVICKÁ, J. *Metódy sociálnej práce*. Trnava: VeV s.r.o., 2002. ISBN 80-89074-38-3.
- LEVICKÁ, J. *Teoretické aspekty sociálnej práce*. Trnava: Trnavská univerzita, 2002. ISBN 80-89074-39.
- LEVINE, P. a M. KLINEOVÁ. *Trauma očima dítěte*. Praha: Maitrea, 2012. ISBN 978-87249-27-7.

- LEWIN, K. *Field Theory in Social Science: Selected Theoretical Papers*. Greenwood: AbeBooks.co, 1997. ISBN 978-0-837-17236-1.
- LEWIS, C. S. *Velký rozvod*. Praha: Návrat, 1993. ISBN 80-85495-06-6.
- LIDZ, V. 2008. Social System. In: W. A. DARITY. ed. *International Encyclopedia of the Social Sciences*. Detroit: Macmillan Reference, 2008. pp. 624-627. ISBN 978-0-02-865965-7.
- LIN, N. *Social Capital. A Theory of Social Structure and Action*. New York: Cambridge University Press, 2002. ISBN 978-0-521-52167-3.
- LINDZEY, G. et al. eds. *Handbook of social psychology*. New York: Random House, 1985. ISBN 978-0-4705-6111-9.
- LOVASOVÁ, L. a K. SCHMIDOVÁ. *Tělesné tresty*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-75-X.
- LOVAŠ, L. *Osobné a situačné kontexty sebakontroly*. Košice: UPJŠ Košice, 2011. ISBN 978-80-7097-924-2.
- LOVAŠ, L. *Sociálne normy a spravodlivosť v sociálnej psychológii*. Košice: UPJŠ Košice, 2000. ISBN 80-7097-417-6.
- LOVAŠOVÁ, S. *Klientske násilie ako súčasť sociálnej práce*. Košice: Katedra sociálnej práce FF UPJŠ, 2014. ISBN 978-80-8152-194-2.
- LOVAŠOVÁ, S. *Sociálna práca: Formy, postupy a metódy*. Košice: UPJŠ v Košiciach, 2016. ISBN 978-80-8152-386-1.
- LOVAŠOVÁ, S., K. ŠIŇANSKÁ, M. HALACHOVÁ a V. LICHNER. eds. *Násilie v sociálnej práci*. Zborník príspevkov. Košice: UPJŠ v Košiciach, 2013. ISBN 978-80-8152-063-1.
- LUDEWIG, K. *Systemická terapie. Základy klinické teórie a praxe*. Praha: Grada, 2011. ISBN 9788024735214.
- LUHMAN, N. *Sociální systémy. Nárys obecní teorie*. Brno: CDK, 2006. ISBN 978-80-7325-100-0.
- LUKÁČ, M. *Resocializácia dospelých*. Prešov: PU FHPV Prešov, 2015. ISBN 978-80-555-1320.

- MAIEROVÁ, C. *40 důvodů, proč nemít děti*. Praha: Rybka Publishers, 2008. ISBN 80-87067-99-1.
- MAREŠ, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících*. Hradec Králové: Nucleus, 2003. ISBN 80-86225-47-1.
- MARTINSKÁ VÁVROVÁ, A. *Náuka o společnosti*. Bratislava: Príroda, 2009. ISBN 978-80-07016-293.
- MAŘÍKOVÁ, H. Rodina: proměny mateřství, otcovství a rodičovství. In: L. FORMÁNKOVÁ a K. RYTÍŘOVÁ. *Abc feminizmu*. Brno: Nesehnutí, 2004. s. 41–50. ISBN 80-903228-3-2.
- MAŠÁT, V. *Vybrané postupy práce se skupinou*. Vimperk: Akcent, 2012. ISBN 978-80-86057-80-4.
- MATĚJČEK, Z. a Z. DYTRYCH. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0332-7.
- MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-504-2.
- MATĚJČEK, Z. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN 8071786373.
- MÁTEL, A. et al. ed. *Aplikovaná etika v sociální práci a dalších pomáhajících profesích*. Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety, 2010. ISBN 978-80-89271-89-4.
- MÁTEL, A. *Metody a přístupy v sociální práci*. Nitra: Fakulta sociálních věd a zdravotnictva UKF, 2013. ISBN 978-80-5580-243-5.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, O. a H. PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-739-8.
- MATOUŠEK, O. Práce s rodinou. In: O. MATOUŠEK et al. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 181–200. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. ISBN 80-86429-19-9.
- MAZÚCHOVÁ, L. Posúdenie funkčnosti rodín a vplyvu rizikových faktorov ako prevencie CAN syndrómu u detí. In: *Mosty k rodine*. 2010, 1(1), 29 – 32. ISSN 1338-2713.

- MIKLOŠKO, J. a Š. ŽARNAY. *Ohrozená rodina na Slovensku*. Bratislava: Spoločnosť priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar, 2008. ISBN 978-80-969616.
- MIKLOŠKO, J. *Náhradná starostlivosť*. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2011. ISBN 978-80-89271-36-8.
- MIKULÁŠTIK, M. *Komunikačné dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 80-247-8070-4.
- MILGRAM, S. *Poslušnosť voči autorite. Experiment odhaľujúci časť ľudskej prirodzenosti*. Bratislava: Vydavateľstvo F, 2014. ISBN 978-80-8895-277-0.
- MILLER, R.W. & S. ROLLNICK. *Motivační rozhovory. Příprava lidí ke změně závislého chování*. Tišňov: Sdružení Scan, 2004. ISBN 8086620093.
- MINUCHIN, S. & H. C. FISHMAN. *Family Therapy Techniques*. Harvard: University Press, 2004. ISBN 9780674294103.
- MITAŠÍKOVÁ, P. *Vzťah v pomáhajúcich profesiách*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2013. ISBN 978-80-2233-368-9.
- MIZRAHI, T. E. & L. DAVIS. eds. *Encyclopedia of Social Work*. Oxford: University Press, 2008. ISBN 978-0-19-530661-3.
- MLÁDEK, J. Druhý demografický prechod a Slovensko (Second demographic Transition and Slovakia). In: *ACTA Universitatis Prešovensis Folia Geographica 2*. XXX. 1998. Prešov. 42-52.
- MLČÁK, Z. ed. *Profesní kompetence sociálních pracovníků a jejich hodnocení klienty*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005. ISBN 80-7368-129-3.
- MORENO, J. J. *Rozehrát svou vnitřní hudbu. Muzikoterapie a psychodráma*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-980-1.
- MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. 312 s. ISBN 80-86429-58-X.
- MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. Praha: Slon, 2002. ISBN 80-86429-05-9.
- MÜHLPACHR, P. *Sociopatologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4550-7.

- MYDLÍKOVÁ, E. ed. *A zrodilo sa zlo*. Trnava: Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave, 2019. ISBN 978-80-568-0194-9.
- NAVRÁTIL, P. 2003. Životní situace jako předmět intervence sociálního pracovníka. In: *Sociální práce / Sociálna práca*, č. 2/2003, s. 84 – 94. ISSN 1213-6204.
- NAVRÁTIL, P. *Reflexivní posouzení v sociální práci s rodinami*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7505-4.
- NAVRÁTIL, P. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, 2001. ISBN 80-903070-0-0.
- NAZARE-AGA, I. *Nenechte sebou manipulovat*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7367-0496.
- NEDĚLNÍKOVÁ, D. *Úvod do sociální práce se skupinou*. Ostrava: Kofoedova škola, občanské sdružení, 2004. ISBN 80-239-4030-9.
- NEŠPOR, K. *Uvolněně a s přehledem: relaxace a meditace pro moderního člověka*. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-652-8.
- NOVÁK, T. *Jak předejít krizi v manželství*. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0935-X.
- NOVOTNÁ, E. *Sociologie sociálních skupin*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2957-2.
- Odporúčanie č. R (99) 19. výboru ministrov na 679. zasadaní námestníkov ministrov Rady Európy zo dňa 19.10.1999. Secretariat of the European Forum for victim- Offender Mediation and restorative justice: *European Forum for Victim – Offender Mediation and Restorative Justice*. [online], [cit.2019-10-29]. Dostupné na: <http://www.euforumrj.org>
- OLÁH, M. *Sociálnoprávna ochrana detí*. Prešov: Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2005. ISBN 80-8068-349-2.
- OLÁH, M. a J. ROHÁČ. *Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela*. Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety, 2008. ISBN 978-80-89271-35-1.
- OLŠAVSKÁ, M. *Niektoré základné informácie k prevencii sociálno-patologických javov*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, 2014. ISBN 978-80-8052-684-9.
- ONDREJKOVIČ, P. et. al. *Sociálna patológia*. Bratislava: SAV, 2009. ISBN 978-80-224-1074-8.

- ONDREJKOVIČ, P. *Socializácia mládeže ako východisková kategória sociológie výchovy a sociológie mládeže*. Bratislava: Veda, 1997. ISBN 80-224-0476-4.
- ONDRISOVÁ, S. et. al. *Neviditeľná menšina. Čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii*. Bratislava: Nadácia Občan a demokracia, 2002. ISBN 80-968528-5-X.
- ONDRUŠEK, D. a V. LABÁTH. *Tréning? Učenie zážitkom. Tréning*. Bratislava: PDCS o.z., 2007. ISBN 978-80-960431-4-2.
- ONDRUŠEK, D. *Efektívna komunikácia v terénnej sociálnej práci*. Bratislava: PDCS o.z., 2007. ISBN 80-969431-2-X.
- ORAVCOVÁ, J. *Kapitoly z psychológie rodiny*. Žilina: Žilinská univerzita, 2006. ISBN 80-8070-570-4.
- ORAVCOVÁ, J. *Sociálna psychológia*. Banská Bystrica: UMB Fakulta humanitných vied, 2004. ISBN 80-8055-980-5.
- ORAVCOVÁ, J. Systémový prístup k rodine. In: J. ŠATÁNEK. ed. *Rodinné prostredie ako faktor socializácie a personalizácie osobnosti dieťaťa*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied, 2004. s. 78-90. ISBN 80-8083-015-0.
- OROSOVÁ, O. *Prevenca – pomoc – rovesníci alebo „Preventívne nie nepoškodí“ (Inovatívne metódy pomoci v prevencii drogových závislostí v školskej praxi)*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2003. ISBN 8070975024.
- OROSOVÁ, O., B. GAJDOŠOVÁ, M. BACÍKOVÁ-SLESKOVA, F. SALONA a R. SEBENA. *Health-related behaviour among adolescents and young adults*. Košice: Equilibria, 2009. ISBN 978-80-89284-36-8.
- PAULÍK, K. *Psychologie lidské odolnosti*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2959-6.
- PAVELKOVÁ, B. *Maloletí v slovenskom rodinnom práve*. Bratislava: Eurokódex, 2009. ISBN 978-80-89363-34-6.
- PAVELOVÁ, Ľ. a kol. *Komunitná sociálna práca. Sociálna práca v komunite*. Bratislava: IRIS, 2013. ISBN 978-80-89238-79-8.
- PAYNE, M. *Modern Social Work Theory*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2014. ISBN 978-0-230-24960-8.

- PAYNE, R. K., Ph. DeVOL & T. D. SMITH. *Mosty z chudoby. Stratégie pre profesionálov a komunity*. Košice: Equilibria, 2010. ISBN 9788089284535.
- PELÁNEK, R. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-353-6.
- PELTOVÁ, N. *Umenie komunikovať bez zábran*. Vrútky: Advent Orion, 1995. ISBN 80-88960-21-5.
- PETRO, M. *Kríza súčasného manželstva a cesty jej prekonania*. Námestovo: Kubík, 2004. ISBN 80-89070-23-X.
- PIERSON, J. & M. THOMAS. eds. *Dictionary of Social Work*. Maidenhead: Open University Press, 2010. ISBN 978-033523881-1.
- PÍŽOVÁ, L. a B. BALOGOVÁ. *Materstvo a starostlivosť o seba ako novodobé koncepty sociálnej práce*. Prešov: FF PU v Prešove, 2015. ISBN 978-80-555-1536-6.
- PLAŇAVA, I. *Průvodce mezilidskou komunikací*. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80247-0858-2.
- PLZÁK, M. *Manželský svár*. Brno: ERA, 2002. ISBN 80-86517-19-5.
- POLÁCHOVÁ, J., V. HUDEČKOVÁ a M. KRÁLOVIČOVA. *Práca s rodičmi klientov umiestnených v DC Bratislava – Záhorská Bystrica. Zborník z konferencie Križovatky I*. Bratislava: Maclix, 2009. ISBN 978-80-969253-1-5.
- POPELKOVÁ, M. a M. ZAŤKOVÁ. *Podpora rozvoja osobnosti a intervenčné programy*. Nitra: FSVaZ UKF Nitra, 2009. ISBN 9778-80-8094-269-4.
- POPPLÉ, K. *Analising Community Work. Its Theory and Practice*. Philadelphia: Open University Press, 1995. ISBN 0-335-19408-7.
- PORTÍKOVÁ, A. a T. ŠKOVŘANKOVÁ. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dieťa Syndróm CAN*. Prešov: Pedagogická fakulta PU, 2009. ISBN 978-80-8068-970-4.
- PORTMANNOVÁ, R. *Hry pro posílení psychické odolnosti*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-331-5.
- POTOČÁROVÁ, M. *Rodina, mládež a jej postoje k sociálnym limitom*. Bratislava: Vydavateľstvo STU, 2003. 131 s. ISBN 80-227-1940-4.

- POŽÁR, L. *Psychológia detí a mládeže s poruchami zraku*. Trnava: Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity, 2000. ISBN 8088774-74-8.
- PRAŠKO, J. a kol. *Somatoformní poruchy*. Praha: Galén, 2002. ISBN 80-7262-159-9.
- PRAŠKO, J. *Jak vybudovat a posílit sebvedůvěru*. Praha: GRADA, 2007. ISBN 978-80-247-1352-6.
- PRAŠKO, J., P. MOŽNÝ a M. ŠLEPECKÝ. *Kognitivně behaviorální terapie psychických porúch*. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-865-1.
- PREKOPOVÁ, J. *Děti jsou hosté, kteří hledají cestu*. Praha: Portál, 2003.. ISBN 80-7178-854-6.
- PREKOPOVÁ, J. *Jak být dobrým rodičem*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-247-9063-7.
- PREKOPOVÁ, J. *Když dítě nechce spát*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-71-7178-142-8.
- PREKOPOVÁ, J. *Malý tyran*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-485-0.
- PREVENDÁROVÁ, J. *Rodinná terapia a poradenstvo*. Bratislava: PdFUK, 1998. ISBN 80-88868-07-6.
- PREVENDÁROVÁ, J. *Rodina s postihnutým dieťaťom*. Nové Zámky: Psychoprof, 1998. ISBN 80-96148-9-9.
- PROCHASKA, J. O. & K. C. NACROSS. *Psychoterapeutické systémy. Průřez teoriemi*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-766-4.
- PRZEWOŹNIAK L. Wybrane zagadnienia socjologii i promocji zdrowia rodziny. In: A. CZUPRYNA, S. PAŹDZIOCH, A. RYŚ & W. C. WŁODARCZYK. eds. *Zdrowie publiczne. Wybrane zagadnienia, t. 2*, Kraków: Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne Vesalius, 2001. ISBN 83- 85688-62-5.
- REICHEL, J. *Kapitoly systematické sociologie*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2594-9.
- RIEGER, Z. *Lod' skupiny*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-222-5.
- RINGDAL, N. J. *Nejtěžší povolání světa*. Brno: DOPLNĚK, 2000. ISBN 80-7239-046-5.
- RUDDICK, S. *Maternal thinking – toward a politics of peace*. Boston: Beacon Press, 1995. ISBN 978-0807014097.

- RUSNÁKOVÁ, M. *Rodina v slovenskej spoločnosti v kontexte sociálnej práce*. Ružomberok: Pedagogická fakulta KU, 2007. ISBN 978- 80-8084-248-2.
- RUSZKOWSKA, M. *Rodzina zastępcza jako środowisko opiekuńczo— wychowawcze*. Warszawa: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, 2013. ISBN 97883-61638-63-6.
- RUTTMAROVÁ, G. *Postoje adolescentov na Slovensku k manželskému a nemanželskému spoluzitiu*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Filozofická fakulta, 2014. ISBN 9788081056246 .
- ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.
- ŘEZNÍČEK, I. *Metody sociální práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-85850-00-1.
- ŘIČAN, P. *Psychologie osobnosti*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3133-9.
- SATIROVÁ, V. *Kniha o rodině*. Praha: Práh, 1994. ISBN 80-901325-0-2.
- SATIROVÁ, V. a M. BALDWIN. *Terapie rodiny krok za krokem*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0179-3.
- SATIROVÁ, V. *Společná terapie rodiny*. Praha: Portál, 2007. ISBN 8073673037.
- SATIROVÁ, V., J. BANMEN, J. GREBEROVÁ a M. GOMORIOVÁ. *Model růstu: Za hranice rodinné terapie*. Brno: Cesta, 2005. ISBN 978-80-7295-071-1.
- SEJČOVÁ ELLIOTT, J. a M. PLACE. *Dítě v nesnázích: prevence, příčiny, terapie*. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247- 0182-0.
- SEJČOVÁ, L. a E. MIŠINSKÁ. Náčrt charakteristiky dieťaťa s výchovne problémovým správaním. In: *Vychovávateľ*. 2005, **LI**(6) 7-12. ISSN 0139-6919.
- SEJČOVÁ, L. *Deti a mládež ako obeť násilia*. Bratislava: ALBUM, 2001. ISBN 80-968667-0-2.
- SHAPIRO, D. *Konflikty a komunikácia: Sprievodca labyrintom riešenia konfliktov*. New York: Inštitút Open Society, 1995. ISBN 80-85576-15-5.
- SHERIF, M. *The Robbers Cave Experiment: Intergroup Conflict and Cooperation. Orig. pub. as Intergroup Conflict and Group Relations*. Oklahoma: Wesleyan University Press, 1988. ISBN 978-0-8195-6194-7.

- SHULMAN, L. *The Skills of Helping Individuals, Families, Groups and Communities*. Boston: Cengage Learning, 2016. ISBN 978-1-305-25900-3.
- SCHARLAU, CH. *Techniky vedení rozhovoru*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2234-4.
- SCHAVEL, M. a kol. *Sociálna prevencia*. Prešov: VŠZaSP sv. Alžbety, 2007. ISBN 978-80-89271-24-5.
- SCHAVEL, M. a M. OLÁH. *Sociálne poradenstvo a komunikácia*. Bratislava: VŠ ZaSP sv. Alžbety, 2010. ISBN 80-8068-487-1.
- SCHAVEL, M. a M. TOMKA. *Základy supervízie a supervízia v praktickej výučbe v sociálnej práci*. Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety, 2010. ISBN 978-80-89271-87-0.
- SCHENK, J. *Kauzálné modelovanie v sociológii: princípy, metódy a aplikácia*. Bratislava: IRIS, 2013. ISBN 978-808-16300-36.
- SCHOOLEROVÁ, J. E. *Adopcia- vzťah založený na sľube*. Praha: Návrat domů, 2002. ISBN 8096795422.
- SCHWARTZ, B. & J. V. FLOWERS. *Ako zlyháva terapeut. 50 spôsobov ako stratit' alebo poškodiť vašich pacientov*. Trenčín: Vydavateľstvo F, 2007. ISBN 8088952425.
- SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6.
- SKŘÍČKOVÁ, Z. a kol. *Metodika pro plánování sociálních služeb*. Praha: Centrum pro komunitní práci, 2007. ISBN 978-80-86902-44-9.
- SLOBODA, M. et al. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-545-8.
- SLOBODA, Z. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-09-1.
- SMÉKAL, V. *Pozvání do psychologie osobnosti*. Brno: Barrister & Principál, 2007. ISBN 80-86598-65-9.
- SMITH, H. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 8071789062.
- SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny. 2. Preprac. vydanie*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-250-8.

- SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.
- SOPÓCI, J. *Sociálne inštitúcie a sociálna zmena*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2000. ISBN 80-223-1473-0.
- SOPÓCI, J. *Základy sociológie*. Bratislava: SPN, 2003. ISBN 80-10-00107-4.
- SOUDKOVÁ, M. *O zdravých vzťahoch medzi ľuďmi*. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-196-8.
- SOVOVÁ, O. a D. CÍSAŘOVÁ. *Rodina v novém soukromém právu: interdisciplinární právní pohled..* Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-569-1.
- STUHLÍKOVÁ, I. *Úvod do psychologie emocí*. České Budějovice: PdF JU, 1998. ISBN 80-7040-266-0.
- SVOBODA, M. *Psychologická diagnostika dospělých*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-050-X.
- SVOBODA, M., D. KREJČÍROVÁ a M. VÁGNEROVÁ. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-566-0.
- ŚWIDERSKA M. ed. *Styl życia i zachowania prozdrowotne*, Łódź: Wyd. Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, 2011. ISBN 978-83-7405-533-8.
- SZAPUOVÁ, M a Z. KICZKOVÁ. Muži, otcovia a rodová rovnosť. In: Z. KICZKOVÁ a M. SZAPUOVÁ. *Rodové štúdia – súčasné diskusie, problémy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2011. s. 226–247. ISBN 978-80-223-2934-7.
- ŠATÁNEK, J. *Rodinné prostredie ako faktor socializácie a personalizácie osobnosti dieťaťa*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici Fakulta humanitných vied, 2004. ISBN 80-8083-015-0.
- ŠKOVIERA, A. 2010. Posilňovanie rodičovských kompetencií a zodpovednosti v procese (pre)výchovy dieťaťa. In: V. HUDEČKOVÁ a P. BRYNDZÁK. *Križovatky*. Bratislava: Maclix, 2010. s. 87 – 92. ISBN 978-80-969253-1-5.
- ŠKOVIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.
- ŠKOVIERA, A. *Trendy náhradnej výchovy*. Bratislava: Petrus, 2007. ISBN 978-80-89233-32-8.

- ŠLOSÁR, D. a V. LICHNER. *Mediácia v systéme sociálnej práce*. Košice: UPJŠ v Košiciach, 2018. ISBN 978-80-8152-609-1.
- ŠLOSÁR, D., V. LICHNER, M. HALACHOVÁ, T. ŽIAKOVÁ, Z. ŠOLTÉSOVÁ a J. ŠIMKO. *Teórie sociálnej práce a vybrané klientske skupiny*. Košice: UPJŠ v Košiciach, 2017. ISBN 978-80-8152-551-3.
- ŠPATENKOVÁ, N. et al., *Krize. Psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80247-0888-4.
- ŠPATENKOVÁ, N. *Krízová intervence pro praxi*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-2624-3.
- ŠPECIANOVÁ, Š. *Ochrana týraného a zneužívaného dieťaťa*. Praha: LINDE, 2003. ISBN 80-86131-44-0.
- ŠRAJER, J. a L. MUSIL. eds. *Etické kontexty sociálnej práce s rodinou*. Brno: Albert, 2008. 150 s. ISBN 978-80-7326-145-0.
- ŠTEVČEK, M., S. FICOVÁ, J. BARICOVÁ, S. MESIARKINOVÁ, J. BAJÁNKOVÁ, M. TOMAŠOVIČ a kol. *Civilný sporový poriadok. Veľký komentár*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-629-6.
- ŠULOVÁ, L. Marriage. Parenthood and Educational Elementary and High Schools. In: *Collection of Papers: Mentoring and Tutoring by students*. London: Kogan Page Limited, 1998. ISBN 0-7494-2559-8.
- ŠULOVÁ, L. Person in Family. In: J. VÝROST a I. SLAMENÍK. *Applied Social Psychology I*. Praha: Portál, 1998. p.303-343. ISBN 2-7227-0068-9.
- TERTULLIANUS, Q. S. F. *De cultu feminarum*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2005. ISBN 978-80-8084-230-7.
- THURZOVÁ, M. *Základy práva pre sociálnych pracovníkov*. Bratislava: Občianske združenie Sociálna práca, 2006. ISBN 80-89185-21-5.
- TOKOVSKÁ, M. *Starostlivosť o človeka v kontexte vybraných pomáhajúcich profesií*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2013. ISBN 978-80-5570-528-6.
- TOMÁNEK, P. *Moderné podoby rodín-cesta k rozvodu?* Trnava: Dobrá kniha, 2013. ISBN 978-80-7141-819-1.

- TOMÁNEK, P. *Teoretické východiská rodinnej výchovy*. Brno: Tribun EU, 2012. ISBN 978-80-263-0233-9.
- TRAIN, A. *Nejčastější poruchy chování dětí: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-717-8503-2.
- TRELAŮN, B. *Prekonávanie konfliktov v rodine*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-935-6.
- TRONTO, J. C. *Moral Boundaries. A Political Argument for an Ethic of Care*. New York: Routledge, 1993. ISBN 978-0415906425.
- TROTZER, J. P. *Counselor and the Group: Integrating Theory, Training, and Practice*. Philadelphia: Accelerated Development, 2013. ISBN 978-1-134-94017-2.
- TUCKMAN, B. W. & M. A. JENSEN. Stages of Small-group Development Revisited. In: *Group & Organization Studies*. 1977, **4**(2), 419-427. ISSN 1059-6011.
- TUCKMAN, B. W. Developmental Sequence in Small Groups. In: *Psychological Bulletin*. 1965, **63**(6), 384-399. ISSN 0033-2909.
- TURČEK, K. *Psychopatologické a sociálno-patologické prejavy detí a mládeže*. Bratislava: IRIS, 2003. ISBN 80-88778-99-9.
- TYDLITÁTOVÁ, G. Pluralizácia rodinných foriem na Slovensku ako predmet demografickej analýzy v regionálnej optike. In: *Sociológia*. 2011. **43**(1), 28 - 56. ISSN 1336-8613.
- ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat*. Praha: SLON, 2009. ISBN 978-80-86429-36-6.
- Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v platnom znení.
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. *Príručka o syndróme CAN*. Bratislava: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2013.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie osobnosti*. Praha: Karolínium, 2010. ISBN 978-80-2461832-6.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7.
- VANÍČKOVÁ, E. *Tělesné tresty dětí*. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0814-0.
- VANIER, J. *Komunita miesto odpúšťania a sviatkov*. Bratislava: Serafin, 1998. ISBN 80-85310-86-4.

VASKA, L. a K. ČAVOJSKÁ. *Supervízia u začínajúcich profesionálov vo výkone sociálnej práce. Výskumná správa*. Bratislava: IRIS, 2012. ISBN 978-80-89238-72-9.

VASKA, L. *Teoretické aspekty supervízie začínajúcich sociálnych pracovníkov*. Bratislava: IRIS, 2012. ISBN 978-80-892-3870-5.

VÁŠINA, B. *Psychológie zdraví*. Ostrava: Ostravská Univerzita, 1999. ISBN 80-7042-546-6.

VÁVROVÁ, S. *Doprovázení v pomáhajících profesích*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0087-1.

VÁŽANSKÝ, M. *Volný čas a pedagogika zážitku*. Brno: PdF MU, 1993. ISBN 80-210-0428-2.

VELLA, G. CH. 1999. A family strategy for the new millenium. In: V. ĎURKOVIČ. *Rodina na prelome tisícročí – subjekt kultúry, kresťanských a vŕeľudských hodnôt*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 1999. s. 22 – 29. ISBN 80-968191-3-5.

VIERS, D. ed. *Aktivity pro skupinovou psychoterapii*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-790-9.

VIŠŇOVSKÝ, E. *Komunita ako autentický domov človeka?* In: *Filozofia*, 2007. **62**(1), 44-53. ISSN 0046-385-X.

VIŠŇOVSKÝ, Ľ. *Teória výchovy*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 1998. ISBN 80-8055-135-9.

VITÁLOŠOVÁ, I. *Komunitná práca a komunitný rozvoj*. Bratislava: IRIS, 2013. ISBN 978-80-89238-94-1.

VLČEK, R. a Z. HRUBEŠOVÁ. *Sociálnoprávna ochrana maloletých*. Ružomberok: Epos, 2006. ISBN 8080576750.

VLČKOVÁ, M. *Týrané dieťa*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2001. ISBN 80-223-1574-5.

VLČKOVÁ-MEJVALOVÁ, J. ed. *Komunikace řeči, komunikace lidí*. Praha: Karolínium, 2017. ISBN 978-80-2463-706-8.

VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073673420.

VOJČÍK, P. a kol. *Občianske právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-402-2.

VOJTÍŠEK, Z. a kol. *Spiritualita v pomáhajících profesích*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0088-8.

VOJTOVÁ, V. *Kapitoly z etopedie*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-802-1045-736.

VYBÍRAL, Z. a J. ROUBAL. *Současná psychoterapie*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-682-7.

VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4.

VYBÍRAL, Z. *Psychologie mezilidské komunikace*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-291-2.

Vyhláška Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

VYMĚTAL, J. *Průvodce úspěšnou komunikací*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-247-2614-4.

VÝROST, J. a I. SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie – Sociálna psychológia*. Praha: ISV, 1997. ISBN 80-85866-20-X.

VÝROST, J., A. ZELOVÁ a L. LOVAŠ. *Vybrané kapitoly zo sociálnej psychológie III. Sociálnopsychologická analýza osobných vzťahov, interpersonálna agresia, makrosociálne javy a procesy*. Bratislava: VEDA, 1996. ISBN 80-224-0478-0.

WARD, P., S. ADAMS & J. LEVERMORE. *Jak se připravovat na práci s mládeží*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-044-8.

WAŚIŃSKI, A. *Dziecko, rodzice, adopcja. Ontologiczne i psychospoleczne aspekty rodzinnych form opieki zastępczej*. Kraków: Oficyna Wydawnicza IMPULS, 2007. ISBN 9788373087477.

WATZLAWICK, P., J. B. BAVELAS & D. D. JACKSON. *Pragmatics of Human Communication: A Study of Interactional Patterns, Pathologies and Paradoxes*. London: W. W. Norton, Inc., 2014. ISBN 978-3937-105-95.

WEISS, P. *Sexuální deviace: Klasifikace, diagnostika a léčba*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-634-9.

YALOM, I. D. a M. LESZCZ. *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-304-8.

YALOM, I. D. *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*. Hradec Králové: Konfrontace, 1999. ISBN 80-86088-05-7.

ZAHRÁDKOVÁ, E. *Teambuilding – cesta k efektivní spolupráci*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-042-9.

Zákon č. 160/2015 Z. z. civilný sporový poriadok v platnom znení.

Zákon č. 161/2015 Z. z. civilný mimosporový poriadok v platnom znení.

Zákon č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v platnom znení.

Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v platnom znení.

Zákon č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení v platnom znení.

Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení.

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení.

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v platnom znení.

Zákon č.300/2005 Z. z. Trestný zákon v platnom znení.

ZAKOUŘILOVÁ, E. *Speciální techniky sociální terapie rodin*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0583-8.

ZASTROW, CH. H. *Social Work with Groups: A Comprehensive Workbook*. Belmont: Thomson Brooks/Cole, 1997. ISBN 0-534-53481-3.

ZEIG, J. K. *Umění psychoterapie*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-972-0.

ŽIAKOVÁ, E. a kol. *Sociálna práca. Teoretické východiská a praktické kontexty*. Košice: FF UPJŠ, 2011. ISBN 978-80-8152-577-3.

ŽIAKOVÁ, E. a kol. *Psychosociálne aspekty sociálnej práce*. Prešov: Vydavateľstvo Akcent print, 2005. ISBN 80-969274-2-6.

ŽIAKOVÁ, E., D. ŠLOSÁR, A. FABIAN, A. KOČIŠOVÁ, S. LOVAŠOVÁ, D. ROSOVÁ, K. ŠIŇANSKÁ a S. HULÍNOVÁ, *Zmysel života adolescentov*. Košice: FF UPJŠ, 2014. ISBN 978-80-8152-187-4.

ŽIAKOVÁ, E., J. ČECHOVÁ a J. KREDÁTUS. *Psychosociálne aspekty sociálnej práce*. Prešov: Grafotlač, 2001. ISBN 80-8068-060-4.

ŽILOVÁ, A. *Manželstvo dnes: vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou*. Ružomberok: VERBUM, 2010. ISBN 978-80-8084-570.

ŽILOVÁ, A. *Úvod do teórie sociálnej práce. Náuka o sociálnej práci*. Banská Bystrica: Kniháreň, 2005. ISBN 80-968932-1.

Sociálnoprávna ochrana rodiny v pomáhajúcich profesiách

Vedecká monografia

Autori: Mgr. Magdaléna Hovanová, PhD.,
                              doc. JUDr. Mgr. Dušan Šlosár, PhD.

Vydavateľ: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Vydavateľstvo: ŠafárikPress

Vydanie: prvé
Rok vydania: 2020
Počet strán: 175
Rozsah: 9,8 AH

ISBN 978-80-8152-862-0 (e-publikácia)

